

Forsvarets stabsskole
Våren 2008

Masteroppgave

Norsk konseptutvikling i *Provincial Reconstruction Team*
Meymahne

Major Trond Martin Flatemo

Førord

Denne studien har blitt til gjennom hardt arbeid og god hjelp fra mange. Først og fremst vil jeg rette en stor takk til Torunn Laugen Haaland ved Institutt for forsvarsstudier som har gitt god veiledning fra start til mål. Deretter går takken til alle kollegaer som velvillig har bidratt til å skaffe til veie ulike dokumentasjon for studien og for gjennomlesning og korrektur. Samme takk går også til alle de som uten å nøle stilte opp som respondenter, og som på den måten gjorde studien mulig. Selv om dere ikke finner deres bidrag direkte igjen i studien så var alle intervjuene av stor verdi. I hele perioden hvor arbeidet med studien har pågått har jeg holdt hus hos TRADOK, nærmere bestemt hos Seksjonen for eksperimentering og utvikling. Tusen takk for at jeg fikk være en del av arbeidsmiljøet deres. Avslutningsvis går takken til familien som hele tiden viste stor forståelse for dette prosjektet, og alt arbeidet med det, selv om det sikkert var vanskelig å forstå at det kunne være så tidkrevende å skrive ca 75 sider.

Sammendrag

I operasjonene i Afghanistan, som kom i etterkant av Al-Qaidas angrep mot USA 11. september 2001, vokste det fram en ny kapasitet. Denne kapasiteten fikk navnet Provincial Reconstruction Team (PRT). Hensikten med denne var først og fremst å være en støtte for det internasjonale samfunn og den afghanske regjeringen for å spre deres innflytelse ut i provinsene av Afghanistan. Etter hvert som flere PRTer ble etablert tok ulike nasjoner på seg ansvar som ledernasjoner for disse PRTene. Norge har blant annet vært ledernasjon for PRT Meymahne (PRT MEY) siden 1. september 2005. Det viste seg etter hvert som flere PRT ble opprettet, med flere forskjellige ledernasjoner, at de utviklet seg relativt forskjellig. Denne studien tar utgangspunkt i dette, og det overordnede forskningsspørsmålet er:

Hvilke faktorer har påvirket norsk konseptutvikling for PRT MEY?

Studien operasjonaliserer konseptutvikling som utvikling av militære kapasiteter, sivile kapasiteter, sivil-militært samarbeid og operasjonsmønstre. Konseptutviklingen analyseres i to ulike tidsrom, henholdsvis når Norge overtok som ledernasjon og i perioden etter at Norge hadde overtatt som ledernasjon. Studien er gjennomført som en kvalitativ studie hvor empirien er hentet fra ulike skriftlige kilder i form av dokumenter, tidligere studier og artikler, og ikke minst gjennom intervjuer med ti ulike respondenter. Fra dette har det kommet fram at faktorene som påvirket konseptutviklingen i de to ulike tidsfasene var relativt like. I begge tidsfasene kommer det fram at nasjonale politiske og militære hensyn var viktigst og at disse ble veid foran dersom de var i konflikt med andre faktorer. Videre er det avdekket at erfaring og arv fra britene var

sentralt for konseptutviklingen da Norge overtok som ledernasjon, og at NATO hadde en økende betydning for norsk konseptutvikling fram mot slutten av den tidsperioden studien omfatter.

Summary

In the operations that started in Afghanistan after Al-Quaida's attack against the USA on September 11th 2001, a new capacity was established. This capacity was given the name Provincial Reconstruction Team (PRT). The main purpose of these teams is to give support to the Afghan Government and the international community in order to increase their influence in the provinces of Afghanistan. Different nations took responsibility as lead nation for PRTs. For instance, Norway has been the lead nation for the PRT in Meymahne (PRT MEY) since September 1st 2005. After several PRTs with different lead nations were established, it appeared that the different lead nations developed their PRTs in different ways. This has created the foundation for this study, and the main research question, which is:

Which factors influenced the Norwegian concept development for PRT MEY?

In this study, concept development is specified as military capacities, civilian capacities, civil-military co-operation and operational pattern. The concept development is analysed in two different settings. First when Norway took over as lead nation and second with Norway as established lead nation. The study is performed as a qualitative study where the facts are gathered from written sources such as official documents, former studies and articles and, last but not least, through 10 different interviews. Analysing these facts the study has revealed that the factors which influenced the concept development were relatively similar in the two different settings. In both settings national political and military considerations proved most important, and if they were in conflict with other factors they were favoured. It is also revealed that experience and inheritance from the United Kingdom was a central issue when Norway took over as the lead nation. Influence from the NATO was increasingly important towards the end of the period the study comprises.

Innhold

Oversikt over forkortelser	7
1 Innledning	8
1.1 BAKGRUNN	8
1.2 FORSKNINGSSPØRSMÅL	9
1.3 GRUPPERING AV FAKTORER	11
1.4 AVGRENSINGER	12
1.5 OPPGAVENS UTFORMING	12
2 Metode	14
2.1 ANALYSE AV PROBLEMSTILLINGEN	14
2.2 VALG AV UNDERSØKELSESDSIGN	14
2.3 DATAINNSAMLING	15
2.4 UTVALGSKRITERIER FOR INTERVJUOBJEKTER	15
2.5 GJENNOMFØRING AV INTERVJUER	17
2.6 METODE FOR INNSAMLING AV DOKUMENTER	19
2.7 UNDERSØKELSENS TOTALE GYLDIGHET	20
3 Provincial Reconstruction Teams opprettelse, status og norsk tilnærming.	22
3.1 INNLEDNING	22
3.2 OPPRETTELSE AV PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAMS	22
3.3 OPPBYGGING AV OG VIRKSOMHET VED ULIKE PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAMS	25
3.4 STATUS FOR PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAMS I AFGHANISTAN	29
3.5 NORSK DELTAKELSE I PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAMS	30
3.5.1 Politiske avveininger	30
3.5.2 Militære avveininger	32
3.6 PROVINCIAL RECONSTRUCTION TEAM MEYMAHNE	33
3.7 OPPSUMMERING	36
4 Konseptutvikling fram til og med norsk overtakelse som ledernasjon i Provincial Reconstruction Team Meymahne, 1. september 2005	37
4.1 INNLEDNING	37
4.2 NORSK KONSEPT VED OVERTAKELSE SOM LEDERNASJON	37
4.2.1 Militære kapasiteter	37
4.2.2 Sivile kapasiteter	39
4.2.3 Sivil-militært samarbeid	39
4.2.4 Operasjonsmønster	40
4.3 HVA PÅVIRKET KONSEPTUTVIKLINGEN?	41
4.3.1 Nasjonale politiske og militære hensyn	41
4.3.2 Lokale forhold i Afghanistan	46
4.3.3 Føringer fra alliansen	50
4.4 KONKLUSJON	52
5 Konseptutvikling under norsk ledelse i Provincial Reconstruction Team Meymahne	54
5.1 INNLEDNING	54
5.2 KONSEPTUELLE ENDRINGER I PERIODEN	54
5.3 HVA PÅVIRKET KONSEPTUTVIKLINGEN?	55
5.3.1 Overordnede forhold	55
5.3.2 Endringer på grunnlag av angrepet mot PRT MEY 7. februar 2006	59
5.3.3 Beslutning om endringer høsten 2007	63
5.4 KONKLUSJON	69
6 Oppsummering og konklusjon	71
6.1 INNLEDNING	71

6.2 STUDIENS FUNN.....	71
6.3 NASJONALE AVVEININGER I KONSEPTUTVIKLINGEN.....	74
7 Kildeliste	78
8 Vedlegg	85
Vedlegg A: Kronologisk oversikt over viktige hendelser og konseptuelle endringer i PRT MEY, i perioden 1. september 2005 – 2007.....	85

Oversikt over forkortelser

ANA - Afghan National Army

ANP - Afghan National Police

CFC-A - Coalition Forces – Afghanistan

CIMIC - Civilian Military Cooperation -

COM ISAF - Commander ISAF

FD - Forsvarsdepartementet

FOHK - Fellesoperativt hovedkvarter

FSTS - Forsvarets stabsskole

HQ - Headquarters

HSTY - Hærens styrker

ISAF - International Security Assistance Force

ISTAR - Intelligence, Surveillance, Target Acquisition, and Reconnaissance

JFC-B - Joint Force Command Brunssum

KJK - Kystjegerkommandoen

MOT-lag - Military Observer Team

NCC - National Contingent Commander

ITAS – Intra Theatre Air Shuttle (NATOs interne lufttransportsystem i Afghanistan)

NGO - Non Governmental Organisation

NORISTAR - Norwegian Intelligence, Surveillance, Target Acquisition, and Reconnaissance

OEF-A - Operation Enduring Freedom – Afghanistan

PRT - Provincial Reconstruction Team

PRT MEY - Provincial Reconstruction Team Meymahne

PSYOPS - Psychological Operations

QIP - Quick Impact Project

RC N - Regional Command North

UNAMA - United Nation Assistance Mission in Afghanistan

Norsk konseptutvikling i Provincial Reconstruction Team Meymahne

1 Innledning

1.1 Bakgrunn

Som en følge av terrorangrepene mot USA 9. september 2001 innledet USA og koalisjonen av villige militære operasjoner i Afghanistan 7. oktober 2001. Operasjonen var en del av kampen mot terror og fikk navnet Operation Enduring Freedom – Afghanistan (OEF-A). OEF-A er en offensiv operasjon som har til hensikt å bekjempe terror og terrorens støttespillere. OEF-A hadde innledningsvis ingen planer om, eller kapasiteter for stabilisering og nasjonsbygging. Etter relativt kort tid innså likevel USA, på lik linje med FN og det internasjonale samfunn, at et varig stabilt Afghanistan var avhengig av internasjonal støtte i form av militær og sivil bistand. Som en følge av dette sanksjonerte FN gjennom resolusjon 1386 en internasjonal stabiliseringsstyrke til Kabul og den nærliggende Bagram flyplass. Denne styrken fikk navnet International Security Assistance Force (ISAF). Senere har FN gjennom flere resolusjoner endret mandatet til ISAF. ISAF er i dag ledet av NATO med hele Afghanistan som operasjonsområde. I arbeidet med å støtte stabilisering og nasjonsbygging utviklet OEF-A en ny kapasitet. Denne kapasiteten fikk navnet Provincial Reconstruction Team (PRT). En PRT er en avdeling som består av både militært og sivilt personell, og som arbeider for å fremme den Afghanske Regjeringen i Kabul og det internasjonale samfunns planer ute i provinsene. Det er flere spesielle forhold rundt denne kapasiteten, og et forhold er knyttet til at nasjoner kan adoptere en PRT som ledernasjon (lead nation).¹ Denne nasjonen kan igjen knytte til seg en eller flere samarbeidsnasjoner (partnering nation) i PRTen.² Det viste seg etter hvert at de ulike ledernasjonene utviklet PRTene relativt forskjellig både i størrelse, organisering og operasjonsmønster. Dette ble dokumentert gjennom flere uavhengige studier av PRT konseptet. Studiene til Peter Viggo Jacobsen, (2005), *PRTs in Afghanistan Successful But Not Sufficient*, og Gerard Mc Hugh & Lola Gostelow, (2004), *Provincial Reconstruction Teams and Humanitarian-Military Relations in Afghanistan* er to eksempler på studier som beskriver dette. Egne observasjoner under tjenesten som stabsoffiser ved operasjonsavdelingen ved Regional Command North (RC N)/ISAF bekreftet også store

¹ Ledernasjon er oversettelsen som er benyttet for "lead nation" i dokumenter skrevet av Forsvarsdepartementet.

² Dette er forfatterens egen oversettelse av begrepet "partnering nation" som er hentet fra NATO PRT Handbook.

ulikheter PRTene i mellom.³ Ledernasjonene for ulike PRTER vektla derfor tydeligvis forskjellige forhold ved utvikling av sin PRT.

1.2 Forskningsspørsmål

Norge gikk inn som samarbeidsnasjon til Storbritannia i PRT Meymahne (PRT MEY) fra juni 2004.⁴ På denne tiden hadde NATO overtatt ledelsen og ansvaret for ISAF, og NATOs primære satsning var utvidelse av ISAFs operasjonsområde til også å omfatte Nord-Afghanistan. I 2005 startet NATO planlegging for at ISAF i tillegg skulle overta i Sør-Afghanistan. Dette krevde flere styrker og økt innsats fra nasjonene. Storbritannia påtok seg et stort ansvar i dette og måtte derfor trekke styrkene sine ut av Nord-Afghanistan. Norge hadde for sin del erklært at NATO operasjonen i Afghanistan var førsteprioritet for norsk militær deltakelse i operasjoner utenlands.⁵ Som en del av denne satsningen og for å imøtekomme NATOs behov bestemte Norge seg for å erstatte deler av de styrkene i Nord-Afghanistan som Storbritannia trakk ut. Dette innebar blant annet å overta som ledernasjon for PRT MEY fra september 2005.

PRT var som tidligere beskrevet en ny kapasitet og de ledende nasjonene utøvde relativt stor handlefrihet i konseptutviklingen. Ulike ledende nasjoner hadde utviklet sine PRTER forskjellig. Det er derfor interessant å avdekke hvilke faktorer som påvirket norsk konseptutvikling for PRT MEY. Med dette som bakgrunn har jeg utviklet et overordnet forskningsspørsmål:

- *Hvilke faktorer har påvirket norsk konseptutvikling for PRT MEY?*

Oppgaven har startpunkt i den norske avgjørelsen om å overta som ledernasjon for PRT MEY, og dekker videre perioden fram til og med 2007. Konseptutvikling er et vagt uttrykk som må operasjonaliseres nærmere for å gi nødvendig grunnlag for videre analyse. I denne studien er konseptutvikling operasjonalisert slik:

³ Jeg (Forfatteren av oppgaven) arbeider i Forsvaret og har de seneste 4 år arbeidet med saker relatert til Hærens deltakelse i internasjonale operasjoner. I denne perioden har jeg også gjennomført til sammen 11 måneders tjeneste ute i internasjonale operasjoner henholdsvis på Balkan og i Afghanistan. Totalt har jeg arbeidet 23 år i Forsvaret.

⁴ Det finnes flere ulike stavemåter av navnet på byen Meymahne. Forfatteren velger stavemåten Meymahne for det geografiske stedet. For PRT Meymahne benyttes den vanlige ISAF forkortelsen, PRT MEY.

⁵ Regjeringen Bondevik hadde denne prioriteringen. Den sittende Regjeringen Stoltenberg bekreftet dette i Soria Moria erklæringen som fastslår at første prioritet for norsk deltakelse med militære styrker til operasjoner i utlandet er NATOs operasjoner i Afghanistan.

a) Utvikling av militære kapasiteter.

Begrepet militære kapasiteter inneholder alle elementene i PRT MEY som bar uniform. Dette var eksempelvis stab, støtte og manøver. I tillegg inneholder det de militære elementene fra nasjonale og internasjonale avdelinger som inngikk som en del av konseptet for PRT MEY, men som ikke var i avdelingen. Dette var for eksempel enheter som skulle komme PRT MEY til unnsetning i en kritisk situasjon, eller avdelinger som støttet PRT MEY med logistikk.

b) Utvikling av sivile kapasiteter.

Dette inneholder de kapasitetene som inngikk i PRT MEY og som ikke bar uniform. Dette var sivile rådgivere for eksempelvis utvikling eller politi.

c) Utvikling av operasjonsmønstre.

Dette omfatter hvordan PRT MEY utnyttet og brukte de militære kapasitetene som organisasjonen hadde til disposisjon og hvordan utviklingen av dette var. Nærmere bestemt betyr det både avdelinger som inngikk som en fast del av PRT MEY, og avdelinger som tilhørte andre avdelinger, men som støttet PRT MEY i spesielle situasjoner. I tillegg inneholder operasjonsmønstre også hvordan PRT MEYs måte å operere på ble påvirket av alliansen.

d) Utvikling av sivil – militært samarbeid.

Dette omfatter hvordan samarbeid mellom sivile og militære ble utviklet internt og eksternt i PRT MEY. I tillegg inneholder det hvordan det ble utviklet et konsept for deling av oppgaver mellom sivile og militære i PRT MEY.

Problemstillingen og operasjonaliseringen er relevant av flere årsaker. For det *første* fordi tidligere forskning på området har avdekket betydelige forskjeller i hvordan ulike ansvarlige nasjoner har utviklet sine PRTer. Tidligere forskning har også utarbeidet anbefalinger på hvordan PRTer bør operere. I tillegg er retningslinjer for å fremme enhetlige løsninger mellom PRTer utarbeidet av ulike styrende organer.⁶ Det er derfor av stor interesse å vurdere i hvilken grad dette har påvirket norsk konseptutvikling. For det *andre* er Norge en liten nasjon med små militære ressurser. Det er derfor interessant å se i hvilken grad dette påvirket konseptet i PRT

⁶ Se denne studien, kapittel 3 pkt 3.1.

MEY. For *det tredje* er dette en avdeling som består av personell fra flere ulike departementer i Norge (Forsvarsdepartementet, Utenriksdepartementet, Justis og Politidepartementet).⁷ Undersøkelsen kan derfor avdekke eventuelle spenninger som oppsto mellom disse og hvordan det eventuelt påvirket konseptet. For *det fjerde* så opererer avdelingen i grensesnittet mellom sivile og militære arbeidsoppgaver. Å lykkes i moderne konflikter med militære eller sivile virkemidler alene er vanskelig. En integrering av sivile og militære virkemidler er derfor nødvendig, noe som kommer tydelig fram i pågående konflikter. Eksempler på dette er konfliktene i Afghanistan og i Irak. Studien vil belyse norsk konseptutvikling på dette feltet, i en liten avdeling som PRT MEY hvor både sivile og militære inngår, og hvor Norge som ledernasjon faktisk har spilt en hovedrolle.

1.3 Gruppering av faktorer

Konseptutvikling for en avdeling som skal delta/eller deltar i en internasjonal operasjon er påvirket av flere faktorer. Disse faktorene kan deles inn i tre hovedgrupper. For *det første* vil nasjonale politiske og militære hensyn påvirke konseptutviklingen. Årsaken til dette er at støtte for og ressurser til en operasjon kreeres både politisk og militært hjemme i Norge.

For *det andre* vil lokale forhold i Afghanistan spille en viktig rolle. Det er lokalt i Afghanistan at oppdraget skal løses og de norske soldatene skal operere. Konseptet må derfor tilpasses de lokale forholdene.

For *det tredje* så er operasjonen i Afghanistan en operasjon som ledes av NATO. Norge kan i en allianseoperasjon ikke operere uavhengig av NATO, og må derfor ta hensyn til føringer og retningslinjer fra alliansen.

Et mye brukt uttrykk for å forklare forholdet mellom innenrikspolitikken og utenrikspolitikken er at "all utenrikspolitikk er innenrikspolitikk". I dette uttrykket ligger det at innenrikspolitiske avveininger ligger bak utenrikspolitiske avgjørelser. Grunnen til dette er at det i et demokrati ikke er mulig å føre en utenrikspolitikk uten nødvendig innenrikspolitisk støtte og tilslutning. Overført til denne oppgaven innebærer det en antakelse om at faktorene, som kan innordnes i nasjonale politiske og militære hensyn, er de viktigste for konseptutviklingen. Andre faktorer vil dermed være underordnet disse dersom de kommer i konflikt med hverandre.

⁷ Utenriksdepartementet inneholder også bistand og bistandsminister Erik Solheim.

1.4 Avgrensinger

Oppgaven er først og fremst avgrenset til å omhandle PRT MEY. Avgrensningen til kun å vurdere PRT MEY er gjort for å skape større gyldighet i forhold til forskningsspørsmålet. Empirien hentes ut for et klart definert og begrenset område. Dette gir muligheten til å være mer konkret og spesifikk i forhold til funn.

Det er vanskelig å være uttømmende rundt alle faktorer som på en eller annen måte påvirker konseptet og konseptutviklingen. Noen faktorer er vurdert som mindre viktige og er derfor prioritert bort, og noen faktorer er sannsynligvis ikke avdekket i de dokumentene som ble studert og i de intervjuene som er foretatt.

Konseptutvikling er operasjonalisert i fire ulike forhold; militære kapasiteter, sivile kapasiteter, operasjonsmønster og sivil-militært samarbeid. I denne prioriteringen er flere forhold som kunne vært interessante å forske på utelatt. Et eksempel på dette er tildeling og prioritering av ulike materielltyper. Prioriteringen er foretatt ut fra en vurdering av hva som er mest interessant og relevant i forhold til tidligere internasjonal forskning og for å unngå at oppgaven blir for overfladisk og tynn ved at for mye er inkludert.

For å unngå en gradert oppgave er detaljer i form av en eksakt størrelse på militære kapasiteter, en stor detaljrikhet i beskrivelse av operasjonsmønster og dessuten detaljerte beskrivelser av spesifikke operasjoner utelatt.

1.5 Oppgavens utforming

Metoden som ble benyttet for utarbeidelsen av oppgaven presenteres i kapittel 2. I det kapittelet gis en inngående redegjørelse for de metodiske valg som ble foretatt. I tillegg presenteres det hvilke fremgangsmåte som ble benyttet for å velge ut respondenter til intervju og utarbeidelse av intervjuguide.

I kapittel 3 presenteres hvordan PRT oppsto som et begrep, hvilken hensikt som lå bak opprettelsen, fremveksten og utbredelsen av PRTer i Afghanistan og hvordan utviklingen generelt har vært. I tillegg tar kapittelet for seg hvordan Norge kom inn som PRT nasjon. Hensikten med dette kapittelet er å gi leseren nødvendig forståelse for PRT konseptet i Afghanistan, for derved å kunne forstå de ulike konseptuelle valg Norge foretok i utformingen av et norsk konsept for PRT MEY.

Kapittel 4 tar for seg utarbeidelsen av et norsk konsept for PRT MEY, og hvilke faktorer som påvirket dette i forkant av overtakelsen som ledernasjon i september 2005.

I kapittel 5 tar oppgaven for seg viktige endringer i PRT MEY fra Norge overtok som ledernasjon og fram til og med 2007, og belyser hvilke faktorer som i størst grad påvirket de konseptuelle endringene i denne perioden.

Avslutningsvis i kapittel 6 oppsummeres de faktorene som vurderes å ha påvirket konseptutviklingen mest, og drøfter om disse er de samme i begge tidsperiodene som er undersøkt, henholdsvis i kapittel 4 og 5. I tillegg vurderes de ulike faktorenes påvirkning på hverandre. Helt til slutt vurderes det om funnene i studien kan si noe mer generelt om hvilke utfordringer en liten nasjon i en stor operasjon i utlandet står overfor.

2 Metode

2.1 Analyse av problemstillingen

Internasjonalt er det utført en del forskning om PRT. Det finnes således forskningsrapporter og artikler tilgjengelig fra flere ulike kilder. Til tross for dette så var jeg ikke kjent med at det tidligere var utført noen norsk forskning på PRT konseptet, eller mer spesifikt på PRT MEY. Det var derfor rimelig å hevde at konsept og konseptutvikling i PRT MEY, var et felt vi visste lite om.

Hensikten med studien er først og fremst å skape økt innsikt og forståelse, ved å beskrive det norske konseptet i PRT MEY og hvilke faktorer som hadde påvirket utviklingen av det. Følgelig ble problemformuleringen eksplorerende.

Problemstillingen ble spesifikt rettet mot PRT MEY og studien inneholder følgelig et begrenset potensial for å generalisere funn og konklusjoner. Dog innehar beskrivelser og forklaringer på faktorer som har påvirket konseptutvikling i PRT MEY et potensial for overføringsverdi til liknende norske avdelinger i fremtiden.

2.2 Valg av undersøkelsesdesign

For å få fram relevante og nyanserte data ble det benyttet et intensivt design i oppgaven.

Jacobsen, Dag Ingvar (2005) skriver i boken *Hvordan gjennomføre undersøkelser s. 62 at;*

”En eksplorerende problemstilling vil ofte kreve en metode som får fram nyanserte data, går i dybden, er følsom for uventede forhold og dermed åpen for kontekstuelle forhold. Dette medfører ofte et behov for å konsentrere seg om noen få undersøkelsesenheter, det kan vi kalle et intensivt design”.⁸

Det intensive designet i studien ble utformet som en casestudie av PRT MEY. Casestudien ble bygd opp i form av et enkeltcasedesign med flere analyseenheter. Dette innebar en strategi med et felt (PRT MEY), men med selektiv fokus på begrensede deler eller personer.

⁸ Jacobsen, 2005, s.62.

2.3 Datainnsamling

I følge med at det ble valgt et intensivt design for undersøkelsen så var det naturlig å bruke kvalitativ metode for datainnsamling. Kvalitativ metode for datainnsamling ga mulighet for åpenhet og fleksibilitet under studiene av dokumenter og under intervjuene av respondenter. Under studien ble det benyttet to typer primærdata. Først og fremst var dette intervjuer med respondenter. For det andre så var det dokumenter som ikke hadde vært gjenstand for tolkning, eksempelvis referater, ordrer, erfaringsrapporter og PRT håndboken. På grunn av et begrenset antall dokumenter som omhandlet konseptuelle forhold for PRT MEY så ble intervjuene den viktigste primærkilden til datainnhenting. Intervjuer var samtidig en veldig tidkrevende form for datainnsamling og antallet intervjuer ble derfor begrenset til 10.⁹ I tillegg til primærdata ble det benyttet sekundærdata i form av studier og artikler som var utgitt om PRT og relaterte forhold. Disse ble benyttet som sekundærdata pga av de var forfatterens fortolkninger av primærdata. I analyse og bruk av sekundærdata ble det forsøkt å sammenlikne flere uavhengige kilder før tolkning.

Tidligere arbeidserfaring som saksbehandler for styrkeproduksjon til internasjonale operasjoner i Hærstaben ga verdifull innsikt og kontaktnett for å finne gode og relevante intervjuobjekter, og dessuten for å finne fram til relevante dokumenter. Utvidet kjennskap til saksområdet tilegnet gjennom dokumentstudiene var også til god hjelp for å finne fram til intervjuobjektene. Utvelgelsen av intervjuobjekter var i tillegg drøftet med sentrale personer i eksempelvis Forsvarsdepartementet og Fellesoperativt hovedkvarter (FOHK), men andre og spesielt veileder for oppgaven ble også konsultert.

2.4 Utvalgsriterier for intervjuobjekter

I valg av respondenter ble det vektlagt å dekke en bredde og variasjon av kompetanse innenfor PRT.¹⁰ I tillegg var det vektlagt at respondentene kunne gi mye og god informasjon ved at de hadde stor kunnskap om PRT. Jacobsen omtaler i sin bok flere ulike metoder for å velge ut respondenter til en undersøkelse.¹¹ I denne undersøkelsen ble det anvendt en blanding av

⁹ Jacobsen, 2005, s. 142.

¹⁰ Her forklarer Jacobsen forskjellen på en respondent og en informant. I forhold til utvalgsriteriene for intervjuobjekter i denne undersøkelsen faller alle intervjuobjektene inn under betegnelsen respondenter. (Jacobsen, 2005, s. 171.)

¹¹ Jacobsen, 2005, s. 174.

metodene ”bredde og variasjon” og ”informasjon” for å velge ut respondenter. Nærmere forklart betyr det for eksempel at representanter fra flere involverte departementer/etater ble valgt ut. Ved valg av representanter fra disse departementene/etatene ble det vektlagt at de hadde tjenestegjort i PRT MEY, eller at de på en annen måte var sentrale aktører angående PRT for sine respektive departementer/etater. Eksempler på tjenestestillinger fra andre departementer/etater enn Forsvarsdepartementet/Forsvaret i PRT MEY er utviklingsrådgiver og politirådgiver.

Fra Forsvaret ble det valgt ut respondenter etter tre ulike kriterier. For det *første*, personell som hadde tjenestegjort i PRT MEY. I denne kategorien ble tidligere PRT-sjefer prioritert, fordi de hadde en unik erfaring med ledelse av hele PRT organisasjonen og hadde på den måten vært sentrale i utøvelse og evaluering av konseptet. Av disse så ble det intervjuet to personer. Spesielt viktig var det å få intervjuet den første norske PRT-sjefen. Han satt innledningsvis som nestkommanderende under en britisk sjef og overtok deretter som sjef for en norskledet PRT fra september 2005. Han ble derfor vurdert til å inneha meget viktig kompetanse for å kunne uttale seg om norsk konsept og konseptutvikling ved oppstarten med Norge som ledernasjon for PRT MEY. Den andre ble valgt ut fordi han var sjef i en periode hvor det skjedde flere hendelser og også endringer i konseptet, og fordi han i tillegg hadde vært sentral i styrkeproduksjon til PRT MEY.

For det *andre* ble det valgt ut respondenter fra Hærens Styrker (HSTY). Dette valget ble tatt på grunnlag av det er HSTY som på vegne av Hæren klargjør og utdanner styrken som utgjør PRT. Det er riktignok også andre avdelinger i Forsvaret som påvirker dette arbeidet, men HSTY ble vurdert som den viktigste fordi de står for selve utførelsen.

For det *tredje* ble respondenter fra FOHK tatt ut. FOHK overtar kommando over PRT etter at Hæren som styrkeprodusent har utdannet og meldt den klar. FOHK fører da kommando over PRT inntil kommandooverføring til NATO, men under hele perioden i Afghanistan har FOHK administrativ kontroll over avdelingen.¹² Sjef FOHK er også nærmeste norske foresatte for sjef PRT. På FOHK er det landseksjonen ved operasjonsavdelingen (J3-land) som leder oppfølging og fører kommunikasjon med PRT MEY. Intervjuene ble derfor gjennomført med personell fra J3-land og med sjef FOHK.

¹² Administrativ kontroll innebærer at alt ansvar for administrative forhold slik som personell, materiell og økonomi ligger hos den som fører administrativ kontroll. Administrativ kontroll gir ingen kommando eller kontroll myndighet i forhold til operasjoner.

Et annet grunnlag som ble benyttet som kriterium for utvelgelse av respondenter, var at de var villige til å fremstå uten anonymitet for å gi studien en bedre etterprøvnbarhet. På en annen side kan dette også ha vært en svakhet ved at respondentene bevisst holdt inne opplysninger som de ellers ville ha frigitt ved anonymitet. Ingen som ble forespurt om å være respondenter av slo på grunn av mangel på anonymitet. En annen mulig svakhet ved intervjuene er at det for mange av respondentene ble stilt spørsmål om hendelser som fant sted for inntil fire år siden. Dette medførte at en del detaljer antakeligvis var glemt og inntrykkene kunne vært påvirket av andre faktorer i mellomtiden. Denne svakheten kunne oppveies ved at flere respondenter omtalte samme tema i samme tidsperiode og uttalelsene kunne dermed sammenliknes. Et annet forhold som måtte tas i betraktning, var at selv om hendelsene respondentene ble intervjuet om var så langt tilbake tid at det kunne oppstå feilkilder, så var de samtidig så nært i tid at opplysninger eller meninger kunne holdes tilbake, fordi de ble vurdert å ha et potensial for å skade egen karriere, eller på en annen måte ble vurdert for sensitive til å oppgis offentlig. Et siste punkt som kan ha svekket studien er at flere planlagte sivile intervjuobjekter ikke hadde anledning til å delta i studien. Majoriteten av respondenter ble derfor militære. Dermed kommer de sivile synspunktene ikke så godt fram i studien.

2.5 Gjennomføring av intervjuer

For hvert av intervjuene ble det utarbeidet en intervjuguide, disse var laget med utgangspunkt i dokumentstudier og generell bakgrunnskunnskap om emnet. Innholdet i dem ble også drøftet med veileder før det første intervjuet og erfaringer fra intervjuene ble utnyttet for å forbedre intervjuguidene utover i undersøkelsen.

Intervjuguidene var noe forskjellig mellom de ulike respondentene. Dette hadde bakgrunn i at det var unaturlig å stille like spørsmål til respondenter som representerte til dels svært ulike erfaringer og organisasjoner. Selv om intervjuguidene varierte noe mellom intervjuene så ble alle utarbeidet med bare noen få, åpne spørsmål. Disse spørsmålene var nærmest en huskeliste for å sikre at alle tema for intervjuet ble dekket. Dette ble gjort bevisst for å gi respondentene mulighet til å relativt fritt å uttrykke egne oppfatninger og å gjøre prioriteringer om hva de oppfattet som viktig innenfor temaene.

Alle intervjuene med unntak av ett ble tatt opp på bånd. Kort tid etter intervjuene ble de viktigste delene transkribert. Transkriberte intervjuer og lydopptakene er arkiverte og tilgjengelige.

Disse personene ble intervjuet i forbindelse med undersøkelsen;

Bård Vanvik	Arbeider til daglig i Utenriksdepartementet ved Afghanistan teamet generell del. Han har også tjenestegjort i en periode ved PRT MEY som politisk/utviklingsrådgiver.
Anne Karin Hannevold	Arbeider til daglig i politidirektoratet som prosjektleder for politiets deltakelse i internasjonale operasjoner.
Oberst Bjørn Tore Solberg	Arbeider i Forsvarsdepartementet (FD) II Sikkerhetspolitisk avdeling som nestleder for Seksjonen for europeisk- og transatlantisk sikkerhetspolitikk.
Oberstløytnant (oblt) Aksel Olsson	Arbeider til daglig ved FD Avdeling for operasjoner og beredskapsplanlegging. Han har PRT som arbeidsområde. Oblt Aksel Olsson har også vært en periode i Afghanistan som stabssjef hos den norske kontingenssjefen (NCC).
Oblt Nils Arne Skaret	Arbeider til daglig som sjef for Heimevernsdistrikt 05 (HV 05). Oblt Skaret var den første sjefen for PRT MEY etter at Norge overtok som ledernasjon.
Oblt Jørn Erik Berntsen	Arbeider til daglig i HSTY stab i den avdelingen som var faglig ansvarlige for oppsetting og utdanning av PRT i Norge til og med 2007. Han var i tillegg sjef PRT MEY i perioden juni – november 2007.
Ob Einar Johnsen	Arbeider til daglig som Assisterende styrkesjef ISTAR. Assisterende styrkesjef ISTAR var fagansvarlig i HSTY stab for oppsetting, trening og utdanning av PRT inntil 2007. Oberst Johnsen har også vært Deputy

	Commander for Regional Command North (RC N)/ISAF. RC N fører kommando over PRT MEY.
Oblt Odd Søbstad	Oblt Odd Søbstad arbeider til daglig som sjef operasjoner ved J3-land i FOHK. Han har lang erfaring derfra og kjenner derfor historien til PRT MEY godt. Han har også tjenestegjort 6 måneder i ISAF HQ.
Maj Carl Otto Gravdahl	Maj Carl Otto Gravdahl er saksbehandler for Afghanistan ved J3-land og dermed ekspert blant annet på PRT relaterte spørsmål.
Kontreadmiral Jan Reksten	Var sjef for FD III, Avdelingen for operasjoner- og beredskapsplanlegging, i perioden fra beslutningen om norsk ledelse i PRT MEY var fattet og frem til norsk overtakelse i september 2005. Etter dette har han vært sjef for FOHK og dermed nærmeste foresatte for sjef PRT MEY.

2.6 Metode for innsamling av dokumenter

For å finne fram til relevante dokumenter ble søkefunksjonen i arkivsystemet til henholdsvis Forsvarsdepartementet og Forsvaret benyttet. Søkeordene PRT og ISAF ble brukt og burde dekke hoveddelen av dokumenter som omhandlet PRT MEY. Deretter ble listen over dokumenter gjennomgått, og interessante dokumenter bedømt etter overskriften, ble valgt ut. Begge institusjonene var behjelpelige med å skaffe ønskede dokumenter til veie. J3-land ved FOHK var også behjelpelige ved å stille alle lagrede dokumenter, angående PRT ved seksjonen, tilgjengelig for undersøkelsen. Forsvarets høyskoles bibliotek og Fellesoperasjonsavdelingen ved Forsvarets stabsskole (FSTS) framskaffet også ulik dokumentasjon i form av forskningsrapporter, artikler og dokumentasjon fra NATO. Avslutningsvis så ble internett anvendt for å finne fram til ulike faktaopplysninger.

Det var en utfordring i studien å benytte opplysninger som ble hentet fra dokumenter, fordi flere av dokumentene er gradert begrenset eller de er fortrolige. Mange av dokumentene ble derfor hovedsakelig anvendt som bakgrunnsinformasjon, for å finne fram til egnede intervjuobjekter og som støtte til å utarbeide intervjuguidene.

2.7 Undersøkelsens totale gyldighet

Undersøkelsens totale gyldighet kan deles inn i pålitelighet, begrepsmessig gyldighet, intern gyldighet og ekstern gyldighet.¹³ Påliteligheten i denne undersøkelsen ble styrket av forfatterens kjennskap til Forsvaret og emnet fra tidligere. Det ga økt mulighet til å finne fram til relevante dokumenter og intervjuobjekter og dessuten til å forstå innholdet. Dessuten styrket det evnen til å stille de riktige spørsmålene i intervjuer og for å finne fram til de mest relevante delene i dokumenter. På en annen side så kunne disse forhåndkunnskapene svekke påliteligheten ved at de ga forutinntatte meninger som ubevisst påvirket under utvelgelse av kilder og under analyse og tolkning av data. Militær tilknytning kan i tillegg tenkes å ha redusert viljen til kritisk analyse fordi det på sikt kan svekke muligheter for karriere.

Den begrepsmessige gyldigheten anses som god ved at problemformuleringen ble operasjonalisert i fire konkrete kategorier. Disse kategoriene danner til sammen kjernen av et konsept for PRT. Operasjonaliseringen ble kontrollert med personell som arbeidet med PRT i og utenfor Forsvaret. I tillegg ble den begrepsmessige gyldigheten styrket ved at både dokumenter og intervjuer ble benyttet og muliggjorde på den måten en triangulering av data. Et intensivt design og bruk av kvalitativ metode for datainnsamling var også en styrke ved at det åpnet for nye opplysninger og kategoriseringer underveis.

Den interne gyldigheten anses også som god ved at det fantes et godt og detaljert datamateriale til grunn for de konklusjoner som ble trukket i studien. Konklusjonene var også presentert og drøftet med personell med god kjennskap til PRT som en del av prosessen med kvalitetssikring.

Undersøkelsens eksterne gyldighet derimot vurderes som relativt lav. Undersøkelsen ble spesifikt rettet mot PRT MEY som er en spesiell avdeling. Datainnsamlingen ble heller ikke foretatt fra et utvalg som var representativt i forhold til antall eller utvelgelsesmetode. Kvalitativ

¹³ Jacobsen, 2005, s. 387.

metode kjennetegnes dessuten av en lav ekstern gyldighet. På den annen side vurderes funnene i undersøkelsen likevel til å ha en viss gyldighet og overføringspotensial til andre avdelinger i operasjoner i utlandet. Grunnen til det er at prosedyrer og mekanismer rundt avdelinger i operasjoner utenlands er relativt like. Dessuten kan studien ha verdi for videre konseptutvikling i PRT MEY, som er en avdeling Norge høyst sannsynlig kommer til å være involvert i, i lang tid framover.

3 Provincial Reconstruction Teams opprettelse, status og norsk tilnærming.

3.1 Innledning

Dette kapitlet handler innledningsvis om hvordan Provincial Reconstruction Teams oppsto og vokste fram som et konsept og en av bærebjelkene i operasjonene i Afghanistan. Deretter belyses det hvordan det oppstod ulike modeller av PRTer, og dessuten en beskrivelse av disse.

Avslutningsvis beskriver kapitlet statusen for PRTer i Afghanistan og hvordan Norge tilnærmet seg å bli en PRT nasjon.

3.2 Opprettelse av Provincial Reconstruction Teams

Operasjon Enduring Freedom Afghanistan (OEF-A), startet 7. oktober 2001 med amerikansk og britisk bombing, av Taliban og Al Quaida mål i Afghanistan.¹⁴ Operasjonen oppnådde stor militær suksess, og Kabul som er hovedstaden i Afghanistan, falt ut av Talibans hender allerede 12. november 2001.¹⁵ Taliban regimets fall etterlot Afghanistan i et maktvakum, og sivil administrasjon kollapset. Sikkerhetssituasjonen i Afghanistan tillot heller ikke å gjennomføre demokratiske valg. Fremstående representanter fra ulike afghanske maktkonstellasjoner møttes derfor under beskyttelse av FN i Bonn i desember 2001. Der vedtok de en plan for utvikling av Afghanistan fram mot et demokratisk valg innen 2 år, og ga samtidig mandat for en afghansk interim regjering til å styre landet inntil demokratiske valg var holdt. Interim regjeringen ble vedtatt ledet av Hamid Karzai.¹⁶ I desember 2001, sanksjonerte FN en internasjonal fredsstyrke til Afghanistan som skulle sikre Kabul og den nærliggende Bagram flyplass. Fredsstyrken fikk navnet International Security Assistance Force (ISAF), og hadde innledningsvis et begrenset

¹⁴ War in Afghanistan (2001–present). Lokalisert 2. januar 2008 på World Wide Web.

http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_%282001%E2%80%93present%29.

¹⁵ War in Afghanistan (2001–present), the fall of Kabul. Lokalisert 2. januar 2008 på World Wide Web.

http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_%282001%E2%80%93present%29#The_fall_of_Kabul.

¹⁶ Bonn Agreement (Afghanistan). Lokalisert 17. januar 2008 på World Wide Web.

[http://en.wikipedia.org/wiki/Bonn_Agreement_\(Afghanistan\)](http://en.wikipedia.org/wiki/Bonn_Agreement_(Afghanistan)).

mandat til området Kabul. Hensikten var å sikre hovedstaden mot Taliban, Al Quaida og lokale krigsherrer, og på den måten gi overgangsregjeringen en mulighet til å utøve sin virksomhet.¹⁷

Sammenliknet med det øvrige Afghanistan oppnådde det internasjonale samfunn meget gode resultater i Kabul i form av sikkerhet og gjenoppbygging. Utenfor Kabul viste det seg derimot som problemfylt å gjennomføre humanitær hjelp, gjenoppbygging og dessuten etablering av lokale styresmakter som var kontrollert av sentralregjeringen i Kabul. USA forsøkte å bøte på dette gjennom å opprette såkalte Coalition Humanitarian Liaison Cells, og U.S. Army Civil Affairs Teams-Afghanistan. Disse viste seg lite suksessrike på grunn av at OEF-A var opptatt med offensive operasjoner, og at ISAF-styrkene var begrenset til området rundt Kabul.¹⁸ USA innså at stabilisering av hele Afghanistan var nødvendig for å nå intensjonene i Bonn-avtalen, og dessuten for å unngå at Afghanistan igjen falt tilbake til kaos og uorden og på nytt ble et treningsområde for terrorister.¹⁹ ²⁰ I april 2002 lanserte President Bush ideen om en Marshall plan for Afghanistan.²¹ Sommeren 2002 utarbeidet det amerikanske forsvarsdepartementet (The Department of Defence and State) og det amerikanske kontoret for internasjonal utvikling (U.S. Agency for International Development) et konsept for å spre feltlag utover hele Afghanistan.²² Sentralkommandoen (The U.S. Central Command (CENTCOM)), som har operasjonelt ansvar for Afghanistan, utviklet en plan for implementere dette konseptet ved å etablere Joint Regional Teams (JRT).²³ Den midlertidig utpekte presidenten i Afghanistan, Hamid Karzai, var en varm tilhenger av konseptet med Joint Regional Teams. Men han ønsket at navnet skulle endres til Provincial Reconstruction Teams (PRTs) for å vise at disse var til støtte for regjeringen, og dessuten for å indikere hovedaktiviteten til lagene.²⁴

Konseptet inneholdt en plan om at disse lagene skulle fylle det tomrommet som hadde oppstått mellom sikkerhet og utvikling utenfor Kabul. Uten tilstrekkelig sikkerhet for humanitære

¹⁷ International Security Assistance Force. Lokalisert 2. januar 2008 på World Wide Web.

http://no.wikipedia.org/wiki/International_Security_Assistance_Force.

¹⁸ Dziedzic, Michael&Colonel Seidl, Michael K, 2005, *Provincial Reconstruction Teams and Military Relations with International and Nongovernmental Organizations in Afghanistan*, s. 3. Se også Gerhard Mc Hugh&Lola Gostelow, 2004, *Provincial Reconstruction Teams and Humanitarian Military Relations in Afghanistan*, s.18, pkt 4.1.

¹⁹ Bonn avtalen skisserer hvordan Afghanistan skal styres inntil en lovlig valgt regjering er på plass, og hvordan en Afghansk grunnlov skal utvikles. I tillegg skisserer den også tidsrammene for dette arbeidet. For at et lovlig valg skulle kunne gjennomføres måtte sikkerheten på landsbygda også forbedres.

²⁰ Colonel Gerd Brandstetter, 2005, *Nation Building in Afghanistan The German Provincial Reconstruction Team Concept - Means to improve Efficiency of effort?* Lokalisert 10. januar 2008 på World Wide Web.

<http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/ksil94.pdf>.

²¹ Dziedzic, Michael&Colonel Seidl, Michael K, 2005, *Provincial Reconstruction Teams and Military Relations with International and Nongovernmental Organizations in Afghanistan*, s. 3.

²² Ibid, s. 3.

²³ Ibid, s. 3.

²⁴ Ibid, s. 3.

organisasjoner var det ikke grunnlag for noen utvikling. Et dilemma i dette var at det uten utvikling var vanskelig å skape sikkerhet. Et siste forhold var afghansk lokalt styre. For at Hamid Karzais regjering skulle ha noen reell makt utenfor Kabul, var det nødvendig å bygge opp lokale myndigheter som var lojale mot sentralregjeringen og som respekterte nasjonale og internasjonale lover. Etter en del konflikter innledningsvis mellom arbeidsoppgavene til PRTene og humanitære hjelpeorganisasjoner, fastslo den amerikanske ambassaden i Afghanistan at PRTene skulle være pådrivere innenfor security (sikkerhet), governance (lokalt styresett) og reconstruction (gjenoppbygging).²⁵ Petter Viggo Jacobsen skriver i sin forskningsrapport om PRTene i Afghanistan at ”i forhold til størrelsen på landet, og viljen og evnen til det internasjonale samfunn til å bidra med militære kapasiteter, så var et konsept med relativt små selvstendige avdelinger spredt rundt i landet eneste alternativ til ingenting”.²⁶ I tillegg hevder han at et grunnleggende ønske om å unngå å fremstå som en okkupant, liknende Sovjet invasjonen, var en annen viktig faktor for å utvikle et konsept med kun lette militære fotavtrykk.²⁷ FN var også tilbakeholdne i sin tilnærming til Afghanistan. FN avslo blant annet den amerikanske utenriksministeren Colin Powells forslag om at FN skulle utgjøre et overgangsstyre inntil en demokratisk valgt afghansk regjering kunne overta. FN vedtok i stedet ett lett fotavtrykk som innebar en liten tilstedeværelse og ingen militære styrker.²⁸ Den første PRT ble opprettet i Gardez januar 2003 og deretter fulgte opprettelsen av flere fortløpende.

Innledningsvis var PRTene en del av OEF-A, og under amerikansk kommando. USA var ledernasjon for de fleste PRTer, men andre nasjoner deltok også med personell og kapasiteter. Ved siden av USA deltok eksempelvis Storbritannia, Sør-Korea og New Zealand. Senere ble PRTer også opprettet under ISAF-kommando. Den første ISAF PRT var PRT Kunduz, som Tyskland overtok kommando over i desember 2003. Dette utgjorde også første del av ISAFs utvidelse ut av Kabul-området.²⁹ FNs Sikkerhetsråd vedtok i resolusjon 1510, oktober 2003, en utvidelse av ISAF til å gjelde hele Afghanistan. NATO påtok seg ansvaret for å lede ISAF styrken, og utviklet en plan for å løse oppgavene som FN mandatet ga. En fase i denne planen var en utvidelse av ISAF til å omfatte hele Afghanistan. Utvidelsen var delt inn i 4 steg, ett steg for hvert geografisk område, henholdsvis nord, vest, sør og øst. Kabul var ikke omfattet av

²⁵ Gerhard Mc Hugh&Lola Gostelow, 2004, *Provincial Reconstruction Teams and Humanitarian Military Relations in Afghanistan*, s.19, pkt 4.2.

²⁶ Jacobsen, Peter Viggo, 2005, *PRTs in Afghanistan Successful But Not Sufficient*, s. 8.

²⁷ Ibid, s.8.

²⁸ Ibid, s. 8.

planen siden ISAF allerede hadde ansvaret der. ISAFs overtakelse av kommando over Øst-Afghanistan 5. oktober 2006, avsluttet denne fasen.³⁰

En viktig del av NATOs plan for overtakelse av ansvaret for hele Afghanistan var å overta, videreføre og utvikle PRT konseptet.³¹ Etersom PRTer var etablert med forskjellige ledernasjoner og uten noen klare retningslinjer, hadde det utviklet det seg store forskjeller mellom hvordan de var organisert, utrustet, og hvordan de opererte. Dette førte til flere problemer, spesielt i forhold til ledelse og koordinering av operasjonen i Afghanistan. Det var vanskelig å identifisere hva de enkelte PRTer kunne og ikke kunne gjøre, og hva de valgte å prioritere. *The PRT Steering Committee* besluttet å gjøre et forsøk på å redusere de negative effektene som for store forskjeller mellom PRTene kunne føre til.³² De utarbeidet derfor og ble enige om et sett av *Terms of Reference* som grunnlag til utarbeidelse av konsepter med felles innhold i alle PRTer.³³ En svakhet ved disse var at de var skrevet i generelle former. De ga kun retningslinjer for hvordan PRTene skulle arbeide og hva de skulle inneholde av kapasiteter, og bar dermed preg av å være utarbeidet som et kompromiss mellom flere interessegrupper.

3.3 Oppbygging av og virksomhet ved ulike Provincial Reconstruction Teams

Et gjennomgående stridstema rundt PRTene i Afghanistan har vært PRTenes involvering i humanitære prosjekter og gjenoppbygging. For humanitære organisasjoner er nøytralitet og en streng humanitær agenda, grunnleggende for egen sikkerhet. Dersom humanitære organisasjoner forbindes med en part i konflikten, eller mistenkes for å drive innhenting av opplysninger, svekkes deres sikkerhet betydelig. Derfor er mange humanitære organisasjoner svært restriktive til overhode å samarbeide med militære. Et annet forhold som også spiller inn er at personell fra PRTene til dels opptrer i sivilt, kjører i sivile kjøretøyer og driver humanitære prosjekter. Dette kan føre til at personell fra humanitære organisasjoner kan bli forvekslet med personell fra PRTene og dermed bli et militært mål. Det har også vist seg at en rekke av prosjektene som PRTene har utført, har vært mislykket på grunn av manglende ekspertise. Dette har ført til sterk

²⁹ Expansion of NATO's presence in Afghanistan. Lokalisert 10. mars 2008 på World Wide Web. <http://www.nato.int/isaf/topics/expansion/index.html>.

³⁰ Ibid.

³¹ NATO PRT Handbook, edition 3, 3. Feb 2007, Appendix 2 to Annex D Evolution of ISAF and PRTs.

³² *The PRT Steering Committee* er sammensatt av representanter fra den afghanske regjeringen (flere departementer), United Nation Assistance Mission in Afghanistan (UNAMA), sjef Coalition Forces – Afghanistan (CFC-A), sjef ISAF, NATOs senior sivile representant i Afghanistan, EU representant i Afghanistan og ambassadører fra land som deltar i PRT, eller som aspirerer som PRT nasjoner.

kritikk mot PRTene fra humanitære organisasjoner som mener virksomheten til PRTene er et brudd mot de reglene for humanitær bistand, og som ble fastsatt av det Internasjonale Røde Kors og ikke statlige organisasjoner (Non Governmental Organizations (NGOer)) i 1994.³⁴

PRTene i Afghanistan er i majoriteten av eksisterende litteratur utarbeidet på området, delt inn i tre hovedmodeller. Disse betegnes amerikansk, britisk og tysk, etter ledernasjonene som utviklet de ulike modellene. Mye av denne litteraturen var utarbeidet i 2004 og 2005, og var derfor basert på empiri fram til og med 2005. PRTene har utviklet seg etter dette, spesielt i sammenheng med ISAFs utvidelse og overtakelse av kommando over alle PRTer. I tillegg har langt flere nasjoner kommet inn som ledernasjoner. Det vil derfor være feil og fortsatt gruppere alle PRTer inn etter disse tre modellene. Norge hevder blant annet at de har utviklet en egen modell for PRT.³⁵ Den amerikanske, britiske og tyske modellen slik de var dokumentert i 2005 presenteres likevel kort fordi dokumentasjonen er god, og fordi disse tre nasjonene fortsatt er representert med lederansvar for til sammen 14 PRTer i Afghanistan.

Amerikanerne opprettet de første PRTene, og er fortsatt den nasjonen som er ledernasjon for majoriteten av PRTer. En amerikansk ledet PRT besto i 2005 typisk av mellom 50-100 personer.³⁶ Antallet ble bestemt etter hvor utviklet provinsen var, sikkerhetssituasjonen, og tilgangen på kvalifisert personell.³⁷ Det som skilte den amerikanske modellen fra de øvrige, kan i hovedsak oppsummeres i at den var mer opptatt av å gjennomføre Quick Impact Projects (QIPs)³⁸, fokuserte i større grad mot styrkebeskyttelse, og var mindre villige enn andre nasjoner

³³ NATO PRT Handbook, edition 3, 3. Feb 2007, Appendix 2 to Annex B – PRT Terms of Reference.

³⁴ The Humanitarian Charter, The Code of Conduct for the Red Cross and Red Crescent movement and NGOs in humanitarian disaster relief. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. <http://act-intl.org/resources/manual/SphereHumCharterandStandards.pdf>.

³⁵ Norwegian led PRT in Maimana. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web. <http://www.norway.org.af/prt/faryab/>. Dette er den norske ambassaden i Afghanistans hjemmeside hvor det hevdes at Norge har utviklet en egen modell for PRT. Denne kjennetegnes av et klart skille mellom den militære delen av PRTet og den sivile, men som likevel samarbeider tett gjennom en felles kommandogruppe. Dessuten kjennetegnes den norske modellen av at PRTet ikke implementerer noen utviklingsprosjekter, men at dette ivaretas av den norske ambassaden i Afghanistan og Utenriksdepartementet og utføres av eksempelvis Verdensbanken, UNAMA og ulike NGOs.

³⁶ Jacobsen, Peter Viggo, 2005, *PRTs in Afghanistan Successful But Not Sufficient*, s. 17.

³⁷ Robert Perito, Oct 2005, *The U.S. Experience with Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan*, s. 4.

³⁸ QIPs har til hensikt å skape støtte i lokalbefolkningen til det militære oppdraget. Slike prosjekter er typisk bygging av skoler, boring av brønner og etablering av helsestasjoner. En vanlig kritikk mot slike prosjekter er at de ofte etableres uten tilstrekkelig lokalkunnskap og derfor blir stående ubrukte eller forfaller på grunn av manglende penger til vedlikehold. Kostnadene til disse prosjektene blir i hovedsak dekket av penger fra det amerikanske forsvarsdepartementet, men noen blir også finansiert gjennom den amerikanske statlige hjelpeorganisasjonen (USAID). Amerikanske kilder hevder at denne typen prosjekter er redusert fra 2004, og at finansiering direkte fra PRTene i større grad benyttes for å støtte sikkerhetssektoren, ved for eksempel å støtte trening av politiet og bygging av politistasjoner. Dette blir likevel kraftig imøtegått av humanitære hjelpeorganisasjoner som hevder at amerikanske PRTer fortsatt i utstrakt grad finansierer QIPs.

til å lytte til og koordinere med UNAMA og NGOs.^{39 40} Personellet kunne deles inn i følgende hovedkategorier; Sjefen og hans stab, personell for styrkebeskyttelse, sivil-militære samarbeidslag (Civilian Military Cooperation (CIMIC)), representanter for amerikanske departementer og statlige organisasjoner og forbindelsesoffiserer fra det afghanske innenriksdepartementet. Den militære sjefen førte kommando over alt personell i PRTen, også de sivile.⁴¹

Den britiske PRT modellen var temmelig lik den amerikanske i antall personell. De klareste skillene var at i den britiske modellen fremsto PRTen med et klarere operasjonskonsept.⁴² Den sivile og militære delen av PRTen hadde klarere skillelinjer i utøvelse av sin virksomhet. Den militære delen støttet reform i sikkerhetssektoren, i form av samarbeid med den afghanske hæren (ANA), og det afghanske politiet (ANP). I tillegg gjennomførte de britiske PRTene aktiv patruljering innenfor PRTens operasjonsområde, for å etablere situasjonsbevissthet og kontakter ovenfor lokale krigsherrer og representanter fra provins og distriktsmyndigheter. Således spilte den britiske PRTen i Mazar-e-Sharif en betydelig rolle i å unngå kamphandlinger mellom Jumish og Jamiat, i oktober 2003.⁴³ Jumish og Jamiat er betegnelsen på de politiske/etniske partiene som styres av de to tidligere krigsherrene Abdul Rashid Dostum og Mohammed Atta. PRTens virksomhet ble koordinert mellom den militære og den sivile ledelsen i et felles koordineringsforum. Sivile og militære rapporterte på ulike kanaler. Den militære sjefen hadde dog ansvar for, og tok avgjørelser angående sikkerheten til PRTen og personellet som arbeidet der.⁴⁴ Den britiske PRTen i Mazar-e-Sharif utførte innledningsvis en del prosjekter til støtte for oppdraget (QIPs), men etter skarpe protester fra humanitære hjelpeorganisasjoner ble dette arbeidet innstilt. Prosjekter ledet av PRTen ble istedenfor knyttet opp mot sikkerhetssektoren, ved for eksempel bygging av politistasjoner. I 2005 ble de britiske PRTene i Mazar-e-Sharif og Meymahne overtatt av henholdsvis Sverige og Norge som nye ledernasjoner. Storbritannia trakk seg ut fra Nord-Afghanistan, og opprettet senere en PRT i Helmand provinsen i Sør-Afghanistan. Den tyske PRT modellen var kjennetegnet av en meget robust organisasjon, og et skarpt skille mellom den sivile og den militære delen. De tyske PRTene hadde en relativt stor sivil

³⁹ Til dette må det bemerkes at flere av de amerikanske PRTene opererer i områder hvor trusselen er langt høyere enn der hvor andre nasjoners PRTer opererer. Dessuten er trusselen mot amerikansk personell generelt høy rundt om i verden.

⁴⁰ Jacobsen, Peter Viggo, 2005, *PRTs in Afghanistan Successful But Not Sufficient*, s. 19-20.

⁴¹ Ibid, s. 4-6.

⁴² Ibid, s. 20-21.

⁴³ Hugh&Lola Gostelow, 2004, *Provincial Reconstruction Teams and Humanitarian Military Relations in Afghanistan*, s. 26.

⁴⁴ Jacobsen, Peter Viggo, 2005, *PRTs in Afghanistan Successful But Not Sufficient*, s. 21.

kontingent, ca 30 mann, som var ledet av en sivil diplomat. Den militære delen av PRTen hadde som hovedoppgave å skape sikkerhet for personellet under utførelse av deres oppgaver. De tyske PRTene var også kjennetegnet av et meget sterkt fokus på styrkebeskyttelse. For eksempel skulle alt personell kjøre i pansrede kjøretøyer, og en pansret medisinsk sanitetsinstallasjon skulle aldri være lenger unna enn en time. Dette sterke fokuset mot styrkebeskyttelse hindret de tyske PRTene å patruljere med mindre patruljer langt bort fra PRTen. I tillegg vanskeliggjorde det kontakt med sivilbefolkningen når alt personellet satt inne i pansrede kjøretøyer under patruljering. Patruljene var dessuten ofte store og inneholdt opptil 30 personer.⁴⁵ Oppsummert så var den tyske modellen kanskje den som best tilfredsstilte kravene til humanitære organisasjoner med et skarpt skille mellom sivile og militære oppgaver i PRTen. Men strenge restriksjoner på hvordan og hvor den kunne operere hindret utnyttelse av de ressursene som PRTen inneholdt. Den militære delen av PRTen var oppsatt med CIMIC offiserer som utførte flere mindre prosjekter i regi av PRTen (QIPs).⁴⁶

Selv om utviklingen i PRTene har vært preget av kritikken fra humanitære organisasjoner, synes det fortsatt som det er en divergens i synet på involvering i prosjekter fra PRTene. En grunnleggende utålmodighet fra militær side, i påvente av humanitære organisasjoners innsats ute i provinsene, er antakeligvis årsaken til dette. Et vanlig militært syn er at for å skape sikkerhet trengs gjenoppbygging, og med manglende sikkerhet er det ofte kun militære som kan utføre dette arbeidet. Et sitat fra general Sir David Richards som var sjef ISAF IX underbygger dette; *”En PRTs fremste oppgave er å reise rundt, identifisere behov og bruke penger. I realiteten har andre nasjoner mye å lære av amerikanerne i denne sammenhengen”*. Sitatet er hentet fra et foredrag general Sir David Richards holdt på FSTS høsten 2007.⁴⁷

Som det er beskrevet så var det forskjeller mellom PRTene, og hvordan de arbeidet. Men det er mulig å identifisere noen felles fremgangsmåter. Alle PRTene arbeidet innenfor å styrke sikkerhetssektoren. Praktiske oppgaver i forbindelse med dette var mentorvirksomhet og opplæring av henholdsvis den afghanske hæren og det afghanske politiet. Dette foregikk ved spesifikke opplæringsprosjekter og ved felles oppdragsløsning i form av eksempelvis patruljer og veikontrollposter. Denne virksomheten ble ivaretatt av militære styrker og/eller polititjenestemenn tilknyttet PRTen. PRTene drev også informasjonsformidling mot

⁴⁵ Ibid, s. 25-27.

⁴⁶ Intervju med Oberst Bjørn Tore Solberg, 25/2-08. Ob Bjørn Tore Solberg tjenestegjorde 6 måneder som nestkommanderende for innledningsvis Regional Area Coordinator i Kunduz (samløkalisert med den tyske PRT Kunduz) og deretter som nestkommanderende i Regional Command North i Mazar-e-Sharif. Dette ga han godt innblikk i hvordan de tyske PRTene arbeidet.

provinsregjeringen og befolkningen for å promotere sentralregjeringens planer og avgjørelser. Dette ble utført både av sivilt og militært personell i form av møter og samtaler, men også ved utførelse av spesifikke informasjonskampanjer. PRTene samarbeidet med UNAMA, og ulike humanitære organisasjoner som var representert i provinsen. Dette samarbeidet kunne ha forskjellig karakter, men utveksling av informasjon angående sikkerhetssituasjonen og humanitære behov var viktige deler. Denne kontakten ble i hovedsak ivaretatt av den sivile komponenten i PRTen.

3.4 Status for Provincial Reconstruction Teams i Afghanistan

I skrivende stund er det 26 PRTer lokalisert rundt i Afghanistan, nærmere bestemt med fem i Nord-Afghanistan, fire i Vest-Afghanistan, fire i Sør-Afghanistan og tretten i Øst-Afghanistan.⁴⁸ Hele tretten forskjellige land er ledernasjoner for en PRT, derav 2 land som ikke er medlemmer i NATO, nærmere bestemt Sverige og New-Zealand. USA er den største bidragsyteren, ved å være ledernasjon for 12 forskjellige PRTer. Alle PRTene operer etter invitasjon fra afghanske myndigheter. ISAF-styrte PRTer, hadde fra starten av i tillegg legitimitet gjennom FN resolusjon 1386, 1413 og 1444.⁴⁹ Siden 5. oktober 2006, har ISAF overtatt ansvaret for hele Afghanistan og fører dermed kommando over alle PRTer. Samtlige har i forbindelse med denne overtakelsen også legitimitet gjennom de nevnte FN resolusjonene. ISAF har etter at de overtok ansvaret for hele Afghanistan utarbeidet en PRT håndbok (PRT handbook). PRT håndboken er mer å betrakte som et praktisk hjelpemiddel, en veiledning, eller som navnet sier rett og slett en håndbok, eller oppslagsverk. PRT Håndboka er satt sammen av PRT kontoret, ved avdelingen for sivil-militært samarbeid (CJ9) i ISAF hovedkvarteret. Den består av bidrag fra en rekke forskjellige kilder, som eksempelvis afghanske departementer, UNAMA, ikke statlige organisasjoner (NGOs) og ISAF. ISAF arbeider kontinuerlig med å oppdatere og revidere håndboka.⁵⁰ Selv om ISAF har overtatt ansvaret for alle PRTer, er innflytelsen over PRTene fortsatt delt, og ledernasjonene har fortsatt stor innvirkning over utformingen av sin PRT. Ingen styrende internasjonale dokumenter (PRT håndbok, ISAF ordrer, PRT Steering Committee Terms of Reference, FN resolusjoner etc.) setter klare krav for hvordan en PRT skal være organisert, eller hvordan den skal operere.

⁴⁷ Richards, Sir David, general, foredrag holdt på FSTS høsten 2007 som omhandlet hans erfaringer som sjef ISAF IX.

⁴⁸ Afghanistan ISAF RC and PRT locations. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. <http://www.nato.int/isaf/docu/epub/maps/graphics/afghanistan prt3.jpg>.

⁴⁹ Dziedzic, Michael & Seidl, Michael K, 2005, *Provincial Reconstruction Teams and Military Relations with International and Nongovernmental Organizations in Afghanistan*, s. 4.

Afghanistan er et mangeartet land med store lokale forskjeller i sikkerhet og humanitær situasjon. Det er derfor vanskelig, og antakeligvis lite ønskelig å utforme alle PRTer helt likt. Ulikheter mellom PRTene er derimot nødvendig, for å møte de forskjellige utfordringer som de ulike områdene av Afghanistan byr på. Fleksibilitet i organisering og operasjonsmønster kan derfor ses på som en styrke, samtidig som det også utgjør en svakhet.

3.5 Norsk deltakelse i Provincial Reconstruction Teams

3.5.1 Politiske avveininger

For å se nærmere på norsk deltakelse i PRT, og grunnlaget for at Norge valgte å bli en PRT nasjon, så er det nødvendig å gå noe tilbake i tid. På NATO toppmøtet i Istanbul, i juni 2004, fastslo alliansen at Afghanistan var det viktigste operasjonsområdet.⁵¹ NATOs forsvarsministre vedtok også at ISAF skulle utvides med fire nye PRTer i Nord-Afghanistan. Nærmere bestemt var dette PRT Feyzabad (Tyskland), PRT Baghlan (Nederland), PRT Mazar-e-Sharif (Storbritannia) og PRT Meymahne (Storbritannia).⁵² Denne utvidelsen ville legge hele Nord-Afghanistan under ISAF kommando.⁵³ Forsvarsminister Kristin Krohn Devold uttalte etter toppmøtet at Norge var innstilt på å fortsette innsatsen i Afghanistan i tråd med NATOs prioriteringer. Hoveddelen av Norges innsats ville fortsatt være i Kabul, men Norge ville i tillegg gå inn i et samarbeid med Storbritannia og Finland i PRT MEY.⁵⁴ Riktignok hadde Norge før dette i lengre tid forberedt deltakelse i PRT MEY. Utenriksminister Jan Petersen og forsvarsminister Kristin Krohn Devold hadde allerede informert Stortinget om dette i november 2003.⁵⁵ Norge kunne derfor starte sin deltakelse i PRT MEY samme måned som toppmøtet fant sted.

⁵⁰ Carlsen, Jon, major, 12 des 2007, email med svar på spørsmål om PRT. Maj Jon Carlsen arbeidet ved PRT kontoret ISAF HQ i desember 2007.

⁵¹ Jahn Rønne. (2004). NATO toppmøtet gikk som ventet. Forsvarets mediesenter. Lokalisert på Forsvarets intranett 14. februar 2008. <http://intranett.mil.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=338993>.

⁵² Expansion of NATO's presence in Afghanistan. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. <http://www.nato.int/isaf/topics/expansion/index.html>.

⁵³ ISAF var riktignok utvidet utenfor Kabul allerede ved at ISAF tok kommando over PRT Kunduz i desember 2003 i forbindelse med at Tyskland overtok ansvaret som ledernasjon.

⁵⁴ Rønne, Jahn. (2004). NATO toppmøtet gikk som ventet. Forsvarets mediesenter. Lokalisert på Forsvarets intranett 14. februar 2008. <http://intranett.mil.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=338993>.

⁵⁵ Redegjørelser fra utenriksministeren og forsvarsministeren om samlet norsk innsats i Afghanistan og Irak i 2004, samt Norges bidrag til operasjoner utlands i 2004. Møte i Stortinget mandag 15. des. 2003. Lokalisert 13. mars på World Wide Web. <http://www.stortinget.no/stid/2003/s031215-08.html>

Internt i NATO foregikk det i 2004 og 2005 en intens virksomhet ovenfor medlemsnasjonene, for å få dem til å påta seg økt ansvar i forbindelse med de planlagte videre utvidelsene av ISAF. I desember 2004 utga Forsvarsdepartementet en pressemelding som tilkjennega planer for deltakelse i internasjonale operasjoner for 2005. I denne kom det fram at Norge vurderte å styrke deltakelsen i PRT MEY i løpet 2005.⁵⁶ Etter studier av interne dokumenter i Forsvarsdepartementet, er det klart at det allerede da var et sterkt politisk ønske om at Norge skulle overta som ledernasjon i PRT MEY. Det første offisielle politiske signalet om at Norge ville overta som ledernasjon, kom i utenriksminister Jan Petersens utenrikspolitiske redegjørelse for Stortinget, 15. februar 2005. Der tilkjennega han at Norge var i forhandlinger med Storbritannia om å overta som ledernasjon i PRT MEY i løpet av 2005.⁵⁷ 7. juni 2005, informerte forsvarsminister Kristin Krohn Devold Stortinget om at Norge ville overta som ledernasjon i PRT MEY fra 1. september 2005. Norge ville dessuten trekke daværende styrker ut av Kabul og overføre hovedtyngden av den norske innsatsen til Nord-Afghanistan.⁵⁸

Det var altså først og fremst etter et ønske fra alliansen at Norge valgte å ta over lederskapet av PRT MEY. Viseadmiral Jan Reksten, som da var sjef for Avdeling for beredskap- og operasjonsplanlegging i Forsvarsdepartementet, påpekte at dette dessuten var en oppgave som passet Norge godt. For Norge var det viktig å støtte opp om NATO for å beholde og styrke NATO etter de konfliktene som hadde oppstått etter USAs invasjon i Irak.⁵⁹ Norge hadde som en liten nasjon med små militære ressurser, begrensede muligheter for å oppfylle alle NATOs behov. Dessuten var opinionen hjemme i Norge erfaringsmessig negativt innstilt til å sende styrker til områder med stor risiko for å ta tap, eller for å påføre motparten tap. Det er derfor rimelig å anta at norske myndigheter i løpet av høsten 2004 og vinteren 2005, vurderte at det var mulig å oppnå betydelig politisk gevinst ovenfor NATO gjennom å påta seg en oppgave som var meget etterspurt. Oppdraget ville samtidig gi en bilateral gevinst ovenfor Storbritannia og Tyskland, to viktige europeiske allierte. Bidraget ville også bidra til å styrke NATO ved å

⁵⁶ Nyhet fra Forsvarsdepartementet, 20.des. 2004, *Norske bidrag til militære operasjoner i utlandet i 2005*. Lokalisert 13. mars 2008 på World Wide Web. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Forsvarsdepartementet/233255/234229/norske_bidrag_til_militaere_operasjoner.html?id=234405

⁵⁷ Utenriksminister Jan Petersen. Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget. Stortinget, 15. februar 2005. Lokalisert 17. mars 2008 på World Wide Web. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Utenriksdepartementet/265100/269185/utenrikspolitisk_redegjorelse_for.html?id=269773.

⁵⁸ Forsvarsminister Kristin Krohn Devold. Forsvarsministerens redegjørelse. Lokalisert 17. mars på World Wide Web. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Forsvarsdepartementet/233255/234456/forsvarsministerens_redegjorelse.html?id=234868.

⁵⁹ Utenriksminister Jan Petersen. Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget. Stortinget, 15. februar 2005. Lokalisert 17. mars 2008 på World Wide Web. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Utenriksdepartementet/265100/269185/utenrikspolitisk_redegjorelse_for.html?id=269773.

oppfylle behovene alliansen hadde for flere styrker, og dermed øke sannsynligheten for å lykkes i Afghanistan. Denne gevinsten kunne i tillegg innkasseres med en begrenset risiko, sammenliknet eksempelvis med å sende styrker til det langt mer urolige Sør-Afghanistan. Sist, men ikke minst så kunne dette oppnås med en beskjeden innsats. Riktignok inneholdt planen også en overføring av de fleste norske styrkene i Kabul-området til Nord-Afghanistan, noe som var en kostbar og krevende operasjon. Men totalt sett så ville dette ikke vesentlig øke antall norske soldater i Afghanistan.

3.5.2 Militære avveininger

En viktig militær prioritering er at deltakelse i internasjonale operasjoner først og fremst skal bygge på kapasiteter som finnes i Norge. Det er for å unngå å bygge opp nye kapasiteter, noe som er ressurskrevende i form av personell, materiell og tid. Dessuten gir avdelinger som er opprettet spesielt for en operasjon mindre tilbake til organisasjonen hjemme i Norge i form av relevant kompetanse sammenliknet med hva samme avdeling hjemme og ute vil gi. En annen generell militær prioritering er at innsatsen skal samles på færrest mulig steder. Det vil gi et redusert behov for ledelse og administrasjon, noe som er spesielt vanskelige kapasiteter å rekruttere til og å vedlikeholde. Det er også et militært ønske om å samarbeide med relevante nasjoner som Norge har et samarbeid med fra tidligere. Dette kan sammenfattes med NATO nasjoner som Storbritannia, Nederland, Danmark og Tyskland.⁶⁰

Ut fra disse generelle fagmilitære betraktningene kunne ikke PRT MEY å ha vært noen ideell avdeling. PRT MEY var ikke umiddelbart lik noen hjemlig militær avdeling ved at den var satt sammen av sivile og militære, og en god del av virksomheten var sivilt rettet. Dessuten hadde Norge i 2005 etablert seg som ledernasjon for en bataljonsstridsgruppe i Kabul, en innsats som ga god og relevant militær erfaring, og antakeligvis også god anerkjennelse i NATO. Ved en overføring av norske styrker til Nord-Afghanistan måtte denne oppgis, og et totalt sett langt vanskeligere og dyrere opplegg for logistikk måtte utarbeides. PRT MEY lå meget isolert til, og var dermed vanskelig og ressurskrevende å drifte. Alle forsyninger, forsterkninger og evakueringer var derfor fortrinnsvis avhengig av lufttransport. Erfaringene fra bataljonsstridsgruppen i Kabul, hvor Norge hadde lederansvaret, hadde dessuten vist at det å

⁶⁰ Alle disse landene inngår i det som omtales som Nordsjøstrategien, og er en samling av land i NATO og rundt Nordsjøen og som er funnet mest relevant å samarbeide med. Hæren har eksempelvis etter denne strategien utviklet et utvidet bilateralt samarbeid både med Nederland, Tyskland og Storbritannia.

være ledelsesnasjon var dyrt og ressurskrevende. Når huller oppsto i organisasjonen, måtte disse dekkes opp av ledernasjonen. Antakelsen var at tilsvarende ville gjelde for PRT MEY. Dessuten innebar en flytting fra Kabul til Nord-Afghanistan også at all infrastruktur, som var bygd opp i Kabul, måtte oppgis. Og ny infrastruktur i Nord-Afghanistan ville koste mye penger. Det var derfor en stor skepsis blant militære til at Norge skulle overføre hovedtyngden av innsatsen i Afghanistan til Nord-Afghanistan, og i tillegg overta som ledernasjon i PRT MEY. På den annen side passet nasjonene som Norge kunne samarbeide med i Nord-Afghanistan bra inn i norske militære prioriteringer, ved at Tyskland var ledende nasjon i nord, og ved at andre tradisjonelle samarbeidspartnere var representert gjennom Nederland, Danmark, Sverige og Finland. Sammenliknet med samarbeidsnasjonene i Kabul, som var Italia, Tyrkia, Belgia og Ungarn, burde derfor innsats i Nord-Afghanistan på dette området passe de overordnede militære prioriteringene bedre. Kravene Norge hadde til NATO, om et tilstrekkelig robust opplegg for transport, evakuering og behandling var også på plass, enten ved NATO kapasiteter eller ved avtaler med OEF-A.⁶¹ Norge forberedte blant annet å stille et rolle 2 sykehus, og en hurtig reaksjonsstyrke for Nord-Afghanistan fra mars 2005.⁶²

Alt i alt synes det likevel som om det var flest forhold som talte mot en flytting ut av Kabul og til Nord-Afghanistan fra et fra et overordnet militært synspunkt. Da Norge allikevel valgte å gjøre det så skyldtes det at politiske prioriteringer gikk foran militære anbefalinger.

3.6 Provincial Reconstruction Team Meymahne

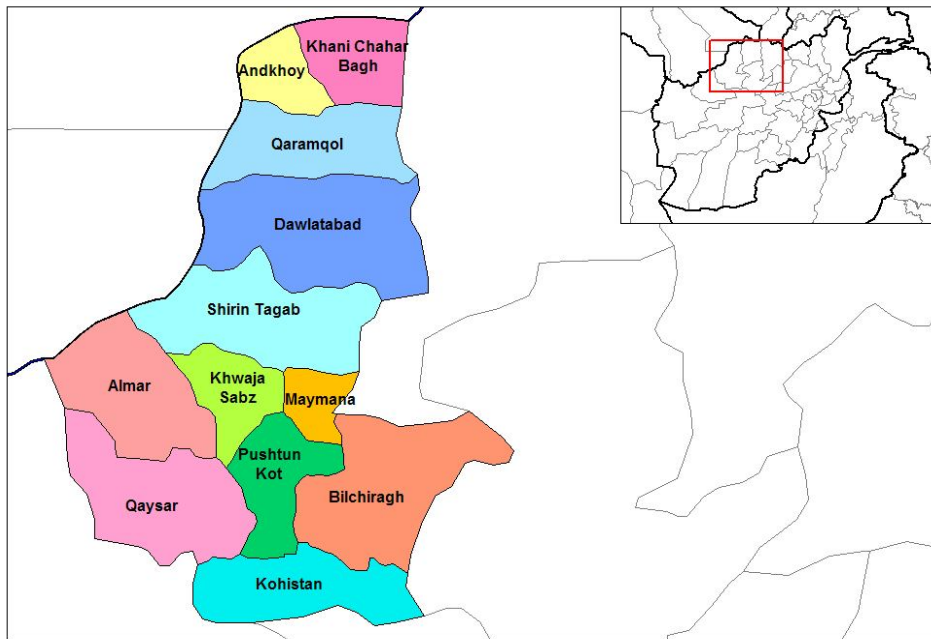
Norge hadde altså bestemt seg for å overta ledelsen av PRT MEY. Hva slags avdeling var dette? Hovedkvarteret til PRT MEY er lokalisert i byen Meymahne, som er hovedstaden i Faryab provinsen i Afghanistan. Faryab ligger i det nordvestre hjørnet av Afghanistan, og grenser til Turkmenistan. Befolkningen i provinsen er en blanding av alle de største befolkningsgruppene i Afghanistan. Majoriteten består av uzbekere, men det er også betydelige innslag av turkmenere, tajiker og hazarer. Alle disse folkegruppene tilhører de etnisitetene som er mest utbredte i Nord-Afghanistan. I tillegg er det også lommer av pashtunere, spesielt i distriktene Pashtun Koht, Qaysar og Almar. I perioden fram til Norge overtok som ledernasjon i PRT MEY var trusselen mot personellet i PRTen ansett som lav. Ingen av de lokale maktpersonene var ansett å ha noen

⁶¹ Selv om disse kapasitetene var på plass i Nord-Afghanistan var det likevel en viss skepsis blant norske militære til konseptet. Kritikken gikk i hovedsak på sårbarheten konseptet hadde ved at det var avhengig av helikoptre. De tyske helikoptrene kunne eksempelvis ikke fly i mørke eller i dårlig vær.

⁶² Et rolle 2 sykehus har kapasitet til å utføre all type livreddende kirurgi, men kan ikke utføre spesialkirurgi. Rolle 2 har heller ikke kapasitet til langvarig oppfølging.

spesiell agenda mot internasjonale aktører. Å bli fanget i konflikter mellom de ulike lokale makthaverne, eller å bli utsatt for landeveisrøveri var det som var ansett som den største trusselen.⁶³

⁶³. Se for eksempel: *Fortsetter arbeidet i Faryab-provinsen*. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web. <http://www.nca.no/article/view/6997/1/414>. og *Norwegian led PRT in Maimana*. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web. <http://www.norway.org.af/prt/faryab/>. Påstanden om at trusselen var vurdert som lav ved overtakelsen som ledernasjon i PRT MEY, er begrunnet i studier av uttalelser i pressen hvor trusselen i Faryab i flere sammenhenger er uttalt å ha steget. Studie av ulike åpne informasjonskilder eksempelvis internetsider til Kirkens Nødhjelp og den norske ambassaden i Kabul gir det samme inntrykket. I tillegg er antakelsen bekreftet gjennom flere uavhengige intervjuer til denne studien.

Det øverste kartet viser en oversikt over Afghanistan og inndelingen i provinser. Faryab provinsen er uthevet i rødt.⁶⁴

Det nederste kartet viser en oversikt over Faryab provinsens inndeling i distrikter.⁶⁵

Provinsen har en utstrekning på 20 293 km², som er omtrent tilsvarende Nord Trøndelag fylke (22 396 km²), og har en befolkning på ca 1 million.⁶⁶ Meymahne by har ca 100 000 innbyggere, men dette tallet er også usikkert. Som i mange byer i Nord-Afghanistan varierer folketallet etter årstiden. På vinteren øker folketallet ved at flere flytter ned fra fjellene for å bo hos slektninger i løpet av vinteren. Provensen er en av Afghanistans fattigste, og infrastrukturen er dårlig utbygd. Meymahne har en flyplass med gruslagt rullebane, og hvor fly inntil en størrelse tilsvarende Hercules transportfly kan lande. Nærmeste flyplass med fast dekke, og som kan ta ned større fly, er i Mazar-e-Sharif som er 220 km unna. Langs vei tar det, under gode forhold, 10-15 timer å kjøre fra Mazar-e-Sharif til Meymahne.

3.7 Oppsummering

Dette kapittelet har vist at PRTene ble skapt for å spre innflytelse fra den afghanske interim regjeringen og det internasjonale samfunn ut i provinsene. For å gjøre dette var små lette styrker eneste mulighet på grunn av det internasjonale samfunns og nasjonenes manglende evne og vilje til å deployere større styrker til Afghanistan. ISAF har arvet PRT konseptet fra OEF-A, og PRTene utgjør nå ryggraden i ISAFs operasjoner i Afghanistan. For Norge var det politisk viktig å støtte NATO i utvidelsen av ISAF. Og Norge påtok seg derfor ledelsen av PRT MEY fra 1. september 2005 til tross for skepsis fra fagmilitært hold til denne avgjørelsen. I tillegg er det påvist at de ulike ledernasjonene i sterk grad påvirket hvordan konseptet for deres PRT ble utformet. I det neste kapittelet vil studien derfor ta for seg hvordan Norge utformet et konsept for PRT MEY, og hvilke faktorer som påvirket prosessen.

⁶⁴ Faryab, Afghanistan's Provinces. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web.

<http://afghanistan.usaid.gov/en/Province.8.aspx>. Se også. Fortsetter arbeidet i Faryab-provinsen. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web. <http://www.nca.no/article/view/6997/1/414>.

⁶⁵ Faryab Province. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. http://en.wikipedia.org/wiki/Faryab_Province.

⁶⁶ Folketallet er avhengig av hvilken kilde man benytter. Det største anslaget oppgitt er 1, 5 millioner og det minste er 700 000 innbyggere. Den norske ambassaden i Afghanistan opererer med et anslag på 1 million innbyggere på sine hjemmesider.

4 Konseptutvikling fram til og med norsk overtakelse som ledernasjon i Provincial Reconstruction Team Meymahne, 1. september 2005

4.1 Innledning

Som det forrige kapittelet viste var det utviklet flere ulike modeller for PRT. Dessuten var ulike styrende organers retningslinjer utformet på en måte som ga nasjonene relativt stor frihet i utforming av et konsept for sin PRT. Først i dette kapittelet presenteres det norske konseptet for PRT MEY slik det fremsto 1. september 2005. Hensikten er å gi en samlet oversikt for hvordan konseptet var bygd opp. Riktignok var det ikke utarbeidet noe konsept i form av et skriftlig dokument. Konseptet som beskrives ble derfor utarbeidet som en del av denne studien, og bygger på opplysninger som er funnet i dokumenter, og oppgitt under intervjuer. Konseptet presenteres på samme måten som konseptutvikling ble operasjonalisert i punkt 1.2.

4.2 Norsk konsept ved overtakelse som ledernasjon

4.2.1 Militære kapasiteter

De militære kapasitetene i PRT MEY, etter norsk overtakelse, kan forenklet deles inn i tre hovedkategorier. Disse kategoriene var manøver, stab og forvaltning/støtte.⁶⁷ Til sammen utgjorde de militære kapasitetene inkludert bidrag fra andre land ca 90 personer.⁶⁸ Dette var ca 95 % av den totale personellmengden i PRT MEY.⁶⁹

Manøverelementene besto av to ulike kategorier. Den største og viktigste delen var Military Observer Team (MOT-lag). Dette var lag som var sammensatt av 6 personer fordelt på to kjøretøy. Disse lagenes hovedoppgave var å patruljere i tildelte områder av Faryab provinsen og opprette kontakt med ulike lokale grupperinger og ledere i samfunnet, for å innhente og formidle informasjon. I tillegg viste disse lagene ved sine patruljer et internasjonalt militært nærvær også

⁶⁷ Manøveravdelinger er avdelingene som nyttes for å utføre operasjoner. Staben nyttes for å lede og planlegge operasjoner og den daglige driften av avdelingen. Forvaltning/støtte sørger for å underbygge virksomheten med nødvendig støtte for eksempel i form av mat, ammunisjon, reparasjoner og sanitet..

⁶⁸ Grandhagen, Knut. H. (2005). Norsk ledelse i Nord-Afghanistan. Presse- og informasjon for de norske styrkene i Afghanistan. Lokalisert på Forsvarets intranett 26. mars 2008.
<http://intranett.mil.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=479861>.

⁶⁹ I tillegg til militære kapasiteter kommer sivile kapasiteter.

ute i distriktene av Faryab. Tre ulike nasjoner bidro med MOT-lag i PRT MEY, det var Norge, Finland og Island.

Den andre delen av manøverelementene var ildledningslaget. Hovedhensikten med dette elementet var å lede fly til støtte i en eventuelt kritisk situasjon.⁷⁰ Manøverenhetene ved PRT MEY var små og lite egnet til kampoppdrag. Dersom det oppsto en kritisk situasjon som PRT MEY ikke kunne håndtere med sine egne begrensede ressurser, var konseptet å få støtte fra andre ISAF avdelinger. En britisk hurtig reaksjonsstyrke (ca 100 mann) stasjonert i Mazar-e-Sharif, og/eller flystøtte var i første rekke de ISAF styrkene som kunne komme PRT MEY raskt til unnsetning.

Staben ved PRT MEY var inndelt som en klassisk s-stab med kategoriene personell (s-1), etterretning&sikkerhet (s-2), operasjoner (s-3), forsyninger (s-4), og samband (s-6). Staben ga sjefen kapasitet til å planlegge å lede enkle operasjoner med bruk av manøver og støttefunksjonene, og også til å bearbeide informasjon til etterretninger. I tillegg ivaretok staben enkle funksjoner i form av lederstøtte til sjefen. Eksempler på slik støtte var innkalling til og planlegging av møter og utarbeidelse av referater og rapporter. Staben besto av personell fra Finland og Norge, blant annet hadde Finland nestkommanderende.

Elementene som tilhørte forvaltning og støtte hadde som oppgave å understøtte PRT MEY med varer og tjenester som gjorde at den daglige virksomheten kunne utføres. Forvaltning/støtte var lagt opp slik at PRT MEY kunne motta og drifte selvstendig det materiellet og de forbruksvarene som ble tilført. I denne enheten var det også et forsterket sanitetselement som hadde kapasitet til å utføre enkle kirurgiske inngrep. Dersom personell som var skadd eller syke ikke kunne behandles ved PRT MEY var det ISAF kapasiteter som ivaretok evakuering til og behandling ved et rolle 2 sykehus.⁷¹ Norge hadde hovedtyngden av forvaltning og støttefunksjonene, men Finland og Island stilte også kapasiteter. For eksempel hadde Finland ansvaret for kjøkkenet. Norge hadde som ledernasjon også et ansvar for å koordinere og samordne forsyninger fra deltakerlandene og transport av disse inn til PRT MEY. Men denne oppgaven ble utført av den norske kontingentsjefen i Afghanistan med sin stab.⁷²

⁷⁰ Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08.

⁷¹ Norge hadde en avtale med Tyskland om evakuering med tyske ISAF helikoptre stasjonert i Termez i Uzbekistan og behandling ved det tyske ISAF rolle 2 sykehuset i Kunduz. Etter at et ISAF rolle 2 sykehus var etablert i Mazar-e-Sharif i mars 2006 gikk evakueringen fra PRT MEY dit.

⁷² Forsyninger er en nasjonal oppgave. Den norske kontingentsjefen i Afghanistan med sin stab har ansvar for å etterforsyne norske avdelinger i Afghanistan. I PRT MEY hvor Norge er ledernasjon har den norske

4.2.2 Sivile kapasiteter

Finland hadde under britisk ledelse i PRT MEY deltatt med utviklingsrådgiver, politisk rådgiver og politirådgiver. Finland videreførte disse sivile kapasitetene i PRT MEY, også etter at Norge overtok som ledernasjon. Norge derimot hadde under britisk ledelse ikke hatt noen sivile kapasiteter i PRT MEY. Når Norge overtok som ledernasjon stilte Norge en politisk rådgiver og en politirådgiver. Den sivile siden av PRT MEY besto dermed av seks personer hvor majoriteten av disse var stilt av Finland. De norske sivile kapasitetene var ikke under kommando av sjef PRT MEY, men hadde en egen kommandolinje via Kabul til sine hjemlige departement.⁷³ Finnene hadde et liknende arrangement og var således heller ikke underlagt militær kommando. De norske siviles oppgaver i PRT MEY var først og fremst å identifisere behov og muligheter for utviklingsprosjekter i ulike deler av provinsen, og å promotere disse ovenfor nasjonale afghanske myndigheter eller internasjonale organisasjoner. I tillegg fylte de en viktig rolle i å skape og holde et kontaktnett til den afghanske sivile administrasjonen i Faryab provinsen. De finske sivile rådgiverne var benyttet på samme måte, men disse hadde i tillegg en stor arbeidsoppgave i å identifisere og lede prosjekter som var finansiert av Finland direkte til PRT MEY.⁷⁴

4.2.3 Sivil-militært samarbeid

Fra norsk side var det bestemt at det skulle være et meget klart skille mellom militære og sivile aktiviteter i PRT MEY. Den militære delen av PRT MEY skulle derfor ikke utføre noen form for aktiviteter utenom støtte til oppbygging av sikkerhetssektoren. Samarbeid og synergi mellom den militære delen av PRT MEY og den sivile delen ble ivaretatt gjennom daglig dialog, og formelt i en kommandogruppe hvor både den militære og sivile delen av PRT MEY var representert. I kommandogruppa deltok de sivile rådgiverne, norske og finske, sammen med sjef og nestkommanderende i PRT MEY.⁷⁵ Den sivile delen av PRT MEY skulle ivareta og legge til rette for gjenoppbygging og utvikling gjennom dialog med afghanske myndigheter, UNAMA og frivillige organisasjoner. Dersom det var behov for militære kapasiteter til å støtte denne virksomheten skulle det avgjøres i kommandogruppa. Det var riktignok et viktig unntak i forhold

kontingentsjefen i tillegg ansvar for å koordinere etterforsyninger fra de øvrige bidragslandene, i dette tilfellet Finland og Island.

⁷³ Intervju med Bård Vanvik, 5/3-08 og Anne Karin Hannevold, 27/2-08. Personell fra Utenriksdepartementet tilhører formelt ambassaden i Kabul og derfra går linjen til Utenriksdepartementet. Politimenn som tjenestegjør i PRT MEY har sin nærmeste foresatte i politiets kontingentsjef som er stasjonert i Kabul og derfra går kommandolinjen til Politidirektoratet.

⁷⁴ Touko Piiparinen, 2007, *A Clash of Mindsets? An Insider's Account of Provincial Reconstruction Teams*, s.152.

⁷⁵ Ibid, s. 149.

til dette generelle konseptet for sivil-militært samarbeid, og det var at den militære sjefen hadde myndighet til å ta avgjørelser angående sikkerheten til personellet som tilhørte PRT MEY. I konseptet for PRT MEY fra norsk side var det ikke satt av noen midler til finansiering av prosjekter for utvikling og gjenoppbygging i Faryab provinsen, verken fra forsvarsbudsjettet eller fra utenriksdepartementet. Alle norske bistandsmidler gikk sentralt til Afghanistan. Derimot var det fra finsk side satt av økonomiske midler til prosjekter i Faryab. Dette ble også videreført etter at Norge hadde overtatt som ledernasjon. Disse pengene var øremerket for prosjekter innen sikkerhetssektoren og ble benyttet til eksempelvis utbygging av politistasjoner, opplæring av politimenn, bygging av rettslokaler og utbygging av fengsel.⁷⁶

4.2.4 Operasjonsmønster

Operasjonsmønsteret i det norske konseptet var bygd opp rundt bruken av MOT-lagene. MOT-lagene opererte selvstendig under ledelse av PRT MEY og patruljerte i hele Faryab provinsen. Patruljene kunne vare i opptil 5 dager, og på disse patruljene overnattet MOT-lagene ute. På disse patruljene oppsøkte MOT-lagene lokale ledere og lokalbefolkningen generelt for å innhente opplysninger om situasjonen, eventuelle konflikter, holdninger, behov og liknende. I tillegg var MOT-lagene et instrument for å vise internasjonal militær tilstedeværelse og for formidling av informasjon om situasjonen i Afghanistan. Hensikten med innsamlingen av informasjon var å gi PRT sjefen en best mulig situasjonsforståelse av provinsen. Situasjonsforståelsen dannet grunnlaget for en stor del av virksomheten i PRT MEY. Eksempelvis utnyttet sjefen dette ved planlegging av operasjoner, ved utveksling av informasjon med lokale sikkerhetsmyndigheter og ved tilrettelegging for avvæpning og avspenning. Men informasjonen var også tilgjengelig for den sivile delen av PRT MEY, eksempelvis for å kartlegge ulike humanitære behov og for å vurdere sikkerheten for hjelpearbeidere. PRT Mey var etablert med hovedkvarteret midt i Meymahne by. På den måten var de integrert i samfunnet, noe som gjorde dem lett tilgjengelige, samtidig som det ga lett tilgang til viktige samarbeidspartnere. Dette var betraktet som en viktig del av operasjonsmønsteret.

⁷⁶ Pressemelding 30. aug, nr. 16/2005 fra Fellesoperativt hovedkvarter. *Norge overtar lederansvaret i Meymahne*. Lokalisert fra Forsvarets intranett 26. mars 2008.
<http://intranett.mil.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=479342>.

4.3 Hva påvirket konseptutviklingen?

Studien vil nå gå nærmere inn på hvordan konseptet for PRT MEY ble utviklet fram til overtakelsen som ledernasjon, og hvilke faktorer som påvirket dette. Tidligere i studien, nærmere bestemt i punkt 1.3, ble det gjort antakelser for hvordan faktorer som påvirket konseptutviklingen i PRT MEY kunne grupperes i ulike hovedgrupper. Disse hovedgruppene var: (1) Nasjonale politiske og militære hensyn, (2) lokale forhold i Afghanistan og (3) påvirkning fra alliansen. Drøftingen i dette punktet er samlet under disse hovedgruppene.

4.3.1 Nasjonale politiske og militære hensyn

4.3.1.1 Politiske hensyn

Studien har tidligere vist at hensynet til alliansen var det overordnede politiske motivet bak norsk overtakelse av PRT MEY.⁷⁷ I den offisielle debatten kom ikke andre politiske føringer til uttrykk. Likevel kan det synes som om det var gitt klare politiske signaler for hvordan det norske bidraget skulle utformes. Først og fremst gjaldt dette et klart skille mellom militære og sivile oppgaver, dernest at det ikke skulle være noen norsk finansiering av utviklingsprosjekter gjennom PRT MEY, og til slutt at det ikke skulle være CIMIC i organisasjonen. I følge oberst Bjørn Tore Solberg og viseadmiral Jan Reksten, var dette politiske føringer fra Bondevik II regjeringen. Spesielt utviklingsminister Hilde Frafjord Johnsen hadde bidratt sterkt til disse føringene.⁷⁸ Årsakene til dette kan være flere. Regjeringen Bondevik II hadde tidligere sendt militære styrker til to ulike operasjoner, hvor den fra flere hold hadde høstet sterk kritikk for sammenblanding av militære og sivile oppgaver. Det ene av disse styrkene var et meget kontroversielt humanitært bidrag til Irak, i form av et ingeniørkompani. Kompaniet var i tillegg, i deler av perioden i Irak, finansiert over bistandsbudsjettet. Det andre var et CIMIC bidrag til ISAF-styrken i Kabul.⁷⁹ Kritikken mot disse avdelingene hadde kommet fra flere hold og mot flere ting. Først og fremst var kritikken rettet mot at en sammenblanding av roller mellom militære og sivile kunne svekke sikkerheten til sivile hjelpearbeidere og også til sivile som mottok bistand. For det andre var militær innsats som humanitær bistand kritisert for å være lite kostnadseffektiv. For det tredje var det hevdet at militære ikke forsto kompleksiteten i bistand, å

⁷⁷ Se denne studien pkt 3.4.

⁷⁸ Intervju med oberst Bjørn Tore Solberg, 25/2-08..

⁷⁹ Redegjørelser av utenriksministeren og forsvarsministeren om samlet norsk innsats i Afghanistan og Irak i 2004, samt Norges bidrag til operasjoner utenlands i 2004. Lokalisert 13. mars 2008 på World Wide Web. <http://www.stortinget.no/stid/2003/s031215-08.html>. Redegjørelsen fant sted i Stortinget 15. desember 2003. I redegjørelsen kommer det fram at flere av oppgavene som løses er rettet mot gjenoppbygging av sivile strukturer.

bruke militære til slike oppgaver medførte dermed feilprioriteringer. Sist men, ikke minst så skapte den sterke intern kritikken mot styrkebidragene hjemme i Norge unødige belastninger for soldatene i styrkebidragene.⁸⁰

Dette er på mange måter den samme kritikken som rammet PRT-konseptet i evalueringer og utredninger som ble utgitt i den samme perioden.⁸¹ Konsept for PRT i NATO, og *Terms of Reference* utarbeidet av *PRT Steering Committee*, pekte også på behovet for å skille militære og sivile oppgaver for på den måten å beholde det humanitære rom.

Disse politiske føringene ga seg flere praktiske utslag. For det første innarbeidet Norge ingen CIMIC elementer i organisasjonen for PRT MEY. Dette til tross for at flere andre land har denne kapasiteten i sine PRTer. Dessuten er CIMIC også en støttefunksjon i ISAF-styrken, og er representert med stabselement i alle hovedkvarterene. I tillegg er CIMIC også innarbeidet i NATO doktriner og i den norske fellesoperative doktrinen.⁸²

For det andre kom skillet mellom sivile og militære i PRT MEY til uttrykk i kommandoforholdene internt i PRT MEY. De sivile kapasitetene rapporterte til foresatte i Kabul, og sjefen i PRT MEY fikk kun avgjørende myndighet i spørsmål om sikkerhet. Alle andre avgjørelser som berørte PRT MEY i sin helhet, ble tatt etter konsensus i kommandogruppa.⁸³ På den annen side var ikke Norge alene om denne løsningen i kommandoforholdene, flere andre land hadde valgt liknende løsninger for sine PRTer. Samme modell var også allerede etablert under britisk ledelse i PRT MEY. Arv og erfaring kan derfor også ha påvirket denne modellen. For det tredje innebar disse føringene at de norske sivile i PRT MEY bare kunne opptre som et bindeledd til afghanske myndigheter og humanitære hjelpeorganisasjoner, for å promotere mulige utviklingsprosjekter i provinsen. De hadde ingen midler til disposisjon for egne prosjekter. I denne sammenhengen er det interessant å merke seg at det var en forskjell mellom

⁸⁰ Leder i Dagbladet nettutgaven 5/6-2005. *Humanitært eller militært?* Lokalisert på World Wide Web 15. mars 2008. <http://www.dagbladet.no/nyheter/2005/06/05/433772.html>. Leder i Dagbladet som kritiserer Regjeringen Bondevik II for å blande sammen militære og humanitære virkemidler og dermed skaper en vanskelig situasjon for både sivilbefolkningen, humanitære organisasjoner og Forsvaret. Se også; Wangberg, Marita I., 18. mars 2005, *Forsvaret er blitt mer politisk*, Forsvarets mediesenter. Lokalisert på World Wide Web 16. mars 2008. <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=96943>. I dette intervjuet advarer Generalløytnant Svein-Ivar Hansen mot hvordan Forsvaret i økende grad er blitt politisert. Han trekker spesielt fram ingeniørkompaniet til Irak som etter hans mening ble gjenstand for en uverdigg politisk debatt.

⁸¹ Gerhard Mc Hugh&Lola Gostelow, 2004, *Provincial Reconstruction Teams and Humanitarian Military Relations in Afghanistan*. Denne studien er et eksempel på en relativt skarp kritikk mot sammenblanding av roller mellom militære og sivile i PRTen.

⁸² Forsvarets Stabsskole, *Forsvarets Fellesoperative Doktrine*, 1. opplag, 2007, kap.5 komponentene og støttefunksjonene, sivil-militært samarbeid s. 141-144. Se også AJP 9 NATO Civil-Military Co-operation (CIMIC) Doctrine

⁸³ Intervju med Nils Henning Skaret, 3/3-08. Se også Touko Piiparinen, 2007, *A Clash of Mindsets? An Insider's Account of Provincial Reconstruction Teams*, s.143-157.

Norge og Finland i forhold til finansiering av prosjekter. Finland hadde eksempelvis ved slutten av 2005 brukt 1,2 millioner euro på ulike prosjekter innen sikkerhetssektoren i Faryab. Alle disse pengene var kanalisert gjennom PRT MEY.⁸⁴ Dette viser at Norge ikke hadde et helhetlig konsept, som også gjaldt samarbeidsnasjonene, angående finansiering og utførelse av prosjekter i PRT MEY.

4.3.1.2 Overordnede militære prioriteringer

En overordnet militær prioritering ved operasjoner utenlands er sikkerheten til de norske styrkene. Dette innebar at før Norge ville påta seg et ansvar i Nord-Afghanistan måtte NATO/ISAF ha på plass en troverdig organisasjon, og dessuten avtaler med OEF-A som ga tilfredsstillende sikkerhet for transport, evakuering/behandling og forsterkninger. Dette var først og fremst med grunnlag i sikkerhet for personellet. Men også fordi operasjonen ikke skulle overskride nasjonale begrensninger. Norge hadde for eksempel ikke kapasitet til å etablere et eget gjennomgående evakuerings- og behandlingsopplegg.

4.3.1.3 Tilgjengelige militære ressurser

Det var også andre militære prioriteringer som påvirket det norske konseptet. For det første vil ethvert norsk styrkebidrag til operasjoner i utlandet påvirkes av at Norge i forsvarssammenheng er et lite land med begrensede ressurser, sammenliknet med land som eksempelvis Storbritannia, Tyskland og Frankrike. Det er en stor utfordring for Norge å produsere og vedlikeholde nok personell og avdelinger til internasjonale operasjoner.⁸⁵ Ved utforming av et norsk konsept for PRT MEY, var det derfor et viktig prinsipp å holde ressursbruken nede. Det innebar å holde antall personell og mengden av materiell på et lavest mulig nivå. Dette behovet ble forsterket ved at PRT MEY ligger meget isolert til, og gjør etterforsyning og administrasjon ekstra utfordrende.

Et annet forhold, som førte til at Norge ikke kunne oppfylle alle NATO/ISAFs konseptuelle anbefalinger for PRT, var at enkelte kapasiteter ikke fantes tilgjengelig i Norge. Disse kunne derfor ikke inngå som en del av det norske konseptet innledningsvis. Dette gjaldt eksempelvis lag som skulle drive informasjonsformidling, eller såkalte PSYOPS lag (psykologiske operasjoner). Riktignok gjaldt dette ikke bare Norge. Flere andre mindre nasjoner, som også

⁸⁴ Touko Piiparinen, 2007, *A Clash of Mindsets? An Insider's Account of Provincial Reconstruction Teams*, s. 152. Her beskriver han ulikheten mellom Norge og Finland i policy for finansiering av prosjekter og dermed også ulikheter i arbeidsoppgaver.

hadde påtatt seg ansvar som ledernasjon for en PRT, hadde de samme utfordringene. Flere PRTer hadde derfor mangler i forhold til en anbefalt PRT struktur.

4.3.1.4 Mer spesifikke militære prioriteringer

En mer spesifikk militær prioritering som fikk betydning for konseptet, var et ønske om å styrke, trene og utvikle det igangsatte samarbeidet mellom Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret om en felles norsk Intelligence, Surveillance, Target Acquisition, and Reconnaissance (NORISTAR) avdeling. Da Hæren fikk oppdaget med å styrkeprodusere til PRT MEY fikk assisterende styrkesjef ISTAR en sentral oppgave i dette arbeidet. ISTAR avdelingene i Hæren hadde også levert personell til PRT MEY, før den norske overtakelsen som ledernasjon, og kjente derfor godt til konseptet som britene hadde etablert. Assisterende styrkesjef ISTAR så klare likheter mellom hvordan en ISTAR avdeling opererte i Norge og operasjonsmønsteret i PRT MEY.⁸⁶ Han vurderte derfor styrkeproduksjon til PRT MEY som en god mulighet for å styrke og utvikle ISTAR miljøet i Norge. Samarbeidet i NORISTAR mellom Kystjegerkommandoen (KJK) i Sjøforsvaret, og ISTAR avdelingene i Hæren, kom eksempelvis til uttrykk i PRT MEY ved at KJK stilte ett av de norske MOT-lagene, og et antall stabsoffiserer til staben. Samarbeidet i PRT MEY mellom disse to avdelingene ga dermed erfaring og kompetanse som var relevant, og et viktig ledd i utvikling av videre samarbeid også i Norge.⁸⁷

Leveranser av styrker til operasjoner i utlandet er en viktig del av oppgavene til Forsvaret. For å være relevant, var det derfor viktig for ulike miljøer i Forsvaret å vise at de kunne brukes i disse. PRT MEY var derfor en mulighet for NORISTAR for å få operativ erfaring, og for å vise relevans i denne typen operasjoner. På den annen side hadde enheter fra ISTAR deltatt i flere operasjoner utenlands tidligere, og de deltok også på denne tiden i Kabul. Enkelte enheter i ISTAR var faktisk blant de mest belastede i form av deltakelse i operasjoner i utlandet. Den positive holdningen til PRT MEY skyldes derfor antakeligvis at andre enheter og avdelinger i ISTAR kunne utnyttes og styrkes i PRT MEY. Konseptet for PRT MEY, som var utviklet under britisk ledelse, var derfor ønskelig å beholde og videreutvikle for ISTAR miljøet i Norge. Grunnen til dette var at konseptet passet godt i forhold til ISTARs ønsker og behov. Hvor stor rolle dette spilte i konseptutviklingsfasen er usikkert, men Hærens syn i forbindelse med en

⁸⁵ Intervju med oberst Bjørn Tore Solberg, 25/2-08, og intervju med oberstløytnant Aksel Olsson, 5/3-08.

⁸⁶ PRT MEY opererte med små enheter (MOT-lag) spredt og individuelt. Deres fremste oppgave var innhenting av informasjon. Dette gir klare likheter til operasjoner med en ISTAR avdeling i Norge som opererer etter de samme prinsippene.

landoperasjon som PRT MEY veier tungt. I dette tilfellet ble Hærens uttalelser i stor grad påvirket av ISTAR, ved at de var gitt ansvaret for styrkeproduksjon og utvikling.

Et siste forhold under militære prioriteringer var forvaltning av norsk personell til internasjonale operasjoner. Norge og samarbeidspartnerne i PRT MEY, Finland og Island, hadde relativt like regler for permisjon, noe som førte til ca en måneds fravær i løpet av en kontingent på seks måneder.⁸⁸ Permisjoner ga flere utfordringer for konseptet. For det første førte det til at en relativt stor andel av personellet til enhver tid var borte. Operasjonsmønsteret måtte derfor tilpasses det faktum at et MOT-lag til enhver tid var på permisjon. For det andre påførte permisjonsavvikling konseptet en stor sårbarhet når kapasiteter som ikke var dekket dobbelt opp var borte på permisjon. Eksempler på dette var kirurg og ildledningslaget. Et tredje forhold var at transport av personell, til og fra permisjon, var en krevende aktivitet som krevde mye av lufttransportsystemet.

Innledningsvis ved Norges deltakelse i PRT MEY var lengden på en kontingent satt til tre måneder, fordi tjenesten var ansett som meget krevende. Når Norge overtok som ledernasjon var kontingenten utvidet til seks måneder. Dette var hovedsakelig på grunn av at tre måneder var vurdert som for kort tid til å sikre kontinuitet og dyktighet, og dessuten førte tre måneders kontingenter til behov for rekruttering av en dobbel mengde personell. Viktige oppgaver ved PRT MEY krevde et personlig tillitsforhold til afghanerne og sivile institusjoner. Å etablere slike tillitsforhold tok lang tid. Både ISAF, sivile organisasjoner og afghanske myndigheter hadde påpekt ulempene med korte kontingenter. Kontingentlengden påvirket først og fremst sivil-militært samarbeid, og i det perspektivet var seks måneders kontingenter heller ikke ideelt.⁸⁹ På den annen side så viste utvidelsen av kontingentlengden, fra tre til seks måneder, at Norge var villige til å strekke seg for å tilfredsstille oppdragsløsning, og NATO/ISAF ønsker. Norge var heller ikke alene om å ha relativt korte kontingenter blant militært personell i PRT. I Nord-Afghanistan hadde eksempelvis de fleste PRT-nasjonene seks måneders kontingenter eller kortere.

⁸⁷ Intervju med oberst Einar Johnsen, 28/2-08.

⁸⁸ En norsk soldat vil i løpet av 6 måneders tjeneste i Afghanistan avvikle til sammen ca 26 dager permisjon inkludert reisedager. En amerikansk soldat i Afghanistan vil til sammenlikning først kunne avvikle permisjon etter å ha tjenestegjort ett år i Afghanistan.

⁸⁹ Intervju med Bård Vanvik, 5/3-08. I intervjuet med Bård Vanvik i Utenriksdepartementet kom dette spesielt frem, men flere andre nevnte også dette forholdet i intervjuene.

4.3.1.5 Oppsummering

I kapittel 3 kom det fram at norsk overtakelse som ledernasjon i PRT MEY først og fremst var et politisk ønske om å etterkomme forespørsler fra NATO. Der kom det også fram at norske militære i utgangspunktet var skeptiske til PRT MEY og Nord-Afghanistan, og at de heller ønsket å operere med robuste styrker i Kabul. Drøftingen i dette punktet vist at det forelå noen spesifikke politiske føringer som påvirket konseptarbeidet med PRT MEY. Disse føringene dreide seg om først og fremst om å holde et skarpt skille mellom militær og sivil virksomhet, at utviklingsprosjekter ikke skulle finansieres gjennom PRT MEY og at CIMIC ikke skulle være en del av organisasjonen. Drøftingen har også vist at en del militære prioriteringer og begrensninger påvirket konseptutviklingen. Den viktigste militære prioriteringen var sikkerhet for personellet. I denne fasen kom dette spesielt til uttrykk gjennom krav til at kapasiteter for evakuering, behandling og unnsetning måtte være på plass fra alliansen. I tillegg til dette overordnede kravet var det også noen mer spesifikke militære forhold som påvirket konseptet. I første rekke var det viktig å holde volumet av personell og materiell lavt. Dette ville minske kostnadene ved engasjementet og dessuten redusere administrative utfordringer og gjøre det enklere å opprettholde bidraget over tid. For det andre så framsto PRT MEY og konseptet som britene hadde utviklet som gunstig for å videreutvikle og styrke NORISTAR konseptet i Norge, noe som førte til et ønske fra Hæren om å videreføre det britiske operasjonsmønsteret. For det tredje spilte framforhandlede regler for permisjoner og kontingentlengder for personellet inn på operasjonsmønsteret og sivil-militært samarbeid. Det fjerde og siste forholdet som er avdekket var at manglende militære kapasiteter nasjonalt førte til at konseptuelle behov i PRT MEY var udekket inntil kapasitetene var produsert.

4.3.2 Lokale forhold i Afghanistan

I det forrige punktet ble ulike faktorer som påvirket konseptet hjemme i Norge belyst. I dette punktet vil ulike faktorer som var knyttet til forhold i Afghanistan, og som påvirket konseptet, belyses.

4.3.2.1 Trusselsituasjonen

Som studien tidligere har omtalt så var hensynet til personellens sikkerhet en viktig nasjonal prioritering. Sikkerheten til personellet hang nøye sammen med trusselsituasjonen.

Trusselsituasjonen skapt lokalt, og påvirket konseptet ved at konseptet måtte inneholde tilstrekkelige mottiltak slik at sikkerheten for personellet var tilfredsstillende. I en

konseptutviklingsfase var det umulig å utarbeide et konsept etter en fra dag til dag vurdering av sikkerheten.⁹⁰ For konseptarbeidet var det derfor nødvendig å utarbeide en dimensjonerende trussel. Grunnen til det var at konseptet ikke lot seg endre over natten. Det måtte derfor være en innebygd robusthet i konseptet, som tillot å håndtere variasjoner i trusselsituasjonen lokalt. Eksempelvis kunne tiltak være å beholde alt personell i leir i et tidsrom, eller kunne motstå et angrep inntil alliert støtte var på plass.

Det norske konseptet var tydelig utviklet på grunnlag av at den lokale trusselen var vurdert som lav. For det første inneholdt konseptet en minimal organisasjon for å håndtere et angrep mot hovedbasen til PRT MEY. Styrken som kunne håndtere en slik situasjon var i hovedsak stab og forvaltningspersonell, og det eller de MOT-lagene som befant seg i leir. Vakhold og nærsikring var derfor primært ivaretatt av lokalt innleide vakter. Konseptet var også basert på at PRT MEY var etablert etter invitasjon fra afghanske myndigheter, og at afghanerne derfor var hovedansvarlig for sikkerheten. Det afghanske nasjonale politiet (ANP) spilte på den måten en viktig rolle for sikkerheten. Riktignok kunne forsterkninger fra ISAF komme til unnsetning enten i form av flystøtte, eller ved den hurtige reaksjonsstyrken. Imidlertid er flystøtte i et tettbebygget område, som Meymahne by, lite egnet, og den hurtige reaksjonsstyrken var avhengig av helikopter for å komme raskt på plass. Bruk av helikoptre i Nord-Afghanistan er forbundet med mange restriksjoner. Konseptet inneholdt derfor en stor grad av usikkerhet i forhold hvor raskt den hurtige reaksjonsstyrken ville komme unnsetning. Dersom en trussel hadde bygget seg opp over tid var det selvsagt mulig å deployere deler eller hele utrykningsstyrken på forhånd. Uansett viser dette at trusselvurderingen tillot Norge å etablere en lite robust organisasjon, som var dårlig forberedt på et større angrep mot hovedbasen.

For det andre så påvirket trusselvurderingen utformingen av MOT-lagene. Sjef FOHK, viseadmiral Jan Reksten hadde et relativt avslappet forhold til PRT MEY, men han var bekymret for MOT-lagene. Dette fordi de var meget sårbare og dessuten vanskelig å evakuere.⁹¹ For å redusere risikoen, og dermed øke sikkerheten til disse, var de oppsatt av personell med en meget høy treningsstandard og god utrustning.⁹² Et paradoks i dette var at Norges samarbeidspartnere i PRT MEY, sendte en helt annen kategori personell til sine MOT-lag. Finland sendte CIMIC personell, og Island sendte sivilister med bare 6 ukers militær trening bak seg. Dette viser at

⁹⁰ Intervju med oberstløytnant Odd Andreas Søbstad, 26/2-08.

⁹¹ Intervju med viseadmiral Jan Reksten, 28/2-08.

⁹² Intervju med oberst Einar Johnsen, 28/2-08.

Norge som ledernasjon ikke påvirket vesentlig andre nasjoners vurderinger av risiko. En annen forklaring til dette spriket, kan også være ulik forståelse av hva MOT-lagene skulle gjøre. Resultatet var uansett at PRT-sjefen måtte tilpasse operasjonsmønsteret, og bruken av MOT-lagene, i forhold til ferdighetsnivået.⁹³

4.3.2.2 Erfaringer

I tillegg til trusselen var det også et annet forhold som var skapt lokalt i Afghanistan, og som påvirket på konseptutviklingen. Dette var erfaringer. Erfaringer ble omtalt tidligere i studien, i punkt 4.2. Der ble det vist at erfaringer, i form av internasjonale studier og styrende dokumenter, hadde betydning for utvikling av norske politiske styringer. I tillegg ble det vist at likheten britenes operasjonsmønster hadde med det norske ISTAR-konseptet, fikk betydning for utviklingen av et norsk operasjonsmønster. Men i tillegg til disse to påvirket erfaringer skapt i Afghanistan konseptet også på andre måter. For det første hadde britene høstet stor suksess med sitt konsept blant annet ved å forhindre væpnede konflikter mellom lokale krigsherrer, og dessuten oppnådd gode resultater i avvæpning.⁹⁴ Denne suksessen var i hovedsak bygd opp rundt bruken av MOT-lag, som opprettet kontakt med lokale krigsherrer, og som klarte å forhandle fram ikkevoldelige løsninger.⁹⁵ Norge ønsket på mange måter å følge opp denne suksessen.⁹⁶ På den annen side hadde britene over lengre tid gjort lite i forhold til utvikling og lokalt styresett. De norske i PRT MEY hadde merket seg dette, og også at det på grunn av dette var i ferd med å bygge seg opp en utålmodighet i provinsen etter utvikling. Derfor hadde det gått klare anbefalinger fra norsk personell i PRT MEY om behov for å styrke sivil sektor i PRT MEY, og dessuten å finansiere utviklingsprosjekter.⁹⁷ Disse anbefalingene var med på å påvirke Forsvaret til å føre en dialog med en klar anbefaling, eller nærmest et krav, om sivil deltakelse i PRT MEY fra Norge det tidspunktet overtok som ledernasjon. Forsvaret oppnådde denne målsettingen ved at to norske sivile rådgivere, henholdsvis en politisk rådgiver, og en politirådgiver, inngikk i PRT MEY da Norge overtok ledelsen. Riktignok så var det en lang og krevende prosess å få de sivile rådgiverne på plass. Grunnen til det var først og fremst praktiske utfordringer med å rekruttere sivilt personell til en feltoperasjon, som PRT MEY var.⁹⁸ Derneft var årsaken manglende

⁹³ Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08.

⁹⁴ Se denne studien pkt 3.3.

⁹⁵ Jacobsen, Peter Viggo, 2005, *PRTs in Afghanistan Successful but Not Sufficient*, s. 32.

⁹⁶ Intervju med viseadmiral Jan Reksten, 28/2-08. Jan reksten sier i intervjuet at Norge hadde ambisjoner om å bli et foregangsland for PRT. Denne ambisjonen kommer også fram i flere andre dokumenter og intervjuer.

⁹⁷ Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08.

⁹⁸ Intervju med Bård Vanvik, 5/3-08.

motivasjon og forståelse for konseptet i de øvrige departementene, og dessuten en viss motvilje mot sivil-militært samarbeid.

Erfaringer hadde også andre innvirkninger på utvikling av et norsk konsept. For det første var det den arven som implisitt overføres ved et regimeskifte. Selv om ledelsen skifter, vil ikke alt endres over natten, og dersom det skulle skje ville det antakeligvis ikke være gunstig. Da Norge overtok som ledernasjon, fortsatte mesteparten av det norske og finske personellet som også hadde vært der under britisk ledelse. Et annet eksempel på videreføring av kompetanse, var at den første norske sjefen var nestkommanderende/stabssjef under britene. Det er sannsynlig at erfaringene disse tok med seg fra det britiske konseptet, hadde stor betydning for utformingen av det norske konseptet lokalt. For det andre så spilte arven fra britene i form av infrastruktur en viktig rolle. Oberstløytnant Odd Søbstad, som ledet faktainnhenting for FOHK i forbindelse med overtakelsen, erindrer at selv om de avdekket svakheter, eksempelvis vedrørende plasseringen av leiren, så var det begrenset hva de kunne gjøre med det. Grunnen til det var hovedsaklig manglende økonomiske ressurser, og tid som var til disposisjon. Men, i tillegg hadde de norske ved PRT MEY også opparbeidet seg en rekke preferanser for at leiren måtte være der den var lokalisert.⁹⁹

4.3.2.3 Oppsummering

Drøftingen har vist at lokale forhold hadde til dels stor innvirkning på hvordan det norske konseptet for PRT MEY ble utformet. For det første var vurderingen av den lokale trusselen mot PRT MEY viktig. Denne var sannsynligvis vurdert som lav mot PRT MEY generelt, men høyere mot MOT-lagene. Konseptet ble dermed utformet relativt lite robust i forhold til sikring av hovedkvarteret, noe som kom fram ved få egne styrker til nærforsvar og stor tillit til lokalt innleide vakter og ANP. Derimot var konseptet langt mer robust for MOT-lagene som var godt trent og utrustet for å klare seg på egenhånd. På den annen side gjaldt dette bare de norske MOT-lagene. Dessuten hadde ISAF på plass et system for unnsetning og evakuering i Nord-Afghanistan. Dette ga PRT MEY ekstra sikkerhet og inngikk som en del av konseptet. For det andre spilte erfaringer fra operasjonen en viktig rolle i konseptutviklingen. I forrige punkt (4.3.1) kom det fram at erfaringer fra PRT MEY hadde betydning for utforming av politiske føringer, men også for utviklingen av et operasjonsmønster for PRT MEY. I denne drøftingen har det i tillegg kommet fram at militære erfaringer og kunnskap om hva som krevdes for å løse

oppdraget som ledernasjon i PRT, førte til et sterkt press fra Forsvaret om norsk sivil deltakelse i PRT MEY. Videre er det også vist at arv fra PRT MEY under britisk ledelse, i form av personell og infrastruktur, begrenset handlingsrommet til umiddelbar endring og utvikling av det norske PRT konseptet.

4.3.3 Føringer fra alliansen

Tidligere i studien er det vist at hensynet til alliansen var det overordnede politiske motivet for norsk overtakelse av PRT MEY. Dette punktet vil drøfte i hvilken grad føringer fra alliansen hadde betydning for utformingen av det norske konseptet. NATO hadde ambisjon om å skape et mer enhetlig konsept for PRT.¹⁰⁰ Ulikheter mellom de forskjellige PRTene hadde høstet kritikk fra flere hold, men spesielt hadde kritikken vært sterk fra afghanske myndigheter og hjelpeorganisasjoner. Dessuten innebar store ulikheter utfordringer for kommando og kontroll.¹⁰¹ Å komme fram til et enhetlig konsept, viste seg derimot vanskelig. Sterke nasjonale interesser var involvert, og samtidig var det store forskjeller mellom de ulike områdene hvor PRTene opererte.¹⁰² Oberst Bjørn Tore Solberg hevder at det i arbeidet med å skape et felles NATO PRT konsept viste seg at det britiske var det konseptet som flest kunne enes om. NATOs konsept liknet derfor mest på det britiske.¹⁰³ På den annen side var NATOs konsept formulert så rundt at nasjonene hadde en stor handlefrihet i utforming av konsept for egen PRT. Dette ga derfor Norge en stor handlefrihet, men samtidig også en grunn til å videreføre det britiske konseptet.

Her hjemme spilte Forsvarsdepartementet og FOHK en sentral rolle i å innarbeide NATO/ISAF retningslinjer inn i styrende dokumenter. Eksempler på dette er henholdsvis planleggingsdirektiv, og operative behov for PRT MEY. Disse er i vesentlig grad påvirket av NATO/ISAF ordrer og direktiver. På den måten fikk NATO/ISAF betydning for norsk konsept.¹⁰⁴ På en annen side så synes det som om nasjonale prioriteringer veide tyngre enn NATO/ISAF retningslinjer, dersom disse var i konflikt med hverandre. Et eksempel på dette var at Norge ikke innarbeidet CIMIC som en funksjon i PRT MEY til tross for at dette var en del av

⁹⁹ Intervju med oberstløytnant Odd Andreas Søbstad, 26/2-08.

¹⁰⁰ Intervju med oberst Bjørn Tore Solberg, 25/2-08.

¹⁰¹ Se denne studien pkt 3.1.

¹⁰² Sikkerhetssituasjonen er betydelig forskjellig mellom eksempelvis Faryab provinsen og Kandahar provinsen. I Faryab er de militære tapstallene på 2 soldater (en norsk og en finsk) mens i Kandahar er den på flere titalls (eksempelvis har Canada 80 falne i Kandahar siden 2002). Antall sivile drepte som resultat av krigshandlinger og/eller terrorhandlinger er også betydelig forskjellig mellom de to provinsene.

¹⁰³ Intervju med oberst Bjørn Tore Solberg, 25/2-08.

¹⁰⁴ Intervju med oberstløytnant Odd Andreas Søbstad, 26/2-08.

NATOs operasjon i Afghanistan. Et annet eksempel var styrkekomponenter som NATO ga føring om at en PRT skal inneholde, men som Norge ikke oppfylte ved overtakelsen som ledernasjon i PRT MEY.¹⁰⁵

Et annet moment i forholdet mellom NATO og Norge var avgivelse av kommando. PRT MEY var avgitt til kommando for NATO og ISAF. NATO har gjentatte ganger oppfordret medlemsnasjonene om å avgi styrker til operasjoner uten restriksjoner i bruken av dem.¹⁰⁶

Hensikten med dette er at den operative sjefen på et friest mulig grunnlag skal kunne bruke de styrkene han disponerer for å løse oppdraget. Norge har satt seg som mål å følge denne oppfordringen lojalt.¹⁰⁷ Som en del av denne policyen var norske militære kapasiteter i PRT MEY avgitt til NATO/ISAF uten noen form for restriksjoner. På den annen side innebar dette en relativt liten risiko. PRTene var konstruert for å operere i den provinsen eller provinsene som de hadde ansvar for. Det var derfor nærmest helt usannsynlig at elementer fra PRT MEY skulle bli benyttet andre steder enn i Faryab provinsen. Dersom det hadde skjedd ville det sannsynligvis vært mindre støtteoppdrag i naboprovins. Dessuten var sjefen norsk, og dermed en sikkerhet for at operasjonene ville være innenfor det som var nasjonalt akseptabelt.

I utarbeidelsen av det norske konseptet for PRT MEY var ressursene som NATO/ISAF stilte til disposisjon av avgjørende betydning. For det første valgte Norge å benytte ISAFs interne lufttransportsystem (ITAS), for transport av forsyninger og personell til og fra PRT MEY. Det var riktignok stor skepsis blant personellet som hadde tjenestegjort under britisk ledelse i PRT MEY til dette, fordi ITAS systemet hadde vist seg som svært upålitelig. Britene hadde blant annet, i tillegg til ITAS flygningene, i stor utstrekning benyttet seg av egne Hercules transportfly.¹⁰⁸ Når Norge likevel valgte å stole på ITAS var det sannsynligvis på grunn av manglende erfaring, og fordi et eget transportsystem ville være svært kostnadsdrivende. For det andre så benyttet Norge ISAF kapasiteter som en del av sitt konsept for forsterkninger.

¹⁰⁵ NATO hadde utarbeidet en Combined Joint Status of Requirements som beskrev hvilke militære kapasiteter som en PRT skulle inneholde. Norge oppfylte ved overtakelsen som ledernasjon ikke alle målsettingene i dette dokumentet. Grunnen til dette var todelt. For det første var det enkelte kapasiteter som Norge ikke hadde, og for det andre var det kapasiteter som Norge på dette tidspunktet ikke fant nødvendig etter nasjonale prioriteringer.

¹⁰⁶ I NATO sammenheng benevnes slike restriksjoner CAVEATS. Caveat betyr "warning" og benyttes i NATO sammenheng med restriksjoner som er fastsatt fra nasjonene om bruk av avgitte styrker. Eksempelvis kan slike restriksjoner være at avgitt styrke bare kan anvendes innenfor et nærmere angitt geografisk område eller at det er enkelte oppdragstyper styrken ikke kan anvendes til.

¹⁰⁷ Stortingsproposisjon nr. 1 2004-2005. Lokalisert på World Wide Web 8. april 2008.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dok/regpubl/stprp/20042005/Stprp-nr-1-2004-2005-/2.html?id=297070>. I Innledende del, punkt 2 sikkerhetspolitiske utviklingstrekk og norske hovedutfordring, boks 2.1 NATOs toppmøte i Istanbul. Der kommer det fram at nasjonene skal avgi styrker med færre restriksjoner til NATO, og at Norge hadde vært et foregangsland for dette blant annet under opprøret i Kosovo i 2004.

¹⁰⁸ Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08.

Forsterkninger skulle ved behov komme i form av flystøtte, eller i form av den britiske hurtige reaksjonsstyrken i Mazar-e-Sharif. Begge disse var ISAF ressurser, eller ressurser som ISAF kunne disponere etter en avtale med OEF-A. Den tredje og siste ISAF kapasiteten som Norge lente seg på, var evakueringskjeden i ISAF. Det innebar bruk av tyske ISAF helikoptre for evakuering, og sykehuskapasiteten i ISAF for behandling.

4.3.3.1 Oppsummering

Drøftingen har vist at alliansen hadde en relativt stor betydning når Norge utviklet konseptet for PRT MEY. For det første, ettersom det britiske konseptet var svært likt NATOs konsept var det enkelt for Norge å kopiere dette. NATO ga dermed legitimitet til det konseptet som norske myndigheter foretrakk og NATO påvirket dermed Norge i dette. For det andre var NATO/ISAF kapasiteter en viktig del av det norske konseptet på flere områder, spesielt for sikkerhet og transport. For det tredje var Norge påvirket av retningslinjer og ordrer fra NATO om innhold og utforming av PRT ved at disse var innarbeidet i norske styrende dokumenter. Men, på den annen side har det også kommet fram at dersom disse var i strid med norske prioriteringer så hadde nasjonale hensyn fortrinn.

4.4 Konklusjon

Drøftingen har vist at utformingen av det norske konseptet var påvirket av faktorer under alle de tre forklaringsfaktorene.¹⁰⁹ Blant de nasjonale politiske og militære hensyn var sikkerheten til PRT MEY viktigst. Sikkerheten hang tett sammen med den aktuelle trusselen som i denne perioden var lav. Konseptet bar derfor preg av det. Når det gjaldt faktorer knyttet til lokale forhold i Afghanistan, var det erfaringene fra britene som hadde størst innvirkning på det norske konseptet. Dette kom fram ved at det norske konseptet var svært likt det britiske. Fra alliansen var det kapasitetene fra ISAF for henholdsvis sikkerhet og transport som hadde størst betydning for konseptet. Dette er begrunnet i at begge disse kapasitetene var bærende elementer i det norske konseptet.

Drøftingen har også vist at det var de nasjonale politiske og militære hensyn som hadde størst betydning for utformingen av konseptet. Andre hensyn måtte vike dersom disse var i konflikt med hverandre. Et eksempel på dette var at selv om erfaringer fra Afghanistan viste at det var

¹⁰⁹ Nasjonale politiske og militære hensyn, lokale forhold i Afghanistan og føringer fra alliansen.

behov for en større prioritering av utviklingsprosjekter så tillot ikke nasjonale hensyn dette, og denne erfaringen ble derfor lagt til side.

Til slutt har drøftingen vist at flere forhold under de tre forklaringsfaktorene hang sammen, og påvirket hverandre gjensidig. For eksempel hang sikkerheten for personellet nøye sammen med trusselen som skapt lokalt i Afghanistan. Dette var samtidig en avgjørende faktor for norske myndigheter. Et annet eksempel var hvordan nasjonale avgjørelser om hvilke militære kapasiteter som skulle inngå i PRT MEY var påvirket av kapasitetene som NATO/ISAF hadde i Afghanistan og kunne støtte PRT MEY med. Det synes derfor som om lokale forhold i Afghanistan og påvirkning fra alliansen til sammen utgjorde situasjonsbildet som Norge navigerte etter i utformingen av et konsept for PRT MEY. Navigeringen i dette bildet ble foretatt etter en avveining av nasjonale politiske og militære hensyn.

5 Konseptutvikling under norsk ledelse i Provincial Reconstruction

Team Meymahne

5.1 Innledning

I forrige kapittel påviste studien flere faktorer som påvirket norsk konseptutvikling fram til norsk overtakelse som ledernasjon. I dette kapittelet vil studien vise hvilke faktorer som påvirket konseptutviklingen i den perioden hvor Norge har vært ledernasjon fram til og med 2007. For at det skal være mulig å framstille det på en oversiktlig og forståelig måte er det foretatt noen avveininger og prioriteringer. Alle forhold med en viss betydning for konseptutvikling er derfor ikke tatt med.

5.2 Konseptuelle endringer i perioden

I denne perioden skjedde det to vesentlige endringer i det norske konseptet. Den første store endringen var utløst av et angrep mot hovedkvarteret til PRT MEY (Banken) 7. februar 2006.¹¹⁰ Dette medførte først og fremst endringer i militære kapasiteter. For det første ved at PRT MEY umiddelbart etter angrepet fikk tilført en nærforsvarstropp, flere stabsoffiserer og en ekstra innhentingskapasitet. For det andre fikk PRT MEY også på lang sikt opprettholdt disse umiddelbare tiltakene, og i tillegg styrket sanitetsberedskapen. Et tredje forhold var at angrepet utløste et vedtak om at Norge skulle finansiere store deler av en ny leir for den afghanske hæren (ANA). Dette for å få en permanent tilstedeværelse av et ANA kompani i Faryab provinsen. Angrepet fikk også betydning for en langsiktig styrking av sivile kapasiteter, og førte til en endring av Norges holdning til finansiering av utviklingsprosjekter i Faryab provinsen. Sist, men ikke minst førte angrepet til at Norge bygde en ny leir for PRT MEY, i utkanten av Meymahne rett ved siden av flyplassen.

Den andre større endringen kom på slutten av 2007, med et vedtak om relativt store endringer i organisasjonen. Dette vedtaket var utløst av flere årsaker, noe som drøftingen senere i kapittelet vil komme nærmere inn på. Vedtaket om endringer bestod i hovedsak av nye militære kapasiteter

¹¹⁰ Banken er det navnet som var brukt på hovedkvarteret til PRT MEY, mens det lå i sentrum av Meymahne. Navnet kom på grunn av at lokalet tidligere hadde vært et banklokale. Norge arvet dette hovedkvarteret etter britene, som etablerte seg der i 2004.

og inneholdt et helikopterbidrag, en infanterienhet, en styrking av staben, en bedret innhentingskapasitet og en styrket sanitetsberedskap.

I tillegg til disse to vesentlige endringene i konseptet, fant det også sted en rekke mindre konseptuelle endringer. Dette var endringer som eksempelvis berørte organisasjonen med noen få personell, eller endringer i hvilken nasjon som stilte de ulike kapasitetene. Disse blir ikke nærmere omtalt her.¹¹¹

5.3 Hva påvirket konseptutviklingen?

Som forrige punkt viser har det altså vært flere endringer i konseptet i den gjeldende perioden. For å vise hvilke faktorer som har påvirket disse på en ryddig og oversiktelig måte, så er forklaringene samlet rundt de to største endringene. Den første av disse er endringene som fant sted i forbindelse med angrepet mot PRT MEY 7. februar 2006, og den andre er de endringene som ble vedtatt på slutten av 2007. I tillegg til de faktorene som kan belyses ved disse to store endringene er det avdekket noen forhold som er av overordnet karakter. Disse er derfor samlet under et eget punkt som drøftes innledningsvis.

5.3.1 Overordnede forhold

5.3.1.1 Regjeringsskifte

Like etter at Norge overtok som ledernasjon i PRT MEY var det regjeringsskifte i Norge. Stoltenberg II regjeringen overtok etter Bondevik II 17. oktober 2005. Fundamentet for denne regjeringen var kjent som Soria Moria erklæringen. En viktig del av denne erklæringen omhandlet internasjonale forhold og sikkerhetspolitikk. I den delen framkommer det at innsatsen i ISAF skal styrkes, og at regjeringen går i mot den økende integreringen av militære utgifter i bistand. Litt seinere, eller nærmere bestemt 9. november 2005, presenterte utenriksminister Jonas Gahr Støre og forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen regjeringens planer for Afghanistan i 2006. Her framholdt utenriksminister Jonas Gahr Støre blant annet viktigheten av at finansiering av humanitære organisasjoners arbeid ikke skulle inkludere noe krav om å ta part i en konflikt. Jonas Gahr Støre framholdt i samme tale også viktigheten av det arbeidet FN, Afghanistan og det

¹¹¹ I arbeidet med studien ble det utarbeidet en relativt detaljert kronologisk oversikt over viktige hendelser og konseptuelle endringer i PRT MEY i perioden mellom 1. sep 2005 og til og med 2007. Denne oversikten er vedlagt studien som vedlegg A.

internasjonale samfunn skulle gjøre i London i januar 2006.¹¹² Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen støttet i sin redegjørelse opp rundt det konseptet som var etablert for PRT MEY under den forrige regjeringen, herunder operasjonsmønsteret, at det skulle være et klart skille mellom militær og sivil virksomhet, at flernasjonalitet var viktig og at det ikke skulle kanaliseres bistandsmidler gjennom PRT MEY.¹¹³ Disse innleggene og Soria Moria erklæringen tolkes som en stadfesting av politisk satsning på å imøtekomme NATOs ønsker i forbindelse med ISAF operasjonen. Men også som en opprettholdelse av et klart skille mellom sivil og militær virksomhet, og at utviklingsprosjekter ikke skulle finansieres gjennom en militær ledet avdeling. Regjeringsskifte bidro derfor ikke til noen endring av de politiske føringene for PRT MEY, som ble belyst i kapittel 4, men snarere en stadfesting av dem.

5.3.1.2 Revidert operasjonsplan for NATO i Afghanistan

Den nye utenriksministeren, Jonas Gahr Støre, var også med på å signere den reviderte operasjonsplanen for NATO i Afghanistan i Brussel 8. november 2005.¹¹⁴ Denne operasjonsplanen befestet PRTenes sentrale rolle i stabiliseringen av Afghanistan. I tillegg dannet den grunnlaget for Joint Force Commander Brunssums (JFC-B) og COM ISAFs reviderte operasjonsplaner. I disse er det spesielt tre forhold som har hatt stor betydning for konseptutvikling i PRT MEY. For det første la de grunnlaget for en regional kommandostruktur som innebar en tettere og mer detaljert oppfølging av PRTene fra ISAF. Årsaken til dette er tredelt. Først og fremst ved at den fysiske avstanden fra PRTene til nærmeste foresatte hovedkvarter ble redusert. Deretter ved at nærmeste foresatte hovedkvarter fikk færre underavdelinger å forholde seg til. Og til slutt ved at nærmeste forsatte hovedkvarter fikk et langt mindre operasjonsområde enn tidligere.¹¹⁵ For det andre så satte de nye operasjonsplanene større fokus på betydningen av samordning mellom militære og sivile virkemidler, noe som ga økt

¹¹² Utenriksminister Jonas Gahr Støre, redegjørelse til Stortinget, 9.nov. 2005, *Afghanistan and Iraq: Norwegian military and civilian contributions*. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/Utenriksminister_Jonas_Gahr_Store/taler_artikler/2005/Afghanistan-and-Iraq-Norwegian-military-and-civilian-contributions.html?id=420709.

¹¹³ Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen, redegjørelse til Stortinget, 9. nov 2005, *Militære bidrag til operasjoner i Afghanistan og Irak*. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2005.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2005/Militare-bidrag-til-operasjoner-i-Afghanistan-og-Irak.html?id=99631>.

¹¹⁴ Appathurai, James, 12. des 2005, pressekonferanse. Lokalisert på World Wide Web 16. april 2008.

<http://www.nato.int/docu/speech/2005/s051212a.htm>. Pressekonferanse hvor det bekjentgjøres at den reviderte operasjonsplanen for NATO i Afghanistan er godkjent av NATO landenes utenriksministere.

¹¹⁵ Afghanistan er nå delt inn i 5 regionale kommandoer, henholdsvis nord, vest, sør, øst og hovedstaden Kabul. Hver av disse har underlagt et varierende antall PRTer (med unntak av regional kommando Kabul) og manøveravdelinger. ISAF HQ som tidligere førte kommando direkte ned til alle PRTene, fører nå kommando over PRTene gjennom de regionale kommandoene.

press på Norge om større sivil satsning i PRT MEY. Og for det tredje betydde de en økt satsning fra NATO på afghanisering av sikkerhetssektoren. For PRT MEY innebar det pålegg om økt samarbeid med den afghanske hæren (ANA) og det afghanske politiet (ANP).¹¹⁶

5.3.1.3 Londonkonferansen og *The Afghan Compact*

På samme tid som NATO reviderte og innførte nye operasjonsplaner fant Londonkonferansen sted. Dette var en konferanse hvor den nyvalgte afghanske regjeringen og FN var verter. Konferansen fant sted i tiden 30-31. januar 2006. Målet med konferansen var å komme fram til en oppfølgingsavtale etter Bonn avtalen. Resultatet var *The Afghan Compact* som forplikter internasjonal støtte til Afghanistan i en ny femårsperiode fra januar 2006. Norge har signert denne avtalen. NATOs reviderte planer for Afghanistan ble koordinert med *The Afghan Compact*, dette kommer blant annet fram ved at operasjonslinjene er like. *The Afghan Compact* stadfester også behovet for økt afghanisering på alle områder av internasjonal bistand, og dessuten PRTenes sentrale plass i utvikling av provinsene.

5.3.1.4 Statssekretærforum

Et siste forhold som trekkes fram i dette punktet er det norske statssekretærforumet. Dette forumet ble dannet etter initiativ fra statssekretær i Forsvarsdepartementet Espen Barth Eide. Forumet består av statssekretærene i Forsvarsdepartementet, Utenriksdepartementet (inkludert bistand), Justis- og politidepartementet og Statsministerens kontor. Initiativet til dette forumet kom kort tid etter at den nye regjeringen hadde tiltrådt, og var sendt fra Forsvarsdepartementet til de øvrige departementene 21. desember 2005.¹¹⁷ I dette brevet henviste Espen Barth Eide til NATOs reviderte operasjonsplan, hvor det ble slått fast at NATOs militære innsats i Afghanistan ikke kunne gjennomføres effektivt uten at ISAFs deltakernasjoner bidro aktivt til å operasjonalisere PRTene, som utgjorde ryggraden i operasjonen. I brevet var Espen Barth Eide spesielt opptatt av videre utvikling av det sivil-militære samarbeidet i ISAF, og den muligheten Norge hadde for å påvirke dette ved å være ledernasjon for en PRT. Videre ble det poengtert at det fra norsk side også ble lagt til grunn at NATO/ISAFs mandat i Afghanistan var begrenset til å stabilisere sikkerhetssituasjonen, og på den måten la til rette for sivile/humanitære aktørers innsats. Det ble også slått fast at militære ikke skulle drive CIMIC/humanitært arbeid.

¹¹⁶ Politiet i Afghanistan består av mange ulike funksjonsområder med egne betegnelser. ANP er en av disse. For PRT MEY så er det samarbeid med ANP som er mest aktuelt.

¹¹⁷ Forsvarsdepartementet: 2004/00106-88/FD-III-2/TTF/012.0 Afghanistan, datert 21. desember 2005.

Forsvarsdepartementet hadde også under forrige regjering tatt initiativ til et samarbeid mellom departementene om PRT MEY. Det som var nytt i dette initiativet var at samarbeidet ble direkte knyttet til politisk ledelse av de ulike departementene, ved statssekretærene. Grunnen til dette kan være at Espen Barth Eide, før han tiltrådte som stassekretær i Forsvarsdepartementet, drev arbeid i regi av FN for å utvikle integrerte operasjoner.¹¹⁸ På mange måter kunne PRTene ses på som en liten integrert operasjon hvor nasjonenes samlede ressurser måtte utnyttes for at oppdraget skulle kunne løses. Dessuten tolkes invitasjonen å inneholde en politisk ambisjon om at Norge skulle utvikle en modell for PRT i ISAF, og på den måten få gjennomslag for nasjonale politiske prioriteringer. Dette initiativet utviklet seg siden til et fast forum med møter hver 4-6 uke.¹¹⁹ Forumet gjennomførte også reiser til Afghanistan og besøkte PRT MEY. I tillegg til statssekretærene er det et fast forum av embetsmenn som også møter, og som i tillegg fungerer som et sekretariat. Sekretariatet brakte eksempelvis saker fra forumet fram for en politisk avgjørelse dersom det var behov.¹²⁰ I flere av intervjuene til denne undersøkelsen ble betydningen av dette forumet for konseptutvikling i PRT MEY vektlagt, spesielt for utvikling av sivile kapasiteter og sivil-militært samarbeid. I denne perioden skjedde det også en vesentlig styrking av sivile kapasiteter i PRT MEY, og Norge utviklet nye retningslinjer for finansiering av utviklingsprosjekter i Faryab. Disse nye retningslinjene gikk i korthet ut på at en fast prosentdel av Norges bistand til Afghanistan ble øremerket for prosjekter i Faryab provinsen. Prosjektene skulle utføres av afghanske myndigheter eller humanitære organisasjoner.¹²¹

5.3.1.5 Oppsummering

Når det gjelder de overordnede forholdene, var det henholdsvis to faktorer nasjonalt, og to faktorer på det internasjonale planet, som var av særlig betydning for konseptutviklingen i PRT MEY. Nasjonalt fastholdt, for det første, den nye regjeringen de samme politiske føringene for PRT MEY som den avtroppende. For det andre ga statssekretærforumet økt innsikt og forståelse for PRT MEY i flere departementer. Dette var med på å påvirke til en styrking av sivile kapasiteter, og en endring i konsept for finansiering av prosjekter i Faryab. På det internasjonale planet førte, for det første, NATOs reviderte operasjonsplan til en stadfesting av prinsippet om

¹¹⁸ Curriculum Vitae, Espen Barth Eide. Lokalisert på World Wide Web 20. april 2008.

http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dep/politisk_ledelse/Statssekretar_Espen_Barth_Eide.html?id=1664.

¹¹⁹ Intervju med oberstløytnant Aksel Olsson, 5/3-08.

¹²⁰ Intervju med oberstløytnant Aksel Olsson, 5/3-08. Oblt Aksel Olsson er deltaker i sekretariatet til dette forumet.

¹²¹ Intervju med Bård Vanvik, 5/3-08. Se også: Norwegian led PRT in Maimana. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web. <http://www.norway.org.af/prt/faryab/>. Dette er den norske ambassaden i Kabuls hjemmesider og der omtales øremerking av bistand for Faryab provinsen.

økt afghanisering, og til en ny kommandostruktur. For det andre påvirket *Afghan Compact* ved at den forpliktet Norge som signaturstat til langsiktig støtte til Afghanistan. PRTer er også nevnt i avtalen som et viktig ledd for utvikling i provinsene.

5.3.2 Endringer på grunnlag av angrepet mot PRT MEY 7. februar 2006

Denne dagen angrep en større folkemengde bevæpnet med stein, håndvåpen, håndgranater og håndavfyrte raketter PRT MEY. Situasjonen utviklet seg raskt til å bli kritisk. Kamphandlingene førte til flere drepte og skadde blant sivile, og også skader på soldater i PRT MEY. I tillegg var det omfattende skader på bygninger og materiell.

Videre i dette punktet vil studien belyse de endringene i konseptet for PRT MEY som fant sted direkte knyttet til denne hendelsen, eller som indirekte kan knyttes til den. Innledningsvis drøftes endringer i militære kapasiteter, deretter endringer i sivile kapasiteter og sivil-militært samarbeid og avslutningsvis endringer i operasjonsmønster.

5.3.2.1 Endringer i militære kapasiteter

Kort tid etter at angrepet mot PRT MEY hadde funnet sted sendte Norge forsterkninger i form av en nærforsvarstropp, en innhentingsenhet og stabspersonell. Disse endringene var en umiddelbar reaksjon på hendelsen. Senere ble disse endringene permanente. Totalt utgjorde dette et trettitalls personell. Grunnen til dette var flere. For det første så kom angrepet som en stor overraskelse, både i styrke og omfang, og viste på den måten at trusselen var feilbedømt.¹²² For det andre så viste hendelsen at nærsikringen av PRT MEY, i form av innleide vakter og det afghanske politiet, ikke var tilstrekkelig mot en slik trussel. For det tredje viste den at staben var for liten til å håndtere døgnkontinuerlig drift over tid. Derfor var det viktig å raskt få på plass forsterkninger fra Norge som kunne dekke disse hullene. Andre forhold som også antakeligvis spilte en rolle var behovet for å vise militær evne til å reagere raskt, og dessuten var solidariteten med kollegaene i PRT MEY stor. Dermed kunne en del byråkratiske regler angående forsendelse av militære styrker til operasjoner i utlandet settes til side uten at det bød på noen protester.

Et annet forhold som er interessant i denne sammenhengen var ANA. Allerede kort tid etter at Norge overtok som ledernasjon startet PRT MEY, etter eget initiativ, å samarbeide med ANA.

¹²² Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08. Oblt Skaret som var første sjef i PRT MEY oppfattet situasjonen han hørte om på radio og etter hvert så bilder fra som helt uvirkelig. Han hadde ikke tenkt at noe slikt kunne oppstå under hans periode som sjef i PRT MEY.

Ledelsen ved PRT MEY fikk et godt inntrykk av ANA, og så også hvilken positiv virkning ANA hadde på sikkerhetssituasjonen i provinsen. PRT MEY sendte derfor et forslag hjem til Norge om norsk støtte for å utbedre ANA leiren i Meymahne. For på den måten å legge til rette for et utvidet samarbeid, og også for en eventuell permanent tilstedeværelse i provinsen.¹²³ Imidlertid ble dette forslaget avvist fra norske militære myndigheters side på grunn av manglende ressurser. I perioden umiddelbart etter angrepet mot PRT MEY fremsto ANA med autoritet og troverdighet. Norske militære myndigheter fikk dermed øynene opp for hvor viktig en fast tilstedeværelse av ANA i Meymahne ville være for sikkerheten til PRT MEY. Viseadmiral Jan Reksten så også at Norge, relativt billig, ved å sette opp en leir kunne bidra til en permanent tilstedeværelse av afghanske militære styrker i provinsen.¹²⁴ Dette viser at selv om ideen hadde kommet tidligere så måtte det en alvorlig hendelse til for at norske militære myndigheter innså mulighetene og bonusen ved en fast ANA tilstedeværelse i Meymahne. På den annen side er det også mulig at dette hadde vært identifisert tidligere også, men var satt til side på grunn av manglende økonomi for å realisere og implementere en slik løsning.

Et siste forhold som kom fram under hendelsen, og som også har klare likhetstrekk med vurderingene rundt ANA, er sanitetsberedskapen i PRT MEY. PRT MEY hadde kort tid etter at Norge overtok som ledernasjon påpekt manglende sanitetsberedskap. I første rekke gjaldt dette kirurgisk kapasitet. Stillingene ved sanitetselementet i PRT MEY var ikke dekket opp dobbelt, dermed oppsto det huller i beredskapen under permisjoner.¹²⁵ Generalinspektøren for Sjøforsvaret, kontreadmiral Jan Finseth, eksempelvis tok opp og kritiserte sanitetsberedskapen ved PRT MEY etter et besøk der høsten 2005. Til sammen førte denne kritikken til at norske militære myndigheter allerede i januar 2006 bestemte seg for å styrke legedekningen ved PRT MEY.¹²⁶ Problemer med rekruttering førte derimot til at avgjørelsen ikke fikk noen effekt. Etter angrepet ble manglende sanitetsberedskap et aktuelt tema, blant annet med flere avisoverskrifter. Norge var på dette tidspunktet i ferd med å klargjøre et rolle 2 sykehus i Mazar-e-Sharif. Ved dette sykehuset var det tilknyttet flere leger. Løsningen for PRT MEY ble derfor å innføre en rotasjon med medisinsk personell fra dette sykehuset til PRT MEY for å opprettholde en tilfredsstillende kirurgisk kapasitet. Også i dette eksempelet var manglende i konseptet belyst lenge før angrepet fant sted, men ble ikke tilstrekkelig tatt tak i før angrepet ytterligere satte dem i fokus.

¹²³ Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08.

¹²⁴ Intervju med viseadmiral Jan Reksten, 28/2-08.

¹²⁵ Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08.

Gjennom disse grepene hadde Norge igjen militære kapasiteter på plass i PRT MEY som var vurdert til å gi tilstrekkelig sikkerhet for personellet, også etter denne kraftige demonstrasjonen av hvilke trusler som kunne oppstå. Faktorene som påvirket endringer i militære kapasiteter var dermed først og fremst økt trussel og hensynet til norske styrkers sikkerhet.

5.3.2.2 Endringer i sivile kapasiteter og i sivil-militært samarbeid

I tillegg til militære kapasiteter påvirket angrepet også de sivile kapasitetene og sivil-militært samarbeid. Allerede før Norge overtok som ledernasjon, var det gjort antakelser om at manglende innsats på utvikling i provinsen på lang sikt ville føre til misnøye blant befolkningen. Selv om Norge inkluderte to norske sivile rådgivere i PRT MEY, ved overtakelsen som ledernasjon, var det ikke vurdert som tilstrekkelig fra PRT MEYs side. Derfor uttrykte ledelsen i PRT MEY flere ganger misnøye med manglende utvikling i provinsen. Da oblt Nils Henning Skaret avsluttet sin sjefstjeneste ved PRT MEY identifiserte han derfor to vesentlige punkter som måtte forbedres. Dette var økt sivil deltakelse og norsk finansiering av utviklingsprosjekter i Faryab. Men han synes ikke at han fikk tilstrekkelig forståelse for disse behovene i Norge. Etter angrepet mot PRT MEY var det flere spekulasjoner om årsakene til angrepet. En av teoriene var at det var en sammenheng mellom angrepet og misnøye med utviklingen i provinsen.¹²⁷ Hvis det var riktig, påvirket manglende utvikling sikkerheten til PRT MEY. Da det nylig opprettede statsrådsforumet besøkte PRT MEY, i april 2006, var sannsynligvis denne teorien kjent av medlemmene. Dessuten fikk de under besøket påpekt hvor viktig det var å øke sivil deltakelse og å finansiere utviklingsprosjekter, for at PRT MEY i større grad skulle løse oppdraget og ikke minst oppfylle forventningene hos befolkningen.¹²⁸ Ved at statssekretærene fra de ulike departementene var i provinsen, snakket med mannskapene og selv fikk et inntrykk av provinsen, er det naturlig å anta at de fikk en utvidet forståelse for PRT MEY. Det er også rimelig å anta at de så en sammenheng mellom hvordan lokalbefolkningen og ledelsen i provinsen oppfattet at PRT MEY løste oppdraget, og hvordan dette kunne påvirke trusselen mot PRT MEY. Etter dette skjedde det flere endringer. Sivil deltakelse ble over tid styrket, Utenriksdepartementet finansierte et eget sivilt hus i den nye PRT leiren for å legge til rette for økt sivil deltakelse, og Norge øremerket bistandsmidler til prosjekter i Faryab.¹²⁹ Det siste punktet førte til en diskusjon om hva konseptet for sivil-militært samarbeid egentlig var.

¹²⁶ Intervju med oberstløytnant Odd Andreas Søbstad, 26/2-08.

¹²⁷ Touko Piiparinen, 2007, *A Clash of Mindsets? An Insider's Account of Provincial Reconstruction Teams*, s.151.

¹²⁸ Intervju med oberstløytnant Aksel Olsson, 5/3-08.

Utenriksdepartementet mente derfor det var et behov for å dokumentere det, og utarbeidet et skriftlig konsept for PRT MEY.¹³⁰ Dette konseptet detaljerer hovedsakelig sivil-militært samarbeid og ble implementert raskt etter at det var besluttet å øremerke bistandsmidler til Faryab.

Endringene i sivile kapasiteter og i sivil-militært samarbeid skjedde over lang tid. Men prosessen som ledet fram til de startet like etter angrepet. Det er derfor rimelig å anta at det var en sammenheng, spesielt fordi det var liten vilje til endringer før angrepet fant sted. Troen på at bedret oppdragsløsning ville øke sikkerheten for norsk personell, var antakeligvis den viktigste årsaken.

5.3.2.3 Endringer i operasjonsmønster

Som drøftingen tidligere har vist så førte angrepet mot PRT MEY til direkte endringer i militære kapasiteter, og indirekte til endringer i sivile kapasiteter og sivil-militært samarbeid.

Operasjonsmønsteret derimot ble ikke vesentlig endret. Hovedlinjene med bruk av MOT-lag, i langt utgående patruljer, for å spre og innhente informasjon ble opprettholdt til tross for en økt trussel. Imidlertid hadde den økte trusselen manifestert seg i et angrep mot leiren og ikke mot de små mobile MOT-lagene. Det er derfor grunn til å tro at operasjonsmønsteret ble opprettholdt fordi bruk av MOT-lag var meget viktig for PRT MEY, og fordi trusselen mot MOT-lagene ikke var vesentlig endret.

De nye militære kapasitetene som var tilført etter angrepet endret altså ikke operasjonsmønsteret vesentlig. Grunnen til dette var at de i hovedsak var knyttet opp i vakthold og nærsikring av leiren. På den annen side førte angrepet til at PRT MEY i større grad ble oppmerksom på Meymahne by. Dette var tross alt en by med ca 100 000 innbyggere, og hadde fram til angrepet vært mindre i fokus. De nye kapasitetene ga PRT MEY en utvidet evne til å patruljere i Meymahne uten at det svekket beredskapen. En bedret situasjonsforståelse ved utvidet patruljering i Meymahne økte derfor sikkerheten for PRT MEY.

Under angrepet mot PRT MEY kom den britiske hurtige reaksjonsstyrken til unnsetning. Denne operasjonen viste viktigheten av flyplassen. Nye militære kapasiteter for å gi PRT MEY

¹²⁹ I den nye leiren for PRT MEY er det satt opp en egen forlegning for sivile medarbeidere betalt av Utenriksdepartementet. Grunnen til dette er at sivile delen av PRT MEY har økt og kanskje også vil øke i framtiden.

tilfredsstillende sikkerhet, og plassmangel for disse, viste også at PRT MEY var i ferd med å vokse ut av Banken. I tillegg hadde angrepet vist at hovedkvarteret lokalisert i Banken var sårbart ved at personer og kjøretøy kunne uhindret komme tett inntil. Dette var hovedårsakene til at Norge etter angrepet besluttet å flytte PRT MEY fra Banken til en nybygd leir ved flyplassen. En flytting og bygging av leir ga også flere andre fordeler, som bedret evne til nærforsvar og arbeidsplasser til lokalsamfunnet i byggeprosessen. Blant argumentene i mot var at en flytting ville endre operasjonsmønsteret. Operasjonsmønsteret til PRT MEY var kjennetegnet av en tett integrering i lokalmiljøet, og av en lav profil på styrkebeskyttelse. I en ny leir utenfor byen, ville PRT MEY ikke lenger være en integrert del av lokalmiljøet. Å være innegjerdet i en leir utenfor byen signaliserte også en annen profil på styrkebeskyttelse. Rent sikkerhetsmessig kunne en flytting dessuten føre til økt trussel ved at leiren kunne angripes med en mindre risiko for å skade lokale afghanere. De fleste av argumentene, både for og imot en flytting, var relatert til sikkerheten for PRT MEY. Men avgjørelsen om å flytte PRT MEY innebar også en endring i operasjonsmønsteret ved svakere integrering i lokalsamfunnet, og ved høyere profil på styrkebeskyttelse.

5.3.2.4 Oppsummering

Drøftingen har vist at situasjonen som oppsto, og som krevde endringer i konseptet skyldtes lokale forhold skapt i form av en kraftig demonstrasjon av trusselen. Når situasjonen først hadde oppstått påvirket følgende forhold endring i konseptet: (1) Nasjonale behov for sikkerhet til personellet var avgjørende. Avdekkede svakheter i konseptet måtte tettes. (2) Angrepet aktualiserte en antatt sammenheng mellom hvordan oppdraget ble løst og trusselen mot PRT. Dette førte til økt fokus mot sivile kapasiteter og sivil-militært samarbeid.

5.3.3 Beslutning om endringer høsten 2007

Etter endringene ved konseptet som kom direkte eller indirekte etter angrepet mot PRT MEY, skjedde det kun mindre endringer fram til høsten 2007. I den sammenhengen er det viktig å poengtere at endringer i konseptet som; etablering i ny leir, endring av norske retningslinjer for finansiering av utviklingsprosjekter i Faryab, styrking av sivil deltakelse og ANA kompani fast tilstede i norskbygd leir skjedde over tid, og enkelte av de lenge etter at angrepet fant sted. Men beslutningen om disse konseptuelle endringene var tatt helt eller delvis på grunnlag av angrepet.

¹³⁰ Intervju med Bård Vanvik, 5/3-08.

Dette punktet vil derimot ta for seg endringer i konseptet som ble besluttet høsten 2007. En del av forklaringene som studien benytter for disse endringene fant sted allerede like etter angrepet mot PRT MEY. Tidsmessig griper derfor forklaringene på beslutningene i 2007 inn i resultatene av beslutningene etter angrepet, uten at disse dermed har noen sammenheng.

5.3.3.1 Operasjonsmønster

Studien har tidligere vist at NATOs reviderte operasjonsplan for Afghanistan la grunnlaget for en ny og desentralisert kommandostruktur for ISAF.¹³¹ For PRT MEY medførte dette at de i juni 2006 kom under kommando av den nyetablerte regionale kommandoen for Nord-Afghanistan (Regional Command North, RC N). Umiddelbart ga ikke dette noen effekt, men etter hvert førte det til en større samordning av operasjoner og ressurser, og dessuten utvidete krav om møter og rapportering. Et annet forhold som også hadde betydning var at Norge overtok den hurtige reaksjonsstyrken i Nord-Afghanistan fra mars 2006. Denne var større enn den britiske hadde vært, og tillot dermed at deler av den kunne støtte operasjoner i PRTene samtidig som en akseptabel utrykningskapasitet ble opprettholdt. I forbindelse med at RC N ble en kommando tilførte også Tyskland, som ledelsesnasjon, andre kapasiteter som kunne benyttes til operasjoner ute ved PRTene. Dette var i hovedsak innhentingsressurser. Oppsummert ga disse endringene muligheter og motivasjon for regionale operasjoner, og det ga også PRTene anledning til få tilført ressurser de ikke hadde selv. For PRT MEY betydde dette at operasjonsmønsteret gradvis endret seg. I økende grad utførte PRT MEY større operasjoner. I disse operasjonene ble PRTens samlede ressurser utnyttet, og i tillegg ressurser fra RC N. Spesielt var den norske hurtige reaksjonsstyrken hyppig brukt. I tillegg samarbeidet PRT MEY tett med ANP, og også ANA i disse operasjonene. Etterretningene var nå i større grad enn tidligere benyttet til for å gi grunnlag for operasjoner mot fiendtlige elementer. Årsaken til denne endringen var sannsynligvis tredelt. For det første så spilte sjefen en viktig rolle. I denne perioden, hvor endringene fant sted, kom sjefene for PRT MEY fra ISTAR miljøet i Norge. Et ideal for dem var etterretningsdrevne operasjoner.¹³² Oppfølging av etterretningene som PRT MEY utarbeidet med større operasjoner, var en oppfylld av det idealet. For det andre så var det, som tidligere nevnt, flere styrker tilgjengelig. På den måten var det blitt mulig å samle sammen større styrker. For det tredje hadde sikkerhetssituasjonen i Faryab endret seg. Trusselen mot PRT MEY hadde økt, og kjennskapen til fiendtlige elementer hadde også blitt utvidet. Til sammen ga dette en grunn til bekjempe de

¹³¹ Se denne studien pkt. 5.3.1.2

¹³² Etterretningsdrevne operasjoner tar utgangspunkt i etterretninger for å styre operasjoner.

fiendtlige elementene som var identifisert, ved å gjennomføre større militære operasjoner mot dem.

Parallelt med utviklingen i PRT MEY startet det, mot slutten av 2006 og starten av 2007, også å materialisere seg en trend med større operasjoner i Nord-Afghanistan. Disse var planlagt og ledet av RC N, men i hovedsak utført av PRTene i deres operasjonsområder. Grunnlaget for dette var hovedsakelig et ønske om slå ned på en økende trend med fiendtlige handlinger mot ISAF-styrken. Men en nyopprettet regional kommando hadde muligens også behov for å markere seg gjennom å utføre regionale operasjoner. Innledningsvis berørte dette i liten grad PRT MEY, ettersom operasjonene hovedsakelig fant sted i de østlige provinsene av Nord-Afghanistan. Men etter hvert fikk det også betydning for PRT MEY. Siden har RC N planlagt og utført flere operasjoner som også har involvert PRT MEY. For eksempel foregikk det harde kamper i den sørvestlige delen av Faryab provinsen mot slutten av 2007. Dette var en operasjon som var planlagt og ledet av RC N i samarbeid med ANA 209. Korps. Disse kampene involverte også styrker fra PRT MEY. Selv om dette var en RC N-ledet operasjon følte oberstløytnant Jørn Erik Berntsen at han fikk mye av ansvaret lokalt. Det utviklet seg altså en trend med større RC N-operasjoner som involverte PRT MEY, og dette påvirket en endring i operasjonsmønsteret for PRT MEY.

Drøftingen har så langt vist at operasjonsmønsteret i PRT MEY gradvis endret seg i løpet av andre halvdel av 2006 og 2007. Grunnen til endringen var todelt. For det første gjennomførte PRT MEY, i større grad enn tidligere, egengenererte større operasjoner. For det andre ble PRT MEY i økende grad involvert i større operasjoner som var planlagt og gjennomført av RC N. I denne sammenhengen er det viktig å merke seg at selv om operasjonsmønsteret hadde endret seg så mente ledelsen ved PRT MEY at kjernen i det gamle operasjonsmønsteret var beholdt, og at operasjonen fortsatt primært var en innhentingsoperasjon.¹³³ Oblt Jørn Erik Berntsen, sjef for PRT MEY når endringene ble vedtatt i 2007, fremholdt derfor at de nye ressursene i PRT MEY først og fremst burde anvendes for å styrke sikkerheten i form av bedret evakueringskapasitet, økt kapasitet til eskortering av sivile og økt kapasitet til unnsetning av enheter utenfor leiren.

Internt i Hæren forgikk det også en diskusjon om hvordan ansvaret for produksjon og ledelse for PRT MEY skulle fordeles etter at den hurtige reaksjonsstyrken var lagt ned og PRT MEY var

¹³³ Intervju med oberstløytnant Jørn Erik Berntsen, 28/2-08. Oblt Jørn Erik Berntsen var sjef for PRT MEY i perioden juni 2007-november 2007. Både begrepet etterretningsdrevne operasjoner og begrepet

forsterket. For å sikre at PRT MEY også i fremtiden fortsatt skulle være en innhentingsoperasjon, hadde ISTAR fått gjennomslag for at sjefen skulle hentes fra ISTAR. Dette mente både oberst Einar Johnsen og oberstløytnant Jørn Erik Berntsen ville sikre at PRT MEY også i framtiden fortsatt ville være en innhentingsoperasjon. Dette viser to ting. For det første tillegges sjefen stor betydning for hvordan operasjonsmønsteret utvikles. Og for det andre er det en sterk egeninteresse i ISTAR miljøet for å beholde operasjonen som en innhentingsoperasjon. Grunnen til dette kan være todelt. Først og fremst fordi de har en genuin tro på operasjonsmønsteret, og at det er den beste måten å løse oppdraget på. En annen forklaring kan være at ISTAR-miljøet har en sterk egeninteresse i å beholde grepet om PRT MEY for å styrke egen kompetanse og innflytelse.

Et annet forhold i samme periode som også berørte PRT MEY var ISAFs målsetting om økt afghanisering av sikkerhetssektoren. I økende grad utførte ISAF planlegging og utførelse av operasjoner i samarbeid med ANA. For eksempel var det fra primo 2007 et pålegg fra ISAF sentralt, om at alle større operasjoner skulle bære afghanske navn. Dette satte økt press på PRTene om å samarbeide med ANA under operasjoner, og gjennom utveksling av informasjon og samarbeid om trening/utdanning. I tillegg hadde Norge en målsetting om at ANA skulle etablere seg med en kandak (bataljon) i Meymahne. Norge mente dette vil føre til økt afghansk evne til selv å ivareta sikkerheten i provinsen, og dermed på lang sikt redusere behovet for militære kapasiteter i PRT MEY.¹³⁴ For at Norge skulle nå denne målsettingen var det viktig å legge forholdene til rette. Tilførsel av en infanterienhet PRT MEY, som i større grad kunne samarbeide med ANA, var et ledd i dette.

Oppsummert så har drøftingen vist at operasjonsmønsteret endret seg til å i økende grad omfatte større styrker, flere ressurser og økt samarbeid med afghanske sikkerhetsstyrker. Grunnen til dette var i første rekke påvirkning fra alliansen, i form av større regionale operasjoner, og økt fokus mot samarbeid med afghanske sikkerhetsstyrker. Men drøftingen har også vist at PRT MEY, og nasjonale ambisjoner om en ANA kandak i Meymahne påvirket i samme retning. Til slutt har drøftingen vist at ISTAR miljøet i Norge, til tross for endringene i operasjonsmønsteret, fortsatt så på PRT MEY som en innhentingsoperasjon, og hadde en sterk interesse for å beholde det slik.

innhentingsoperasjon ble brukt. Jeg anser at etterretningsdrevne operasjoner er selve operasjonene som utløses av etterretningene, mens innhentingsoperasjoner er operasjonene som skaffer etterretningene til veie.

¹³⁴ Intervju med oberstløytnant Aksel Olsson, 5/3-08.

5.3.3.2 Militære kapasiteter

Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen uttalte 17. oktober 2007, etter et besøk i PRT MEY, at hun var bekymret for den økte trusselen i Faryab, og spesielt i det sørvestlige hjørnet av provinsen. Der mente hun at PRT MEY hadde møtt en helt ny trussel i form av at Taliban hadde etablert seg i området. I den samme uttalelsen antydte hun at Norge på grunnlag av dette vurderte å styrke PRT MEY permanent med helikopter og flere soldater.¹³⁵ Samme høst var PRT MEY innblandet i rene kamphandlinger. Under disse kamphandlingene ble det avdekket hvor avhengig PRT MEY var av eksterne ressurser for å opprettholde tilfredsstillende sikkerhet.

Senere samme høst, nærmere bestemt 6. november 2007, kunngjorde Forsvarsdepartementet regjeringens planer for norske militære bidrag til Afghanistan i 2008. I disse kom det fram at PRT MEY ville styrkes med 2-3 helikopter og en infanterienhet på ca 100 mann. I tillegg kom det også fram at den norske hurtige reaksjonsstyrken i Mazar-e-Sharif skulle legges ned fra sommeren 2008. Forsterkningene skulle være på plass i PRT MEY i løpet av første halvår 2008.¹³⁶ I skrivende stund ser det ut til at helikopterbidraget fra Luftforsvaret endte på tre helikoptre.¹³⁷ Infanteristyrken på 100 mann er foreløpig delt opp i en mindre styrking av staben, noen ytterligere innhentingskapasiteter og en ren infanteristyrke.¹³⁸ Utenfor de økningene i PRT MEY som var annonsert i denne pressemeldingen, er det også viktig å merke seg at rett før dette foregikk det en prosess for å på plass en kirurgisk enhet i PRT MEY. Grunnen til at dette kom opp igjen var at tilgangen til kirurger på rotasjon fra rolle 2 sykehuset i Mazar-e-Sharif stoppet opp da Norge trakk dette ut i mars 2007. Dette problemet ble løst gjennom en avtale mellom Den Norske Legeforening og Forsvaret som ble signert i november 2007.¹³⁹ Videre i dette punktet vil studien drøfte nærmere hvorfor disse endringene ble vedtatt på slutten av 2007.

¹³⁵ Nyhet publisert av Forsvarsdepartementet, 17. oktober 2007, *Store utfordringer i Nord-Afghanistan*. Lokalisert på World Wide Web 20. april 2008. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2007/Store-utfordringer-i-Nord-Afghanistan.html?id=486040>.

¹³⁶ Pressemelding fra Forsvarsdepartementet nr. 48/2007, 6. nov. 2007, *Norske styrkebidrag til ISAF i Afghanistan*. Lokalisert på World Wide Web 20. april 2008. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/pressesenter/pressemeldinger/2007/Norske-styrkebidrag-til-ISAF-i-Afghanist.html?id=488551>

¹³⁷ Ege, Rune Thomas, 1. april 2008, *Her er Afghanistan-helikoptrene*, Forsvarsnett. Lokalisert på World Wide Web 21. april 2008. <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=156573>.

¹³⁸ Intervju med oberst Einar Johnsen, 28/2-08 og major Carl Henrik Gravdahl, 26/2-08,

¹³⁹ VG nettavisen, 18. nov. 2007, *Avtale om Afghanistan-leger i boks*. Lokalisert på World Wide Web 22. april 2008. <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=185965>. I denne artikkelen i VG omtales avtalen

Først og fremst var endringene i militære kapasiteter begrunnet i et nasjonalt ønske om å redusere risikoen for personellet i PRT MEY. Forsvarsministeren var etter besøket ved PRT MEY i oktober 2007 opptatt av at Taliban hadde etablert seg i området, noe som medførte en økt trussel. På den annen side er det også en mulighet for at Taliban hadde vært i provinsen hele tiden, men mer eller mindre fått vært i fred inntil PRT MEY og RC N startet å gjennomføre større operasjoner i området. Et annet forhold som også kan spille inn er at PRT MEYs virksomhet i provinsen har ført til en utvikling som truer eksistensen til tradisjonelle maktallianser. Uansett årsak var vurderingen at trusselen mot PRT MEY hadde økt. For å møte denne trusselen, og dermed gi økt sikkerhet til PRT MEY, var løsningen hovedsakelig å tilføre nye militære kapasiteter. Helikoptrene gir bedret evne til evakuering, og forbedret kirurgisk kapasitet gir økt overlevelsessevne for skadet personell. Infanteristyrken gir økt sikkerhet ved at den kan benyttes til å unnsette personell i en kritisk situasjon, eskortere personell og sist men ikke minst til å gi ekstra beskyttelse av leiren. Økt innhentingskapasitet gir en bedret situasjonsforståelse, og dermed økt evne til å kunne handle preventivt.

I tillegg til et ønske om å redusere risikoen for personellet spilte også et ønske om å bedre evnen til å løse oppdrag inn. Som studien har påpekt tidligere så hadde operasjonsmønsteret endret seg hovedsakelig etter påvikning fra alliansen, men også på grunn av interne forhold i PRT MEY. Denne endringen ga nye behov. For det første trengte PRT MEY kapasiteter som var egnet for å samarbeide med ANA. MOT-lag var mindre egnet til dette ettersom de i liten grad løste tradisjonelle oppdrag. Dessuten var MOT-lagene i stor grad avhengige av operere i små forband uten et påheng av ANA. Derfor var det ønskelig å få inn en infanteristyrke som kunne ivareta dette bedre.¹⁴⁰ For det andre så var staben i PRT MEY minimal i forhold til de oppgavene den skulle løse. Dette dreide seg om alt fra rapporteringer til planlegging og ledelse av operasjoner. Pålegg fra RC N, økt samarbeid med ANA/ANP og større operasjoner bidro til dette. Det var derfor nødvendig å styrke staben for å bli bedre i stand til å løse en økende mengde oppdrag.¹⁴¹ Det var også et sterkt ønske fra ISTAR i Hæren om å styrke innhentingskapasiteten i PRT MEY. Grunnen til dette var hovedsakelig at man ønsket for å styrke evnen til å operere etter et prinsipp om en innhentingsoperasjon.¹⁴²

mellom Forsvaret og Den Norske Legeforening, en avtale som sikret Forsvaret kirurger til PRT MEY fram til 1. april 2008.

¹⁴⁰ Intervju med oberstløytnant Jørn Erik Berntsen, 28/2-08.

¹⁴¹ Intervju med major Carl Henrik Gravadahl, 26/2-08.

¹⁴² Intervju med oberst Einar Johnsen, 28/2-08 og oberstløytnant Jørn Erik Berntsen, 28/2-08.

Et siste punkt som også spilte en rolle var at Hæren i lengre tid hadde operert over grensen av hva som var forsvarlig i forhold til å opprettholde en balanse mellom drift hjemme i Norge og operasjoner utenlands. Spesielt så var det et problem å stille bataljonsledelse både til den hurtige reaksjonsstyrken og til PRT MEY.¹⁴³ Det er derfor grunn til å tro at Hæren var en sterk pådriver for å legge ned den hurtige reaksjonsstyrken i Mazar-e-Sharif, og i stedet bygge opp en infanteristyrke på kompani størrelse i PRT MEY.

Drøftingen i dette punktet har vist at ønsket om endringer i militære kapasiteter først og fremst var påvirket av inntrykket av en økt trussel på politisk hold. Også fra militært hold var sikkerhet for personellet første prioritet. Men i tillegg var det viktig å utforme endringene slik at PRT MEY ble best mulig tilpasset de kravene som fulgte med et endret operasjonsmønster. Hærens ønske om å prioritere innsatsen i Nord-Afghanistan til ett sted spilte også sannsynligvis en rolle.

5.3.3.3 Oppsummering

Drøftingen har vist at situasjonen som oppsto, og som krevde endringer i det norske konseptet for PRT MEY, først og fremst var skapt av lokale forhold og påvirkninger fra alliansen. Etter at situasjonen hadde endret seg spilte følgende forhold inn. For et første førte nasjonale krav om økt sikkerhet til et vedtak om å styrke evakueringskapasiteten, og innføring av en infanterienhet. For det andre førte et nasjonalt ønske om å tilpasse PRT MEY bedre til et nytt operasjonsmønster til en mer robust organisasjon og bedret evne til samvirke med ANA/ANP. For det tredje påvirket Hærens ønske om å redusere med en bataljonsledelse i Afghanistan vedtaket på bekostning av den hurtige reaksjonsstyrken. Og avslutningsvis førte nasjonale militære avveininger til at kjernen i operasjonsmønsteret, med et lett fotavtrykk og bruk av MOT-lag, blir opprettholdt.

5.4 Konklusjon

Dette kapittelet har vist at det skjedde relativt store endringer i konseptet fra Norge overtok ledelsen i PRT MEY i 2005 fram til slutten av 2007. Endringene kom hovedsakelig etter angrepet mot PRT MEY 7. februar 2006, og etter vedtak på slutten av 2007. Drøftingen har også vist at viktige årsaker til endringer i konseptet kom fra overordnede internasjonale og nasjonale forhold. En hovedkonklusjon er at endringene i konseptet kom som en interaksjon mellom

¹⁴³ Både den hurtige reaksjonsstyrken i Mazar-e-Sharif og PRT MEY krevde en bataljonsledelse.

faktorer skapt lokalt, av alliansen og nasjonale behov og prioriteringer. De viktigste lokale faktorene var endringer i trusselbildet, og behov som oppstod i forbindelse med å løse oppdraget. Behov var i denne sammenhengen, evne til samvirke med ANA/ANP, løse nye oppgaver i forbindelse med større operasjoner og bedret evne til å eskortere sivile. Fra alliansen kom påvirkningen gjennom en økt grad av styring, koordinering og samordning av operasjoner. Til sammen utgjorde dette situasjonen i Afghanistan som Norge etter en avveining av nasjonale målsettinger og behov tilpasset konseptet etter. De viktigste nasjonale målsettingene og behovene i perioden var:

1. Sikkerhet for norsk personell.
2. Opprettholde et skarpt skille mellom militær og sivil innsats i PRT MEY.
3. Være en god alliert som bidrar aktivt til å løse oppdraget i Afghanistan til beste for alliansen og lokale afghanere.
4. Ivareta hensynet til bærekraftighet i forhold til tilgjengelige ressurser (personell, økonomi og materiell).

I det neste og avsluttende kapitlet i studien vil resultatene fra kapittel fire og fem ses i sammenheng, og vurdere om det var de samme eller ulike faktorer som påvirket henholdsvis før og etter Norge overtok som ledernasjon.

6 Oppsummering og konklusjon

6.1 Innledning

Jeg har i denne undersøkelsen benyttet kvalitativ metode hvor intervjuer og dokumentundersøkelser har vært de viktigste datakildene. Spesielt har intervjuene med de 10 respondentene vært vesentlige. Valg av en kvalitativ metode innebærer at de funn som er gjort i undersøkelsen ikke uten videre kan generaliseres. Dette representerer en begrensning av undersøkelsens allmenne gyldighet. Det er likevel mulig å trekke noen generelle lærdommer for norsk militær innsats i internasjonale operasjoner i denne studien.

6.2 Studiens funn

Studien har påvist ulike faktorer som har påvirket konseptutviklingen, henholdsvis i forbindelse med norsk overtakelse som ledernasjon og i tidsrommet etter. Det har vist seg at det var relativt like faktorer som påvirket konseptutviklingen i begge disse ulike tidsperiodene. Studien har også vist at disse faktorene var vevd tett inn i hverandre. Det er derfor vanskelig å skille ut klare faktorer som står alene. Videre i dette punktet oppsummeres de viktigste faktorene som studien har påvist i prioritert rekkefølge. I tillegg drøftes gjensidig påvirkning.

a) Sikkerhet

Nasjonalt behov til sikkerhet for personellet i PRT MEY har i studien kommet fram som den faktoren som i størst grad påvirket konseptet. Sikkerhet for personellet hang naturlig nok nøye sammen med trusselsituasjonen i Meymahne. Trussel vil derfor ikke bli listet som en egen faktor her. Da Norge overtok som ledernasjon var trusselen mot PRT MEY vurdert som lav. PRT MEY kunne derfor utvikles konseptuelt med en minimal organisasjon. En lav trussel førte også til at andre faktorer fikk stor innflytelse på konseptutformingen. Eksempler på dette var hensyn til andre operasjoner, tilgjengelige styrker og økonomi. Etter hvert som vurderingen av trusselen mot PRT MEY endret seg, ble flere av de øvrige faktorenes innvirkning redusert. Andre operasjoner ble nedprioritert for eksempel ved at den hurtige reaksjonsstyrken i Mazar-e-Sharif ble vedtatt nedlagt.

Ytterligere ressurser ble skaffet til veie for å bygge leire, både for PRT MEY og ANA. Ekstra ressurser i form av militære kapasiteter ble også tilført, eksempelvis i form av helikoptre og nærforsvarstropp. I studien er det i tillegg påvist at politiske føringer ble endret delvis på grunnlag av sikkerheten til personellet. Dette kom frem ved at Norge relativt kort tid etter angrepet mot PRT MEY startet å øremerke deler av bistandsmidlene til Afghanistan til Faryab provinsen. På den annen side har flere andre faktorer også påvirket til disse endringene. For eksempel påvirket erfaringer, i form av en utvidet nasjonal kunnskap om hvilke ressurser oppdraget krevde, til en endring i konseptet for finansiering av utviklingsprosjekter. Et annet eksempel var at NATO også medvirket til endring i organisasjonen ved økt satsning mot afghanisering. Dette er med på å underbygge at faktorene var vevd tett inn i hverandre ved at flere faktorer påvirket de samme konseptuelle endringene. Drøftingen har likevel vist at sikkerhet for personellet var den viktigste og mest framtreddende faktoren i konseptutviklingen både på politisk og militært nivå. Hensynet til sikkerhet satte også andre faktorer til side dersom de var i konflikt med hverandre.

b) Nasjonale politiske føringer

I forbindelse med at Norge overtok ledelsen i PRT MEY ble det gitt politiske føringer for hvordan konseptet skulle være. Disse kom ikke fram i noen offentlige dokumenter, men var likevel klart oppfattet blant militære. I tidsrommet studien omhandler var det også et regjeringsskifte. Regjeringsskifte førte ikke til noen endringer i de politiske føringene for PRT MEY, og viser dermed at det var bred enighet om disse blant de politiske partiene i Norge. En liten endring var det dog i løpet av perioden studien omfatter, og det var i finansiering av prosjekter i Faryab provinsen. Endringen kom ved at internasjonale og afghanske utviklingsprogrammer ble styrt til Faryab ved at norske myndigheter øremerkete bistandsmidler dit. Dette førte til at flere utviklingsprosjekter startet opp i provinsen, og endringen var på den måten vellykket. Endringen i de politiske føringene var likevel små. Det var fortsatt et skarpt skille mellom sivil og militær virksomhet, ingen utviklingsprosjekter ble finansiert direkte av PRT MEY og det var ikke CIMIC personell i organisasjonen. De politiske føringene hadde relativt stor innvirkning på konseptet for PRT MEY og da spesielt for sivil-militært samarbeid. Disse føringene var utarbeidet nasjonalt, og imøtekom mye av den kritikken som kom mot PRT konseptet fra humanitære organisasjoner. Norge hadde også flere ganger fra politisk hold uttrykt en målsetting om å skape en rollemodell for PRT, og denne ambisjonen virker primært å

være rettet mot det sivil-militære samarbeidet. Undersøkelsen har også vist at det ikke har vært særlig stor uenighet mellom militære og politikere om konseptet. Der hvor det var en uenighet ble konseptet i stor grad endret, for eksempel ved økt sivil deltakelse i PRT MEY og norsk finansiering av utviklingsprosjekter i Faryab provinsen.

c) Erfaringer/utviklingen i operasjonsområdet

Erfaring og læring hadde stor betydning for konseptutviklingen i PRT MEY. Studien har vist at erfaringer og arv fra britene spilte en avgjørende rolle i utforming av det norske konseptet. Men også under norsk ledelse var denne faktoren viktig. I denne perioden påvirket erfaringer på to ulike måter. Den ene måten var ved kraftfulle demonstrasjoner. For eksempel var angrepet mot PRT MEY en viktig erfaring og læring for norske militære myndigheter med hensyn til hvilke potensielle krefter i det afghanske samfunnet som kunne true PRT MEY. Endringer i konseptet som kom på grunnlag av dette angrepet er et eksempel på hvordan erfaringer i form av en dramatisk hendelse påvirket konseptutviklingen. Den andre måten erfaringer kom fram på var gjennom formelle periodevis rapporter av rutinemessige hendelser, og uformell muntlig overføring av erfaring, eksempelvis gjennom samtaler ved besøk og i foredrag etter endt oppdrag. I denne sammenhengen spilte sjefen en viktig rolle. Sjefen hadde tilgang både til militære og politiske beslutningstakere, spesielt ved alle besøkene disse foretok til PRT MEY. Vedtaket om endringer i militære kapasiteter på slutten av 2007, og som kom på grunnlag av en mer langsiktig utvikling, er et eksempel på hvordan erfaringer på denne måten var et viktig bidrag til konseptutvikling.

d) Påvirkning fra alliansen

Hensynet til alliansen var hovedårsaken til at Norge påtok seg ansvaret som ledernasjon i PRT MEY. Avgjørelsen kom etter et politisk press mot Norge og andre land mot å være med på utvidelsen av ISAF. Avgjørelsen gikk imot militære anbefalinger og var derfor en politisk avgjørelse. Alliansen påvirket norsk konseptutvikling i begge tidsperiodene som studien dekker. Skriftlige dokumenter som konsept og ordrer var viktige i begge periodene. Norge strakk seg mot å oppfylle de kravene som kom fram i dem. På den annen side var disse utformet på en måte som ga nasjonene relativt stor handlefrihet, og Norge tok også nasjonale beslutninger som ikke var i samsvar med alliansens retningslinjer. Påvirkningen fra alliansen ble sterkere etter at opprettelsen av en regional kommandostruktur førte til en tettere kommandoføring, og dessuten en innføring av

regionale operasjoner som inkluderte PRTene på en ny måte. Alliansen påvirket også konseptet gjennom å innføre de samme operasjonslinjene som i *Afghan Compact*. Dette førte til økt fokus på sivil innsats og afghanisering. I tidsrommet denne studien har dekket synes det som om alliansen hadde større innvirkning på konseptet på slutten av perioden enn i starten.

e) Tilgjengelige ressurser

En siste faktor som har påvirket konseptutviklingen i hele tidsrommet er tilgjengelige ressurser. Dette har kommet til uttrykk gjennom tilgang til ulike militære og sivile kapasiteter, men også økonomi har spilt en rolle. For det første førte begrensninger i militære kapasiteter til en grunnleggende nøktern holdning til styrkebehov fra militær side. Økning i strukturen i PRT MEY påvirket andre operasjoner og førte til et behov for å prioritere. Dessuten førte manglende kapasiteter her hjemme tidvis til at behovene i PRT MEY var udekket. På samme måte førte vanskeligheter med å rekruttere sivile til at oppbygging av sivil side gikk seinere enn ønsket. Spesielt gjaldt dette personell som utenriksdepartementet/bistand skulle stille. Manglende organisasjon for å delta i feltoperasjoner var hovedsaklig skyld i dette. I tillegg spilte antakeligvis økonomi en rolle, ved at den påvirket og forsterket den nøkterne holdningen blant militære til økninger i organisasjonen, eller andre tiltak som førte til utgifter ut over budsjettene. I sum kan dermed manglende ressurser ha ført til at konseptuelle endringer, til en viss grad, kom først etter at alvorlige hendelser viste at konseptet måtte endres for å opprettholde tilfredsstillende sikkerhet for personellet.

6.3 Nasjonale avveininger i konseptutviklingen

Studien har vist at situasjonsforståelsen for PRT MEY var skapt av lokale forhold og av alliansen. Det norske konseptet ble utviklet på grunnlag av denne situasjonsforståelsen og av nasjonale hensyn, både politiske og militære. Dette kan illustreres ved en modell i form av en vekt. På den ene vekstskålen lå faktorene som til sammen utgjorde situasjonen for PRT MEY i Afghanistan. Disse faktorene var trusselsituasjonen, påvirkning fra alliansen og erfaringer og behov i forbindelse med oppdragsløsning. På den andre vekstskålen lå faktorene som utgjorde nasjonale politiske og militære hensyn. Disse faktorene var først og fremst politiske føringer, tilgjengelige ressurser og sikkerhet for personellet. De som hadde ansvar for å utvikle det norske konseptet måtte hele tiden balansere disse hensynene mot hverandre. Dersom det oppsto

ubalanse mellom eksempelvis trusselen og tiltak for sikkerheten til personellet, eller ubalanse mellom ressurser som trengtes for å løse oppdraget og tilgjengelige nasjonale ressurser, måtte konseptet endres. Konseptutviklingen synes derfor som en dynamisk prosess hvor de ulike faktorene ble veid mot hverandre. Studien har også vist at Norge kunne leve med et konsept hvor vekta tippet over mot nasjonale politiske og militære hensyn. Med andre ord at sikkerhetstiltakene var bedre enn det trusselen krevde, eller at oppdraget ikke ble løst 100 % fordi Norge ikke klarte å stille ressursene som krevdes for det. Derimot kunne Norge over tid ikke leve med den motsatte situasjonen, det vil si at oppdraget krevde større ressurser enn Norge kunne opprettholde over tid, eller med utilstrekkelige sikkerhetstiltak.

I innledningen til denne studien brukes uttrykket ”all utenrikspolitikk er innenrikspolitikk”. Dette innebærer at utenrikspolitikken er underordnet innenrikspolitikken. Det ble stilt spørsmål om dette uttrykket var overførbart til forholdet mellom faktorene som påvirket konseptutviklingen i PRT MEY. Studien synes å vise at dette stemmer. Nasjonale hensyn veide tyngre enn hensynet til lokale forhold og alliansen dersom disse var i konflikt med hverandre. Dessuten var det også nasjonale målsettinger som lå bak flere avgjørelser til støtte for alliansen. Motivene kom hovedsakelig fra et ønske om å styrke NATO fordi NATO var viktig for norsk sikkerhet.

Denne studien har også vist hvordan man på politisk nivå la klare konseptuelle føringer ned til en liten taktisk avdeling som PRT MEY. I perioden studien omfatter ble det også opprettet et statssekretærforum som møttes jevnlig og diskuterte ulike forhold rundt PRT MEY. I tillegg til dette hadde PRT MEY jevnlig besøk av norske politikere. Dette er med på å understreke hvordan en liten taktisk avdeling hadde betydning for og ble påvirket av politisk nivå. På den annen side er PRT MEY en spesiell avdeling ved at den integrerer sivile og militære virkemidler. Dessuten kan det synes som om det er en generell trend i dagens komplekse konflikter med politiske føringer for taktiske avdelinger. Afghanistan er også et prestisjeprosjekt for NATO, noe som gir stor politisk oppmerksomhet. Det er dermed usikkert om politiske føringer til PRT MEY var spesielt, eller om det var del av en generell trend. Antakeligvis er stor politisk interesse også en viktig grunn for at PRT konseptet som sådan er vanskelig å utforme enhetlig, og at konseptet mellom de ulike PRTene derfor spriker etter hvilken nasjon som er ledernasjon.

I tillegg til disse punktene kan studien si oss noe om hvordan det er å være en liten nasjon i en stor operasjon i utlandet. Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen oppsummerte årsakene til

at Norge er i Afghanistan i sitt foredrag under Afghanistan seminaret som Forsvaret arrangerte i februar 2008. I korthet kan årsakene oppsummeres som støtte til FN, støtte til den folkevalgte afghanske regjeringen og det afghanske folk, støtte til NATO, hindre ny borgerkrig i Afghanistan og ditto destabilisering av området og sist, men ikke minst av hensyn til egen sikkerhet hjemme i Norge.¹⁴⁴ I disse målsettingene ligger det både idealpolitikk og realpolitikk. Spesielt er støtte til NATO en viktig del av egen sikkerhetspolitikk. Dessuten er det viktig for Norge å oppnå en størst mulig grad av innflytelse i NATO. Professor Janne Haaland Matlary hevder at innflytelse i NATO oppnås best ved deltakelse i operasjoner med etterspurte kapasiteter til områder med høy risiko.¹⁴⁵ Norge er også en nasjon med svært små militære ressurser, og vil derfor ikke klare å være til stede flere steder over tid. Ressursene må derfor prioriteres. Når Norge gikk inn som ledernasjon i PRT MEY var det en avgjørelse som Norge antok ga god kreditt i NATO fordi det da var en etterspurt kapasitet. Dessuten førte det til at Norge fikk innpass i *The PRT Steering Committee*, og Norge kunne på den måten i større grad øve innflytelse på utviklingene av PRT konseptet. Norge ønsket dermed anerkjennelse og økt innflytelse med en relativt beskjeden innsats. Om Norge oppnådde målsettingen om anerkjennelse i NATO ved å overta som ledernasjon i PRT MEY er ukjent. Men det viser hvordan en liten nasjon med små ressurser prøvde å oppnå politisk innflytelse gjennom bruk av militære styrker.

Siden Norge overtok som ledernasjon har situasjonen i Afghanistan endret seg. Spesielt i Sør-Afghanistan er situasjonen meget krevende. NATO landene som driver operasjonen der krever stadig at også andre NATO nasjoner må delta der det er farlig. Norge er ett av landene som gjentatte ganger, og i ulike fora, har blitt utfordret til å bidra i Sør-Afghanistan. I tillegg har situasjonen i PRT MEY endret seg. Det som i utgangspunktet skulle være en liten og relativt ufarlig operasjon har vokst til å kreve de fleste av ressursene som Norge klarer å stille til Afghanistan. Det Norge klarer å stille i tillegg, i enkelte kontingenter, er spesialstyrker og fly. Dette har satt Norge som en liten nasjon med små ressurser i et dilemma. Dersom Norge skulle bestemme seg for å etterkomme ønskene fra NATO, har Norge liten mulighet til dette uten å trekke seg ut fra PRT MEY. Ansvarer som ledernasjon er også spesielt i denne sammenhengen. Norge har som ledernasjon satset store ressurser i form av infrastruktur, men også kompetanse og prestisje i Faryab. Dette gjør det ekstra vanskelig å eventuelt trekke seg ut.

¹⁴⁴ Strøm-Erichsen, Anne-Grete, 25. feb. 2008, tale i Oslo Militære Samfunn under Forsvarets Afghanistan seminar. Lokalisert 2. april på Forsvarets intranett. <http://intranett.mol.no/start/innhold/soek/aricle.jhtml?articleID=734097>.

¹⁴⁵ Professor Janne Haaland Matlary i et foredrag på Forsvarets Stabsskole september 2007. I dette foredraget hevdet hun at enhver organisasjon har sin indre krets, og at deltakelse i operasjoner først og fremst med etterspurte kapasiteter til områder med høy risiko gir tilgang og innflytelse i NATOs indre krets.

En annen side av den samme saken er at PRT MEY i mange sammenhenger er i ferd med å vokse ut over nasjonal evne. For eksempel vil helikopter etter hvert bli en stor utfordring å opprettholde i PRT MEY. Dessuten hindrer innsatsen i PRT MEY at Norge kan delta andre steder med hærstyrker av noen størrelse. Dette viser at prisen Norge betaler for å være ledernasjon i PRT MEY stiger samtidig som den antatte gevinsten, innflytelse og anerkjennelse i NATO, reduseres.

Avslutningsvis har studien vist at selv en liten nasjon kan holde på egne nasjonale særegenheter i en stor internasjonal operasjon. Dette har kommet fram ved at Norge gjennom hele perioden har holdt fast ved de politiske føringene som var utformet innledningsvis da Norge overtok PRT MEY. Dog har det vært en mindre justering av hvordan utviklingsprosjekter finansieres, men dette har ikke endret konseptet vesentlig. På den annen side avviker ikke disse føringene vesentlige fra NATOs konsept. Presset fra alliansen har derfor ikke vært stort for å endre det norske konseptet, med unntak av norsk holdning til CIMIC i PRT. På dette punktet har det både vært et press innad i ISAF mot PRT MEY og det har vært et press fra norske militære for å endre dette. Likevel har norske myndigheter valgt å holde fast på at CIMIC kapasiteter ikke skal inkluderes i det norske PRT-konseptet. Denne nasjonale ”selvråderetten” har sin pris i form av at ISAF, afghanske myndigheter og internasjonale organisasjoner må forholde seg til PRTer som er til dels svært ulike i konsept. At nasjoner kan holde på egne særegenheter innenfor en stor internasjonal operasjon har derfor klare negative konsekvenser for operasjonen som helhet.

7 Kildeliste

Bøker

- Jacobsen, Dag Ingvar, 2. utgave 2005, *Hvordan gjennomføre undersøkelser? Innføring i samfunnsvitenskapelig metode*. Kristiansand: Høyskoleforlaget Norwegian Academic Press, 2. utgave.

Oppslagsverk

- NATO PRT Handbook, edition 3, 3. feb. 2007.

Reglement

- Forsvarets Stabsskole, Forsvarets Fellesoperative Doktrine, 1. opplag, 2007.
- AJP 9 NATO Civil-Military Co-operation (CIMIC) Doctrine.

Stortingsdokumenter

- Forsvarsminister Anne-Grete Strøm-Erichsen, redegjørelse til Stortinget, 9. nov 2005, *Militære bidrag til operasjoner i Afghanistan og Irak*. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2005. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2005/Militare-bidrag-til-operasjoner-i-Afghanistan-og-Irak.html?id=99631>.
- Forsvarsminister Kristin Krohn Devold. Forsvarsministerens redegjørelse. Lokalisert 17. mars på World Wide Web. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Forsvarsdepartementet/233255/234456/forsvarsministerens_redegjorelse.html?id=234868
- Redegjørelser fra utenriksministeren og forsvarsministeren om samlet norsk innsats i Afghanistan og Irak i 2004, samt Norges bidrag til operasjoner utlands i 2004. Møte i Stortinget mandag 15. des. 2003. Lokalisert 13. mars på World Wide Web. <http://www.stortinget.no/stid/2003/s031215-08.html>

-
- Stortingsproposisjon nr. 1 2004-2005. Lokalisert på World Wide Web 8. april 2008.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dok/regpubl/stprp/20042005/Stprp-nr-1-2004-2005-/2.html?id=297070>.
 - Utenriksminister Jan Petersen. Utenrikspolitisk redegjørelse for Stortinget. Stortinget, 15. februar 2005. Lokalisert 17. mars 2008 på World Wide Web.
http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Utenriksdepartementet/265100/269185/utenrikspolitisk_redegjorelse_for.html?id=269773.
 - Utenriksminister Jonas Gahr Støre, redegjørelse til Stortinget, 9.nov. 2005, *Afghanistan and Iraq: Norwegian military and civilian contributions*. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008.
http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/dep/Utenriksminister_Jonas_Gahr_Store/taler_artikler/2005/Afghanistan-and-Iraq-Norwegian-military-and-civilian-contributions.html?id=420709.

Offentlige dokument

- Forsvarsdepartementet: 2004/00106-88/FD-III-2/TTF/012.0 Afghanistan, datert 21. desember 2005.

Studier

- Dzedzic, Michael&Colonel Seidl, Michael K, 2005, *Provincial Reconstruction Teams and Military Relations with International and Nongovernmental Organizations in Afghanistan*. United States Institute of Peace, Special Report 147, September 2005.
- Gerd Brandstetter, Colonel, 2005, *Nation Building in Afghanistan, the German Provincial Reconstruction Team Concept - Means to improve Efficiency of effort*. Lokalisert 10. januar 2008 på World Wide Web. <http://www.strategicstudiesinstitute.army.mil/pdffiles/ksil94.pdf>.
- Gerhard Mc Hugh&Lola Gostelow, 2004, *Provincial Reconstruction Teams and Humanitarian Military Relations in Afghanistan*, Published by Save the Children 1st St John`s Lane.
- Jacobsen, Peter Viggo, 2005, *PRTs in Afghanistan Successful But Not Sufficient*, Danish Institute for International Studies, report 2005:6.

-
- Robert Perito, 2005, *The U.S. Experience with Provincial Reconstruction Teams in Afghanistan*. United States Institute of Peace, Special Report 152, October 2005.

Artikler

- Almendingen, Berit, 2. nov. 2007, *Innrømmer feil for Stortinget*, Nettavisen. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008.
<http://www.nettavisen.no/innenriks/politikk/article1456468.ece>.
- Ege, Rune Thomas, 1. april 2008, *Her er Afghanistan-helikoptrene*, Forsvarsnett. Lokalisert på World Wide Web 21. april 2008. <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=156573>.
- Ellingsen, Randi, 16. apr. 2007, *Åpnet moske i Meymahne*, Forsvarsnett. Lokalisert på World Wide Web 11. april 2008. <http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=139376>.
- Ertzeid, Heidi m.fl, 23. mai 2007, *Skulle delta i tilsteining på lokalt sykehus*, Aftenposten nettutgaven. Lokalisert på World Wide Web 10. april 2008.
<http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1800222.ece>.
- Grandhagen, Knut. H. (2005). *Norsk ledelse i Nord-Afghanistan*. Presse- og informasjon for de norske styrkene i Afghanistan. Lokalisert på Forsvarets intranett 26. mars 2008.
<http://intranett.mil.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=479861>.
- Harbo, Hilde, 1. feb. 2006, *Håndsrekning til Afghanistan*. Aftenposten nettutgaven. Lokalisert på World Wide Web 5. april 2008.
<http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1211527.ece>
- Jahn Rønne. (2004). *NATO toppmøtet gikk som ventet*. Forsvarets mediesenter. Lokalisert på Forsvarets intranett 14. februar 2008.
<http://intranett.mil.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=338993>.
- Leder i Dagbladet nettutgaven 5/6-2005. *Humanitært eller militært?* Lokalisert på World Wide Web 15. mars 2008. <http://www.dagbladet.no/nyheter/2005/06/05/433772.html>.
- Mehti, Trygg Seljevold, 15. jun. 2007, *Ny sjef i Meymahne*, Forsvarsnett. Lokalisert på World Wide Web 12. apr. 2008. <http://www.mil.no/foi/start/article.jhtml?articleID=141999>.
- Touko Piiparinen, *A Clash of Mindsets? An Insider's Account of Provincial Reconstruction Teams*, International Peacekeeping, Vol. 14, No. 1, January 2007.

-
- Tvervåg, Ingvild, m.fl., 8. nov. 2007, *Norsk soldat drept i Afghanistan*. Nettavisen. Lokalisert på World Wide Web 14. april 2008.
<http://pub.tv2.no/nettavisen/verden/article1433289.ece>.
 - VG nettavisen, 18. nov. 2007, *Avtale om Afghanistan-leger i boks*. Lokalisert på World Wide Web 22. april 2008. <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=185965>.
 - Wangberg, Marita I., 18. mars 2005, *Forsvaret er blitt mer politisk*, Forsvarets mediesenter. Lokalisert på World Wide Web 16. mars 2008.
<http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=96943>.

Foredrag

- Matlary, Janne Haaland, professor, *Hva motiverer internasjonal bruk av norsk militærmakt? Sikkerhetspolitikk, utenrikspolitikk, humanitærpolitikk*. Foredrag holdt på FSTS, 22. august 2007.
- Richards, Sir David, general, foredrag holdt på FSTS høsten 2007 som omhandlet hans erfaringer som sjef ISAF IX.
- Strøm-Erichsen, Anne-Grete, 25. feb. 2008, tale i Oslo Militære Samfunn under Forsvarets Afghanistan seminar. Lokalisert 2. april på Forsvarets intranett.
<http://intranett.mol.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=734097>.

Intervjuer

- Aksel Olsson, oberstløytnant senior stabsoffiser i Forsvarsdepartementet: 5/3-08.
- Anne Karin Hannevold, prosjektleder i Politidirektoratet: 27/2-08.
- Bjørn Tore Solberg, oberst og nestleder for seksjonen for Europeisk- og transatlantisk sikkerhetspolitikk i Forsvarsdepartementets avdeling II avdeling for sikkerhetspolitikk: 25/2-08.
- Bård Vanvik, rådgiver i Utenriksdepartementet: 5/3-08.
- Carl Henrik Gravdahl, major stabsoffiser ved Forsvarets fellesoperative hovedkvarter: 26/2-08.
- Einar Johnsen, oberst assisterende styrkesjef ISTAR i Hærens styrker: 28/2-08.

-
- Jan Reksten, viseadmiral sjef Forsvarets fellesoperative hovedkvarter: 26/2-08.
 - Jørn Erik Berntsen, oberstløytnant prosessleder Hærens styrker: 28/2-08.
 - Nils Henning Skaret, oberstløytnant sjef Heimevernsdistrikt 05: 3/3-08.
 - Odd Andreas Søbstad, oberstløytnant senior stabsoffiser Forsvarets fellesoperative hovedkvarter: 26/2-08.

Materiale Funnet på internett

- Afghanistan ISAF RC and PRT locations. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. http://www.nato.int/isaf/docu/epub/maps/graphics/afghanistan_prt3.jpg.
- Appathurai, James, 12. desember 2005, pressekonferanse. Lokalisert på World Wide Web 16. april 2008. <http://www.nato.int/docu/speech/2005/s051212a.htm>.
- Curriculum Vitae, Espen Barth Eide. Lokalisert på World Wide Web 20. april 2008. http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/dep/politisk_ledelse/Statssekretar_Espen_Barth_Eide.html?id=1664.
- Expansion of NATO's presence in Afghanistan. Lokalisert 10. mars 2008 på World Wide Web. <http://www.nato.int/isaf/topics/expansion/index.html>.
- Faryab, Afghanistan's Provinces. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. <http://afghanistan.usaid.gov/en/Province.8.aspx>.
- Faryab Province. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. http://en.wikipedia.org/wiki/Faryab_Province.
- Fortsetter arbeidet i Faryab-provinsen. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web. <http://www.nca.no/article/view/6997/1/414>.
- Norwegian led PRT in Maimana. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web. <http://www.norway.org.af/prt/faryab/>.
- Nyhet publisert av Forsvarsdepartementet, 20.des. 2004, *Norske bidrag til militære operasjoner i utlandet i 2005*. Lokalisert 13. mars 2008 på World Wide Web. http://www.regjeringen.no/nb/dokumentarkiv/Regjeringen-Bondevik-II/Forsvarsdepartementet/233255/234229/norske_bidrag_til_militaere_operasjoner.html?id=234405

-
- Nyhet publisert av Forsvarsdepartementet, 17. oktober 2007, *Store utfordringer i Nord-Afghanistan*. Lokalisert på World Wide Web 20. april 2008.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2007/Store-utfordringer-i-Nord-Afghanistan.html?id=486040>.
 - Police Reform in Faryab. Lokalisert på World Wide Web 14. april 2008.
<http://www.norway.org.af/prt/faryab/police/reform.htm>.
 - Pressemelding 30. aug, nr. 16/2005 fra Fellesoperativt hovedkvarter. *Norge overtar lederansvaret i Meymahne*. Lokalisert fra Forsvarets intranett 26. mars 2008.
<http://intranett.mil.no/start/innhold/soek/article.jhtml?articleID=479342>.
 - Pressemelding fra Forsvarsdepartementet. Nr. 24/2006, 28. april 2006, *Bedre sikkerhet i Meymahne*. Lokalisert på Worl Wide Web 16. april 2008.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/pressepenter/pressemeldinger/2006/Bedre-sikkerhet-i-Meymaneh.html?id=104097>.
 - Pressemelding fra Forsvarsdepartementet nr. 48/2007, 6. nov. 2007, *Norske styrkebidrag til ISAF i Afghanistan*. Lokalisert på World Wide Web 20. april 2008.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/pressepenter/pressemeldinger/2007/Norske-styrkebidrag-til-ISAF-i-Afghanist.html?id=488551>.
 - Statssekretærer i Afghanistan, 21. apr.2006, Forvarsdepartementet. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2006/Statssekretarer-til-Afghanistan.html?id=100477>.
 - Stolt minister etter besøk i Afghanistan, 3. apr.2006, Forvarsdepartementet. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008.
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2006/Stolt-minister-etter-besok-i-Afghanistan.html?id=100344>.
 - ”Styrkebrønnen” (“well of strength”). Lokalisert på World Wide Web 14. april 2008.
<http://www.norway.org.af/prt/faryab/well/strength.htm>.
 - The Afghan Compact. Lokalisert på World Wide Web 18. feb 2008. <http://www.unama-afg.org/news/londonConf/docs/06jan30-AfghanistanCompact-Final.pdf>.

-
- The Humanitarian Charter, The Code of Conduct for the Red Cross and Red Crescent movement and NGOs in humanitarian disaster relief. Lokalisert 20. mai 2008 på World Wide Web. <http://act-intl.org/resources/manual/SphereHumCharterandStandards.pdf>.
 - War in Afghanistan (2001–present). Lokalisert 2. januar 2008 på World Wide Web. http://en.wikipedia.org/wiki/War_in_Afghanistan_%282001%E2%80%93present%29.

8 Vedlegg

Vedlegg A: Kronologisk oversikt over viktige hendelser og konseptuelle endringer i PRT MEY, i perioden 1. september 2005 – 2007

Dette vedlegget inneholder en kronologisk oversikt over konseptuelle endringer og viktige hendelser som fant sted i tidsrommet fra 1. september 2005 og ut 2007. Oversikten ble utarbeidet i forbindelse med denne studien og er ikke avskrift av noen offentlig log. Grunnlaget for oversikten var forfatterens analyse og tolkning av data, enkelte forhold kan derfor ha blitt utelatt og eventuelt blitt gitt større betydning enn det den reelt hadde.

- 1. september 2005 - Norge overtok som ledernasjon i PRT MEY. Oblt Nils Henning Skaret tilhørende artilleriet var første norske sjef.
- 17. oktober 2005 – Regjeringsskifte, regjeringen Stoltenberg II overtok etter regjeringen Bondevik II.
- November 2005 - Island trakk seg ut av samarbeidet i PRT MEY med umiddelbar virkning.¹⁴⁶
- Desember 2005 – Oblt Bjørn Arild Siljebråthen tilhørende artilleriet overtok som sjef.
- 8. des 2005 – Revidert NATO operasjonsplan for Afghanistan ble satt i kraft.¹⁴⁷
- Januar 2006 – Statssekretær Espen Barth Eide tok initiativ til å etablere et fast forum av statssekretærene fra Forsvarsdepartementet, Utenriksdepartementet inkl bistand, Justis- og politidepartementet og Statsministerens kontor. Forumet hadde først og fremst til hensikt å fremme tverrdepartementalt samarbeid om PRT MEY.¹⁴⁸
- Januar 2006 – Norge bestemte seg for å bedre sanitetsberedskapen i PRT MEY slik at det til enhver tid var kirurgisk kompetanse tilstede.¹⁴⁹
- Januar 2006 - Latvia og Norge innledet samarbeid om PRT MEY.¹⁵⁰

¹⁴⁶ Intervju med oberstløytnant Nils Henning Skaret, 3/3-08.

¹⁴⁷ Appathurai, James, 12. desember 2005, pressekonferanse. Lokalisert på World Wide Web 16. april 2008. <http://www.nato.int/docu/speech/2005/s051212a.htm>. Pressekonferanse hvor det bekjentgjøres at den reviderte operasjonsplanen for NATO i Afghanistan er godkjent av NATO landenes utenriksministere. Revisjonen av operasjonsplanen var nødvendig i forbindelse med at NATO skulle overta operasjonene i Sør-Afghanistan.

¹⁴⁸ 2004/00106-88/FD-III-2/TTF/012.0 Afghanistan, datert 21. desember 2005.

¹⁴⁹ Intervju med oberstløytnant Odd Søbstad FOHK, 26/2-08.

¹⁵⁰ Ibid.

- 31. januar 2006 – Londonkonferansen om Afghanistan ble avsluttet med signering av ”The Afghan Compact” som var en videreføring det internasjonale samfunns støtte til Afghanistan etter Bonn avtalen. Norge var en av signaturstatene.^{151 152}
- 7. februar 2006 – PRT MEY ble angrepet av en større folkemengde. Situasjonen for PRT MEY var i et tidsrom over noen timer kritisk. Flere sivile ble drept og skadet. Seks soldater fra PRT MEY ble lettere såret i kampene.
- Februar 2006 – Forsterkninger sendt fra Norge for å forbedre sikkerheten i PRT MEY.
- Februar 2006 – FOHK nedsatte etter oppdrag fra Forsvarsjefen en hurtigarbeidende kommisjon ledet av oblt Gunnar Grande. Kommisjonen hadde mandat til å utarbeide forslag til tiltak på lengre sikt for å bedre sikkerheten til PRT MEY.
- Februar 2006 – FOHK utga operasjonsordre Blue Beret som omhandlet oppdrag til Forsvaret i forbindelse med tiltak på kort sikt og for å støtte FOHKs kommisjon for å bedre sikkerheten til PRT MEY.
- Mars 2006 – Norge overtok ansvar for rolle 2 sykehus i Nord Afghanistan.
- Mars 2006 – Norge overtok ansvaret for den hurtige reaksjonsstyrken i Nord-Afghanistan.
- April 2006 – En delegasjon ledet av forsvarsdepartementet hvor statssekretærer fra henholdsvis forsvarsdepartementet, utenriksdepartementet, justisdepartementet og statsministerens kontor deltar, besøkte Afghanistan. Besøk ved PRT MEY var den viktigste hendelsen på turen.¹⁵³¹⁵⁴
- April 2006 – Regjeringen ved Forsvarsministeren redegjorde i en pressemelding for hvilke langsiktige tiltak som ville iverksettes for å styrke sikkerheten til PRT MEY.¹⁵⁵
- April 2006 – Latvia sendte de første styrkebidragene til PRT MEY.¹⁵⁶

¹⁵¹ Harbo, Hilde, 1. feb. 2006, *Håndsrkning til Afghanistan*. Aftenposten nettutgaven. Lokalisert på World Wide Web 5. april 2008. <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1211527.ece>. I denne artikkelen hentet fra Aftenposten beskrives Londonkonferansens vertskap, målsettinger og resultat. Dessuten refereres det til hvilke tiltak Norge har forpliktet seg til i forbindelse med avtalen.

¹⁵² *The Afghan Compact*. Lokalisert på World Wide Web 18. feb 2008. http://www.unama-afg.org/news/_londonConf/_docs/06jan30-AfghanistanCompact-Final.pdf. På side 2 i denne avtalen skisseres det tre hovedmålsettinger for utviklingen av Afghanistan i de neste fem årene. Disse er sikkerhet, administrasjon og økonomisk og sosial utvikling. Disse kjennes igjen i operasjonslinjene til PRTene.

¹⁵³ Statssekretærer i Afghanistan, 21. apr.2006, Forsvarsdepartementet. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2006/Statssekretarer-til-Afghanistan.html?id=100477>.

¹⁵⁴ Appathurai, James, 12. desember 2005, pressekonferanse. Lokalisert på World Wide Web 16. april 2008. <http://www.nato.int/docu/speech/2005/s051212a.htm>.

¹⁵⁵ Pressemelding fra Forsvarsdepartementet. Nr. 24/2006, 28. apr 2006, *Bedre sikkerhet i Meymahne*. Lokalisert på World Wide Web 16. apr. 2006. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/pressemeldinger/2006/Bedre-sikkerhet-i-Meymaneh.html?id=104097>.

¹⁵⁶ Stolt minister etter besøk i Afghanistan, 3. apr.2006, Forsvarsdepartementet. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008. <http://www.regjeringen.no/nb/dep/fd/aktuelt/nyheter/2006/Stolt-minister-etter-besok-i->

- Juni 2006 – Oblt Leif Sommerseth tilhørende ingeniørvåpenet overtok som sjef for PRT MEY.
- Juni 2006 - Regional Command North ble opprettet og tok kommando over Nord-Afghanistan og dermed også over PRT MEY.¹⁵⁷
- Juli 2006 – En bestemt prosentandel av bistandsmidlene fra Norge til Afghanistan øremerkes for prosjekter i Faryab provinsen. Dette startet å materialisere seg i utviklingsprosjekter fra dette tidspunktet.¹⁵⁸
- November 2006 – Oblt Arne Opperud tilhørende sambandet overtok som sjef for PRT MEY. Oblt Opperud var sjef for etterretningsbataljonen i Brigaden i Nord-Norge før han overtok som sjef i PRT MEY.
- November 2006 – Latvia økte sin deltakelse i PRT MEY ved å overta nærforsvarstroppen og stilte i tillegg ett MOT-lag.
- Desember 2006 – PRT MEY gjennomførte den første av en lang kjede av operasjoner i distriktene Quaysar og Almar i det sørvestlige hjørnet av Faryab provinsen. Operasjonen involverte i tillegg til PRT MEY styrker fra RC N.¹⁵⁹
- Mars 2007 – Latvisk IED (improvised explosive devise) lag ble overført til PRT MEY fra den hurtige reaksjonsstyrken i Mazar-e-Sharif, på grunnlag av flere episoder med improviserte bomber i tilknytning til PRT MEY.
- 16 april 2007 – Ny leir for den afghanske hæren ble åpnet i Meymahne. Dette er en leir som var bygd med en betydelig støtte fra Norge og som skulle sikre at et kompani fra den afghanske hæren var til stede i Meymahne. Dette var også et av de langsiktige tiltakene som var vedtatt for å styrke sikkerheten til PRT MEY etter 7. feb 2006.¹⁶⁰
- Mai 2007 – En finsk soldat ble drept og tre norske skadet da en IED gikk av i Meymahne by.¹⁶¹

[Afghanistan.html?id=100344](#). Forsvarsminister Anne Grete Strøm-Erichsen var til stede under seremonien i PRT MEY da det Laviske Flagget ble heist i PRT MEY, og som offisielt markerte Latvias deltakelse i styrken.

¹⁵⁷ Intervju med oberst Bjørn Tore Solberg, 25/2-08.

¹⁵⁸ Norwegian led PRT in Maimana. Lokalisert 7. februar 2008 på World Wide Web.

<http://www.norway.org.af/prt/faryab/faryab.htm>, Den norske ambassaden i Kabul sin hjemmeside beskriver hvordan en bestemt andel av norske utviklingsmidler til Afghanistan øremerkes til Faryab.

¹⁵⁹ Forfatteren tjenestegjorde selv i RC N, og deltok i planleggingen av flere av disse operasjonene.

¹⁶⁰ Ellingsen, Randi, 16. apr. 2007, *Åpnet moske i Meymahne*. Lokalisert på World Wide Web 11. april 2008.

<http://www.mil.no/start/article.jhtml?articleID=139376>.

¹⁶¹ Ertzeid, Heidi m.fl, 23. mai 2007, *Skulle delta i tilsteining på lokalt sykehus*, Aftenposten nettutgaven. Lokalisert på World Wide Web 10. april 2008. <http://www.aftenposten.no/nyheter/uriks/article1800222.ece>.

-
- Juni 2007 – Oblt Jørn Erik Berntsen tilhørende kavaleriet overtok som sjef for PRT MEY. Oblt Berntsen var før overtakelsen stabsoffiser i Hærens Styrker med fagområde ISTAR.
 - Juni 2007 – Ny leir for PRT MEY var ferdigstilt og ble åpnet offisielt. I den nye leiren var det satt opp et eget sivilt hus for PRT MEYs sivile medarbeidere.¹⁶²
 - 30 jun 2007 – Norge avsluttet det bilaterale politisamarbeidet med Afghanistan. Norge gikk istedenfor inn i EUPOL samarbeidet.¹⁶³ Dette resulterte i en økning av antallet norske politimenn i PRT MEY. fire norske politimenn til PRT MEY gjennom EUPOL samarbeidet og i tillegg fire ved en nasjonal prioritering. Til sammen åtte norske politimenn i PRT MEY i løpet av 2007.¹⁶⁴
 - 2007 – to rådgivere i fengselsvesen fra justisdepartementets beredskapsliste sendt til PRT MEY for å styrke den sivile sektoren.¹⁶⁵
 - September 2007 – Finland trakk seg ut av PRT MEY. Norge og Latvia fylte hullene som oppsto i oppsettingene etter Finland.
 - September 2007 – En IED gikk av under bilen til sjefen for PRT MEY under en operasjon.
 - Oktober 2007 – RC N ledet en større operasjon i Quaysar og Almar distriktene i Faryab og dessuten inn i Baghdis provinsen som er en del av Region kommando vest (RC W) sitt operasjonsområde. Den afghanske hæren var også involvert i operasjonen. Operasjonen førte til harde kamper med Taliban og flere Ttalibansoldater ble drept (ca 20) og tatt til fange. PRT MEY deltok i operasjonen.¹⁶⁶
 - 8. Nov 2007 – Soldat Kristoffer Sørli Jørgensen ble drept og en annen norsk soldat alvorlig skadet ved at en IED gikk av under bilen deres da de var på vei til skytebanen.¹⁶⁷

¹⁶² Mehti, Trygg Seljevold, 15. jun. 2007, *Ny sjef i Meymahne*, Forvarsnett. Lokalisert på World Wide Web 12. april 2008. <http://www.mil.no/fof/start/article.jhtml?articleID=141999>. I denne artikkelen som omhandler sjefskifte ved PRT MEY, vises det til at den nye leiren ble offisielt åpnet av forsvarsminister Anne Grete Strøm-Erichsen i uke 23 2007.

¹⁶³ Intervju med Anne Karin Hannevold, 27/2-08. EUPOL er en politimisjon i Afghanistan ledet av EU. Hensikten er å støtte oppbygging av det afghanske nasjonale politiet.

¹⁶⁴ Ibid.. Se også; Police Reform in Faryab. Lokalisert på World Wide Web 14. april 2008. <http://www.norway.org.af/prt/faryab/police/reform.htm>.

¹⁶⁵ "Styrkebrønnen" ("well of strength"). Lokalisert på World Wide Web 14. april 2008. <http://www.norway.org.af/prt/faryab/well/strength.htm>.

¹⁶⁶ Intervju med oberstløytnant Odd Søbstad, 26/2-08, viseadmiral Jan Reksten, 26/2-08 og også oberstløytnant Jørn Erik Berntsen, 28/2-08.

¹⁶⁷ Tvervåg, Ingvild, m.fl., 8. nov. 2007, *Norsk soldat drept i Afghanistan*. Nettavisen. Lokalisert på World Wide Web 14. april 2008. <http://pub.tv2.no/nettavisen/verden/article1433289.ece>. Dette er en av flere artikler i norske media som dekket hendelsen.

-
- November 2007 – Regjeringen og Forsvaret ble sterkt kritisert for manglende legedekning i Afghanistan, og spesielt i PRT MEY.¹⁶⁸
 - Desember 2007 – Regjeringen bestemte at norsk innsats i Afghanistan fra 2008 i større grad skulle konsentreres om PRT MEY. Dette betydde en betydelig opptrapping av det militære nærværet i PRT MEY. Etter at alle de planlagte forsterkningene eventuelt kommer på plass vil PRT MEY bestå av nærmere 400 personell. Forsterkningene kommer hovedsakelig i form av en infanteristyrke, et helikopterbidrag på tre helikopter, en styrket innhentingskapasitet og en styrket stab. PRT MEY vil i løpet av 2008 dermed bli en av de største PRTene i Afghanistan.¹⁶⁹

¹⁶⁸ Almendingen, Berit, 2. nov. 2007, *Innrømmer feil for Stortinget*, Nettavisen. Lokalisert på World Wide Web 15. april 2008. <http://www.nettavisen.no/innenriks/politikk/article1456468.ece>. Det var stor interesse i media rundt dette aktuelle temaet i denne perioden. Henvisningen er bare en av en rekke artikler i ulike media som dekket denne saken. Forsvarsministeren var også til høring i kontroll og konstitusjonskomiteen på Stortinget i denne saken.

¹⁶⁹ Intervju med viseadmiral Jan Reksten, 26/2-08, oberstløytnant Odd Søbstad. 26/2-08 og major Carl Henrik Gravdahl, 26/2-08.
